

PÖYTÄKIRJA

TEHTY

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN
XIV PUOLUEKOKOUKSESSA,
HELSINGISSÄ V_s—% 1926

LIITTEENÄ

KOKOUKSELLE ESITETYT KERTOMUKSET
JA ALUSTUKSET

HELSINGISSÄ,
SOS.-DEM. PUOLUETOIMIKUNTA 1926

Hämeenlinna 1926,
Osakeyhtiö Hämeen Kansan kirjapaincr-

SISÄLTÖ:

I. Puoluekokouksen pöytäkirja.	Sivu
Kokouksen osanottajat ja virkailijat	7
Kokouksesta asetetut valiokunnat	13
Kokouksen työohjelma ja järjestyssääntö.	13
<i>Asiain käsittely eri kokouspäivinä.</i>	
Ensimmäinen kokouspäivä	16
Toinen »	24
Kolmas »	25
Neljäs »	26
Viides »	28
Kuudes »	34
<i>Kokouksessa esitetyt tervehdykset.</i>	
Suullisesti esitetyt tervehdykset	39
Sähkösanomat ja kirjalliset tervehdykset	47
<i>Toimintakertomusten käsittely.</i>	
Puoluetoimikunnan toiminta	49
Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminta	57
Eduskuntaryhmän toiminta	58
<i>Ohjelmakysymysten käsittely.</i>	
Sosialisoi misohjelma	63
Kunnalh'sohjelma	65
Verotusohjelma	78
Kasvatus- ja sivistysohjelma.	88
Maanpuolustusohjelma	91
<i>Menettelytapakysymysten käsittely.</i>	
Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen	101
Puolueen suhtautuminen kommunismiin	108
Puolueen jäsenmäärän kohottaminen ja valistustyön järjestäminen..	110
<i>Puoluetoimikunnan valinta.</i>	
Puheenjohtajakysymys.	121
> Puoluesihteerin toimen täyttäminen	126
Puoluetoimikunnan jäsenen vaali	127
Puoluetoimikunnan kokoonpano.	128

<i>Muita asioita.</i>	Sivu
Raittiuskysymys.....	117
Työväki ja kansainvälinen kieli.....	129
Puoluesäntöjen muuttaminen ja vaafi perusteen määrääminen.....	130

H. Pueluetoimikunnan ja piiritoimikuntien toimintakertomukset.

Puolueetoimikunnan toiminta ⁸ M22— ⁸¹ /io 25.	3
Vertailu puolue toimistoon 1922—24 saapuneista puolueveroista ja samoihin aikoihin maksetuista avustuksista.	Oi
Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminta [*] /i 22 — ³ /i 25.	70
Piirijärjestöjen toiminta vv. 1922—25.	85

III. Eduskuntaryhmän toimintakertomus vuosilta 1922—25

Sisäpoliittiset ja hallinnolliset asiat	4
Ulkopoliittiset asiat	20
Sotilaalliset asiat _____:	21
Valtion raha-asiat	27
Taloudelliset asiat	32
Kunnalliset asiat	36
Maatalousasiat	37
Työväenasiat	39
Sivivistykselliset y.m. asiat	43
Ryhmän sisäiset asiat	45

IV. Järjestöille jaettu alustusvihko.

Puolueen suhde haittukseen	3
Puolueen suhtautuminen kommunismiin	14
Järjestötoiminnan elvyttäminen	36
Puolueen jäsenmäärän kohottaminen	45
Sos.-denv. piirikokousten aika.....	48
Ruotsinkielisten piirien yhdistäminen	51
Puolueneuvoston kokoukset	52
Raittiuskysymys	53
Työväki ja kansainvälinen kieli.....	60
Puolueen suhde edustajiinsa valtion komiteoissa y ra valtion lai- toksissa	63
Puolueen jäsenmaksuista vapautuminen	67

ASIALUETTELO:

	Sivu
Edustajain valtuudet.....	22
Eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittely.....	58
Hallituskysymys.....	101
Helsingin työttömään komitean kirjelmä.....	26
Järjestyssääntö.....	14 24
Jäsenmaksuista vapautuminen •.....	28
Kansainvälinen kieli.....	129
Kansanvallan toimintakertomuksen käsittely.....	57
Kasvatus- ja sivistysohjelman käsittely.....	88
Kiinteistöjen kiinnitys.....	29
Kiinteistöjen myynti.....	29
Kokouksen avaaminen.....	16
Kokouksen laillisuus.....	20
Kokouksen osanottajat.....	7
Kokouksen päättäminen.....	35
Kokouksessa esitetyt tervehdykset.....	39
Kunnallisohjelman käsittely.....	65
Maanpuolustusohjelman »äsittely.....	91
Piirijärjestöjen muutetut säännöt.....	138
Piirikokousten aika.....	27
Puheenjohtajakysymys.....	121
Puolueen suhde edstajiinsa valtion komiteoissa.....	29
Puolueen jäsenmäärän kohottaminen (valistustyön järjestäminen)... ..	110
Puoluekokousedustajaan palkkiot.....	34
Puolueneuvoston jäsenten palkkiot.....	34
Puolueneuvoston jäsenten vaali.....	32
Puolueneuvoston kokoukset.....	27
Puoluesihteerin toimen täyttäminen.....	126
Puoluetoimikunnan jäsenten vaali.....	12/
Puoluetoimikunnan kokoonpano.....	128
Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsittely.....	49
Puoluetoimikunnan talousarvio.....	35
Puoluetoimikunnan valinta.....	121
Puoluetoimikunnan valtuus eräiden lainojen takaamiseen.....	34
Puoluetoimiston virkailijat.....	35
Rattiuskysymys.....	117
Ruotsinkielisten piirien yhdistäminen.....	28

	Sivu
Seuraavan puoluekokouksen paikka	30
Sosialisoimisohjelman käsittely	03
Suhtautuminen kommunismiin	108
Sähkösanomat ja kirjalliset tervehdykset	47
Säntöjen muuttaminen	130
Tilintarkastajain palkkiot	30
Tilintarkastajain valinta	35
Tullikysymys	30
Työohjelma	13 24
Ulkomaiset kutsuvieraat	12 23 25 39 42 45
Vaaliohjelma	29
Vaaliperusteen määrittäminen	130
Valiokunnat	13 24
Valistustyön järjestäminen	10
Verotusohjelman käsittely	78
Virkailijat	12 23

Sosialidemokraattinen puolue- kokous v. 1926.

Kokouksen osanottajat.

Puoluekokoukseen valitut, äänioikeutetut edustajat.

<i>Uudenmaan l. vaalipiiri.</i>	\?. ⁿ 1
	rnaärä
faasivuori, Matti, Helsingin kunnaPfsjärjestö	260
-fierajärvi, Juho, Helsingin kunnallisjärjestö	260
, Kuusimurto, Väinö, Elimäen, Porvoon mlk., Porvoon kaup., Perna- jan ja Loviisan vaaliyhtymä—^.....'	213
Salo, Jalmari, Tammisaaren, Sammatin, Hyvinkään ja Nummen vaa- liiyhtymä.....-.....'".....	201
Manner, Edvard, Huopalahden, Hangon, Espoon, Pohjan ja Karja- lohan vaaliyhtymä	208
Aarnio, K. A., Vihdin ja ^D usulan vaaliyhtymä	203
"Linna, J., Nurmijärven, Pyhäjärven ja Siuntion vaaliyhtymä.....	203
Oörman, Hjalmar, Lohjan kunnallisjärjestö	201
Siimes, Kaarlo, Helsingin pitäjän kunnallisjärjestö	218
Laaksp, K., Tuusulan, Keravan ja Oulunkylän vaaliyhtymä	203
'Hedberg, Ville, Mäntsälän, Pornaisten, Askolan, Myrskylän ja La- pinjärven vaaliyhtymä... ..	188
.'Malm, Sulo, Orimattilan kunnallisjärjestö.	210
Nieminen, Jalmari, Anjalan, Ruotsinpyhtään, Artjärven ja Iitin vaa- liiyhtymä.....	211
Syrjänen, August, Kuusankosken kunnallisjärjestö	226

Turun l. etel. vaalipiiri.

Perho,'Kustaa, Turun, Littoisten, Kaarinan, Raunistulan, Raision ja (Rymättylän vaaliyhtymä	208
Koskinen, johan, Naantalın Uudenkaupungin, Uudenkirkon, Nousi- aisten, Saksalan, Ihavan, Yläneen Uudenkartanon, Oripään, Latvaan ja Pöytyän, vaaliyhtymä..... 4.	190

Jokinen,, Emil, Kyrön, Tarvasjoen, Marttilan Juutilan, Ollilan, Kos- ken Talolan, Kuusjoen, Paimion Kalevan, Kevolan, Sauvon, Paraisten, Kiikalan Koroisuon, Kruusilan ja Suomusjärven Arpalan vaaliyhtymä.....	203
Miettinen, Mikko. Perniön, Pohjankylän, Nurkkilan, Mathildedahlin, Kemiön Rekun, Kiskon Orijärven, Kurkelan ja Kiskon vaa- liyhtymä.....	201
Hellberg, Kustaa, Halikon Vartsalan. Vaskion, Kahirikolan, Hajalan, Angelniemen Salon, Taalintehtaan, Uskelan, Muurlan ja Peittelin vaaliyhtymä. i	227

Tarun l. pohj. vaalipiiri.

Leino, Jalmari, Porin kaiip. ja Porin mlk. vaaliyhtymä.....	207
Kuusilehto, Juho, Rauman kaup., Rauman mlk., Lapin, Hinnerjoen, Honkilahden, Säkylän ja Köyliön vaaliyhtymä	207
Vaurio, Vihtori, Euran, Eurajoen, Kiukaisten, Kokemäen ja Luvian vaaliyhtymä. <	226
Lamminen, Kalle, Ulvilan, Nakkilan ja Kullaan vaaliyhtymä	213
Lammikko, Jalmari, Jämijärven, Kankaanpään, Siikaisten, Pomarkun, Noormarkun ja Ahlaisten vaaliyhtymä	194
Lautasalo, Juho, Mouhijärven, Hämeenkyrön, Viljakkalan,, Ikaalisten ja Parkanon vaaliyhtymä.....	21)
Lehtinen, Kalle, Kauvatsan, Kiikan, Kiikoisten, Karkun ja Suonie- men vaaliyhtymä	207
Järvinen, Urho, Vampulan, Punkalaitumen, Huittisten, Keikyän ja Tyrvään vaaliyhtymä	190
Jalonen, Jalmari, Alastaron, Loimaan, Mellilän ja Metsämaan vaali- yhtymä.....	219

Hämeen l. etel. vaalipiiri.

Alanko, M., Hämeenlinnan kaup., Hänreertlincan mlk. ja Vanajan vaaliyhtymä	200
Pitkäsilta, Anselm, Lahden, Hollolan ja Nastolan vaaliyhtymä	240
Oksanen, Yrjö, Ypäjän, Someron ja Somerniemen, vaaliyhtymä.....	259
Tuomola, Heikki, Tammelan kunnallisjärjestö	242
Palmen, J., Forssan ja Jokioisten vaaliyhtymä	302
Härmä, Oskari, Kylmäkosken, Urjalan, Kojjärven ja Humppilan vaaliyhtymä....	250
Kajanto, Kalle. K-, Akaan, Sääksmäen ja Valkeakosken vaaliyhtymä	164
Aaltonen, Hjalmar, Hattulan, Tyrvännön ja Kalvolan vaaliyhtymä .	226

Vasara, Kustaa, Hauhon ja Tuuloksen vaaliyhtymä	37
Marttila, Otto, Janakkalan kunnallisjärjestö	349
Telen, Svante, Lopen ja Rengon vaaliyhtymä	222
Perttunen, Anr.i, Hausjärven, Kärkölen ja Kosken vaaliyhtymä	192
Kilpi, Topias, Padasjoen. Lammin ja Asikkalan vaaliyhtymä	228

Hämeen l. pohj. vaalipiiri.

Nordlutld, Kaarlo, Tampereen kunnallisjärjestö	325
Kanto, Vihtori, Tampereen kunnallisjärjestö	325
Rekolainen, Toivo, Pälkäneen, Luopioisten ja Kangasalan vaaliyht.	226
Valkeisaho, E., Lempäälän, Vesilahden ja Tottijärven vaaliyhtymä.. . . .	307
Villgren, Sulo, Pohjois-Pirkkalan kunnallisjärjestö	221
Lehtola, Emil, Etelä-Pirkkalan, Messukylän ja Aitolahden vaaliyht.. . . .	214
Leppäoja, Urho, Kurun, Teiskon ja Ylöjärven vaaliyhtymä (ei ollut kokouksessa).	221
Lindgren, Hjalmar, Sahalahden, Längelmäen, Eräjärven Kuhmois- ten ja Kuhmalahden vaaliyhtymä	239
Törmä, Eemeli, Oriveden ja Juupajoen vaaliyhtymä	190
Kujala, Edvard, Ruoveden kunnallisjärjestö	299
Virtanen, Nikolai, Vilppulan, Mäntän ja Kuoreveden vaaliyhtymä.. . . .	269
Kulmala, Herman, Korpilahden, Muuramen ja Säynätsalon vaaliyht.	217
Eskola, Valfrid, Jämsän kunnallisjärjestö	319

Viipurin l. iänt. vaalipiiri.

Vuoristo, Juho, Viipurin kunnallisjärjestö	203
Muikku, J. H., Koiviston, Kuolemajärven. Kanneljärven, Lappeen- rannan, Vahvialan, Suomenniemen ja Nuijamaan vaaliyht.. . . .	218
Leskinen, P. A., Virolahden, Miehikkälän, Säkijärven ja Haminan vaaliyhtymä	22
Kaikusalo, A., Kotkan ja Pyhtään vaaliyhtymä	240
Lappalainen, Urho, Kymmin kunnallisjärjestö	394
Savolainen, Esko, »	394
Pekki, E. J., Sippolan kunnallisjärjestö	223
Miettinen, Antti Vekalahden Kouvola ja Valkealan vaaliyhtymä	204
Kuukka, Elia-, Lappeen kunnallisjärjestö	234
Pyy, Juho, Viipurin mlk. kunnallisjärjestö	259
Lindman, Taavi, »	259
Gylling, Antti, Johanneksen kunnallisjärjestö	200

Viipurin l. it. vaalipiiri.

Virkkunen, Juho, Parikkalan, Lumivaaran, Lahdenpohjan, Jaakkiman. Sortavalan kaup. ja Ruskealan vaaliyhtymä	204
--	-----

	Ääni- määrä
Kemppinen, Hannes, Kirvun, Kaukolan, Hiitolan, Käkisalmen, Räisälän, Kurkijoen ja Simpeleen vaaliyhtymä	209
Kuittinen, Juho, Antrean, Jääsken ja Joutsenon vaaliyhtymä	206
Nevalainen, Pekka, Ruokolahden kunnallisjärjestö	232
Rissanen, Aksel, Kivennavan ja Terijoen vaaliyhtymä	212
"Suokas, Mikko, Sakkolan, Muolan, Heinjoen, Metsäpirtin ja Pyhäjärven vaaliyhtymä	211
Nuutinen, Tahvo, Impilahden, Salmin, Suojärven ja Sortavalan mlk. vaaliyhtymä	208
"Sokkanen, Juho, Harlun, Soanlahden, Suistamos ja Korpiselän vaaliyht.	209

Mikkelin l. vaalipiiri.

Paavilainen, Viki, Mikkelin kaup., Mikkelin mlk., Anttolan, Haukivuoren ja Ristiinan vaaliyhtymä	277
Lötjönen, J. V., Säämingin ja Savonlinnan vaaliyhtymä	183
Borg, Pekka, Joutsan, Hirvensalmen ja Kangasniemen vaaliyhtymä	158
Hurri, E., Mäntyharjun kunnallisjärjestö	183
Pöyhönen, Taavetti, Joroisten, Jäppilän ja Pieksämäen vaaliyhtymä	288
Nikulainen, K. V., Puumalan ja Juuan vaaliyhtymä	249
Sairanen, Emil, Kerimäen ja Punkaharjun vaaliyhtymä	158
Luostarinen, E., Heinäveden kunnallisjärjestö	193
Kauppinen, A. Rantasalmen ja Sulkavan vaaliyhtymä	140

Kuopion l. länt. vaalipiiri.

"Valta, A., Leppävirran, Hankasalmen, Konneveden, Kuopion, Karttulan, Kirkonkylän, Vesannon, Niinivedenpään, Muuruveden, Salmijärven, Muuruveden Murtolahden ja Tuusniemen Konttimäen vaaliyhtymä	354
rSalo, Aaro, Iisalmen, Sonkajärven, Lapinlahden Alapitkän, Lapin-Karvasalmen, Maaningan Tuovininlahden, Nilsiä kirkonkylän, Pielaveden Säviän, Pielaveden Löydynjärven ja Kajaanin alipiirin vaaliyhtymä	236

Kuopion l. it. vaalipiiri.

Kosonen, J., Kontiolahden, Pielisensuon, Pyhäselän ja Joensuun vaaliyhtymä	255
Toivari, Antti, Värttilän, Pälkjärven, Tohmajärven, Kiteen ja Kesälahden vaaliyhtymä	204
lehikoinen, Antti, Kaavin, Juuan, Rautavaaran, Valtimon ja Nurmeksien vaaliyhtymä	211

Sahlman, Antti, Rääkkylän, Kiihtelysvaaran, Liperin, Kuusjärven ja Polvijärven vaaliyhtymä	210
Parviainen, Tahvo, Ilomantsin ja Tuupovaaran vaaliyhtymä	208
Kortelainen, J., Pielisjärven ja Enon vaaliyhtymä	••• 238

Vaasan l. it. vaalipiiri.

Laakso, Heikki, Jyväskylän kunnallisjärjestö	•• 258
Hakala, Juho, Alavuden, Töysän. Kuortaneen, Alajärven, Evijärven ja Korttesjärven vaaliyhtymä	152
Kallioloina, Juho, Virtain kunnallisjärjestö	314
Lamminmäki, Niilo, Pihlajaveden ja Ähtärin vaaliyhtymä	203
Saarinén, Emil, Petäjäveden, Multian, Kinnulan ja Karstulan vaaliyht.	241
Syvänen, Jalmari. Keuruun kunnallisjärjestö	254
Klinga Heikki, Äänekosken ja Uuraisten vaaliyhtymä	208
Peltonen, Onni, Jyväskylän mlk. kunnallisjärjestö ...!	• 204
Koskenpohja, Aleks, Laukaan, Toivakan ja Konginkankaan vaaliyht.	204
Kemppinen, Kristian. Saarijärven kunnallisjärjestö	242
Savolainen, Heikki, Viitasaaren kunnallisjärjestö.....'.....	309
Holland, Juho, Pihtiputaan, Sumiaisten ja Pylkönmäen vaaliyhtymä	200

Vaasan l. yhdist. vaalipiiri.

Meriläinen, Pekka, Kokkolan, Härmän, Kauhavan, Nurmon, Isonky- rön, Pietarsaaren ja Ylistaron vaaliyhtymä	204
Vaetoja, Kristian, Toholammin, Lestijärven, Kannuksen, Himangan, Lohtajan ja Perhon vaaliyhtymä	205
Penttala, Isak, Vaasan l. etel. vaalipiiri	155

Oulun l. etel. vaalipiiri.

Ahmala, Kustaa, Oulun, Raahen, Pattijpen, Siikajoen ja Revonlah- den vaaliyhtymä	206
Piippo, V. R., Sievin, Nivalan, Piippolan, Haapajärven Autiorannan, Haapaveden kunnan, Kestilän, Rantsilan, Ylivieskan, Pyhäjär- ven Hiidenkylän, Pyhäjärven Mäkikylän, Utajärven Keskinis- kan ja Utajärven Kirkonkylän vaaliyhtymä	203

Oulun l. pohj. vaalipiiri.

Seppänen, Heikki, Oulun l. pohj. vaalipiiri	72
---	----

Etelä Suomen- raotsal vaalipiiri.

Wiik, K. H., Etelä-Suomen ruotsalainen vaalipiiri. 271

Pohjanmaan ruotsal. vaalipiiri.

Laine, Edv., Pohjanmaan ruotsal, vaalipiiri (Ei ollut läsnä i .: . . . 5&

Puolue toimikunnan jäsenet: Vakinaiset:- Väinö Tanner, T. Tainio, J. W. Keto. Matti Paasivuori (äänioikeutettu edustaja), Rieti Itkonen, Väinö Mikkola ja J. Sundberg, sekä v a r a j ä s e n e t: Anton Huotari, Hilda Seppälä, Hannes Ryömä,, Väinö V. Salovaara ja K, Harvala.

Puolue neuvoston jäsenet E. Sallila, Uudenmaan 1. vp. ja H. Manner, Viipurin 1. länt. vp.

Tilintarkastajain puheenjohtaja: Väinö iHupli.

Sos.-dem. eduskuntaryhmän edustaja: K. H. Wiik. Lisäksi useita eduskuntaryhmän jäseniä, joilla kaikilla sääntöjen mukaan on puhe- ja esitysoikeus puoluekokouksessa.

Sos.-dem. piiritoimikuntien edustajat: Aug. Kuusisto, Uudenmaan vaalipiiri, V. Komu, Turun p, vp., V. Kivisalo, Hämeen et. vp., A. Alenius, Hämeen pohj. vp., A. Kannisto, Mikkelin vp., S. Tervo, Kuopion it. vp., A. Lehtonen, Vaasan it. vp., A. Väisänen, Vaasan yhd. vp., K. Fagefholni, Etelä-Suomen ruots. vp.

Sos.-dem. puoluelehtien edustajat: Anton Huotari S. Sosialidemokraatista, T. Rainio Sosialistista, E. Kilpi Kansan Lehestä, E. Lähde Kansan Työstä, A. V. Haapanen Eteenpäistä, J. Raitio' Kansan Voimasta, E. O. Kotiranta Pohjolan Työmiehestä ja A. Ahlström Arbetarbladetista.

Ulkomaalaiset kutsuvieraat: Ruotsin sos.-dem. puolueen edustajina R. Lindström ja E. Eriksson, Venäjän sos.-dem. puolueen edustajana Th. Dan, Viron, sos.-dem. puolueen edustajana K. Ast ja Latvian sos.-dem. puolueen edustajana E. Morics.

Kotimaisten keskusjärjestöjen edustajat: Miina . Sillanpää Sos.-dem. Työläisnaisliiton, -K. Kukkonen Sos.-dem. Työläisnuorisoliiton, J. Virtanen Sos.+dem. Raittiusliiton ja Anna Wiik Suomen Ruotsalaisen TyöväenMiton edustajana.

Kokouksen virkailijat.

Puheenjohtajat: V. Tanner, V. Kanto, J. Vuoristo ja M. Paasivuori.

Sihteerit: P. Railo (ylisihteeri), Lyyli Takki ja T. Järvinen.

Pikakirjoittaja: K. A. Petrelius.

Kokouksessa asetetut valiokunnat.

Järjestävä valiokunta: V. Tanner, V. Kanta, J. Vuoristo, M. Paasivuori, P. Railo, J. Linna, M. Suokas, V. Paavilainen ja K. Nordlund.

Äänestysvaliokunta: Hi, Lindgren, M., Miettinen, J. Leino, J. Kuittinen ja J. V. Lötjönen.

Raha-asiaivaliokunta: N. Virtanen, E. Jokinen, A. Kannisto, A. Lehtikoinen, J. H. Muikku, E.-O. Kotiranta ja H. Savolainen vakinaisina, M. Alanko ja M. Suokas varajäseninä sekä K. Harvala asiantuntijana.

Menettelytapavalio kunta: K. Nordlund, Y. Oksanen, Hj. Görman, J. Leino, V. Paavilainen, A. Toivari, J. F. Aalto, T. Nuutinen ja J. Syvänen, sekä K. H. Wiik ja V. Tanner asiantuntijoina.

Valistus- ja järjestötoimintavai d o k.: J. Palmen, J. Linna, K. Perho, E. Hurri, J. Kosonen, T. Lindman, H. Laakso ja I. Penttala vakinaisina, E. Törmä ja K. Lamminen varajäseninä sekä T. Tainio asiantuntijana.

Maa n' p u o l u s t u s o h j e l m a v a l i o k u n t a: J. Vuoristo, V. Eskola, K. Siimes, U. Järvinen, T. Pöyhönen, J. Kortelainen ja O. Peltonen vakinaisina, A. Pitkäsilta varajäsenenä ja J. W. Keto asiantuntijana,

Sosia l i s o i m i s -, v e r o t u s -, k u n n a l l i s - j a s i v i s t y s - o h j e l m a v a l i o k u n t a: E. Lähde, E. Kujala, (k Marttila, A. Syrjänen, J. Lautasalo, E. Sairanen, T. Parviainen, P. Nevalainen ja E. Saarinen vakinaisina, M. Miettinen varajäsenenä ja R. Itkonen asiantuntijana.

Toimitus- ja tarkastusvaliokunta: V. Tanner, V. Kanto, J. Vuoristo, M. Paasivuori, P. Railo, L. Takki ja T. Järvinen

Puoluetoimikunnan ehdotus kokouksen työohjelmaksi.

1. Kokouksen avaus. ;
2. Kokouksen laillisuus.
3. Valtakirjain hyväksyminen.;
4. Virkailijain vaali: kolme puheenjohtajaa, ylishteeri ja 3 apulaissihteeriä.
5. Vieraiden tervehdyssanat.
6. Järjestyssäännön hyväksyminen.
7. Järjestävän valiokunnan asettaminen. Siihen ehdotetaan puheenjohtajat, ylishteeri ja" neljä jäsentä.
8. Valiokuntain asettaminen.' Ehdotetaan asetettavaksi äänestysvaliokunta 5 jäsentä, Taha-asiaivaliokunta 7" jäsentä, menettely-
^apavalLokunta 9 jäsentä, valistus- ja järjestötoiminta, valiokunta 7 jä-

sentä, .maanipuolustuso.hijelmavaliokunta 7 jäsentä, sosialisoimis-, ve-rcftus-, kunnallis- ja sivistysohjelmavaliokiunta 7 jäsentä, toimitus- ja tarkastusvaliokunta,, johon ehdotetaan (Puheenjohtajat ja sihteirit.

9. Asiain käsittely:

* . . .

- a. Puoluetoimikunnan toimintakertomus,
- b. Taloudenhoitajan tilikertomus ja-kuluvan vuoden tulo- ja menoarvio.
- c. Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan' toimintakertomus.
- d. eduskuntaryhmän toimintakertomus.
- e. Sosialisoimisohjelma.
- f. Kunnallishjelma.
- g. Verotushjelma.
- h. Kasvatus- ja sivistysohjelma.
- i. Ma*ainpuolustuskomitean mietintö.
- j. Puolueen suhde hallituskysymykseen.
- k. Puolueen suhde kommunismiin.
- l. Puolueen jäsenmäärän kohottaminen.
- m. Raittiuskysymys.
- n. Puolueneuvoston kokoukset.
- o. Sos.-dem. piirikokousten aika.
- p. Ruotsinkielisten piirijärjestöjen yhdistäminen.
- q. Puoluesäännöt.
- T. Puolueen jäsenmaksuista vapautuminen.
- s. Puolueen suhde edustajiinsa.
- t. Työväki ja kansainvälinen kieli.
- u. Vaaliohjelma.
- v. Puolueen kiinteistön kiinnitys.
- y. Valtuutus puolueen kiinteistöjen myyntiin.

10. Valistustyön järjestämisestä.

11. Puoluetoimikunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, puoluesihteerin, ruotsinkielisen jäsenen sekä muitten jäsenten sekä va-rajäsenten vaali.

12. Tilintarkastajain palkkio.
13. Tilintarkastajain vaali.
14. Puoluekokousedustajai» matkarahat ja päiväpalkat.
15. Puolueneuvoston jäsenten matkarahat ja päiväpalkat.
16. Puolueneuvostoin jäsenten vaali.
17. Seuraavan puoluekokouksen paikka.

Järjestyssääntö.

• 1 §. Puhevuorot pyydetään kirjallisesti. Käsiteltäväksi hyväk-sytyn asian esittäjälle ja vastaväittäjälle myönnetään korkeintaan 1 tunti puheaikaa. Muut puhevuotoT ot saavat kestää enintään 15 minu-tti-

tia, mutta on kokouksella oikeus pyynnöstä jatkaa puhevuoron aikaa.. Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Puoluetuimikunnan puolesta selityksen antaja tai kysymyksen alustaja saavat kuitenkin puhevuoron yleisestä puhevuorojärjestyksestä riippumatta. Kokouksella on oikeus rajoittaa puhevuorojen aika vähintään 2 minuuttiin. Samaten saattaa kokous päättää puhevuorojen antamisen ja käyttämisen lopetettavaksi. Puhevuorojen rajoittamisen jälkeenkin on puoluetuimikunnan puolesta selityksen antajalle tai kysymyksen alustajalle pyynnöstä suotava tilaisuus lyhyesti vastata, keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin tai tiedusteluihin.

Kullakin edustajalla on oikeus, ennenkuin keskustelu julistetaan, päättäneeksi, ilmoittaa tehtyä ehdotusta kannattavansa.

Kolmea minuuttia pitemmät puhevuorot tulee esittää puhujalavalta.

Puheenjohtajalla on oikeus myöntää puhevuoroja yleisen puhevuorojärjestyksen ulkopuolellakin, jos piivevuoroja pyydetään asiainkäsittelyjärjestykseen.

Puhevuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja, kellä on seuraava puhevuoro.

2 §. Puhevuorossa on puhujan kosketeltava ainoastaan käsiteltävänä olevaa kysymystä. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aineesta, on puheenjohtajan kehoitettava häntä pafeamaan asiaan.

Niiri pian kuin merkityt puhevuorot on käytetty eikä uusia pyydetä tai puhevuorojen rajoituksen takia anneta, julistaa puheenjohtaja!, keskustelun päättäneeksi.

3 §. Puoluekokouksessa ratkaistaan asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee vaaleissa arpa,, mutta muissa kysymyksissä puheenjohtajan ääni.

Ennen äänestykseen ryhtymistä luettelee puheenjohtaja keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ilmoittaen samalla,, mitkä niistä ovat saaneet kannatusta. Kannatetuista ehdotuksista tekee puheenjohtaja äänestusehdotuksen.

Puoluekokouksessa on kullakin edustajalla se tasalukuinen äänimäärä) mikä saadaan, kun asianomaisen kunnallisjärjestön jäsenmäärä jaetaan valtuutettujen edustajain luvulla.

Ellei nimiaänestystä tai suljettua vaalia^vaadita, on kullakin edustajalla yksi ääni.

Vaalit suoritetaan vaadittaessa suljetuin lipuin, siten että vaalilautakunta merkitsee äänimääTän kuhunkin suljettuun, lippuun samalla: kun- sg leimataan ja pannaan uurnaani.

Asiain käsittely eri kokouspäivinä.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Maanantaina 1 p:nä helmikuuta.

Kokouksen avaaminen.

Puoluetoimikunnan kutsua noudattaen kokoontuivat puoluekokouksen osanottajat maanantaina 1 p:nä helmikuuta 1926 klo 12 päivällä Raittiusyhdistys Koiton talolla Helsingissä. Kokouksen avasi puoluetoimikunnan puheenjohtaja Väinö Tanner lausuen:

Arvoisat puoluetoverit!

Tavallista pitempi aika, Järhcs 4 vuotta, on kulunut edellisen puoluekokouksen pitämisestä. Välillä tapahtunut eduskunnan «ajoitus on johtanut meidät pois tavanmukaisesta kolmivuotiskaudestamme.

Näiden neljän vuoden aikana ovat näköalat valtiollisessa elämässä melkoisesti muuttuneet. Maailmansodan jälkeisen vaPankumousajan unelmat on kaikissa niissä maissa, jotka levottomammin liikehtivät, saatu haudata, ja kiiwas taistelu on kaikkialla alkanut päätään nostanutta taantumusta vastaan. Tavanmukainen suurten joukkojen liikehtimisiä seuraava vastavaikutus on siis silmiemme edessä. Tämä vastavaikutus on varsinkin Etelä-Europan maissa johtanut täydelliseen oikeistodiktatuuriin, joka tukahuttaa kaiken vapaan kansalaiselämän, kunnes se taas vuorostaan kuluttaa elinvoimansa • loppuun. Neuvosto-Venäjäkin, joka lupasi pitää korkealla proletariaatin valankumouksellista lippua, on nopeata vauhtia siirtymässä takaisin kapitalismiin »ne;p«-fjärjestelmän kautta. Vakavimpana on työväenluokan vaikutus valtiolliseen elämään pysynyt niissä maissa, etupäässä skandinavisissa, joissa jaksettiin säilyttää mielten tasapaino kiihkokausinakin., Tämä vahvistaa meidän omia, tosin -kalliilla .hinnalla ostettuja kokemuksiamme siitä, että onnellinen on maa, jonka työväenluokka voi tasaisen kehityksen kautta ajaa vaatimuksiaan »a hankkia itselleen tilaa valossa ja, auringonpaisteessa.

Mitä oloihin kotimaassa tulee, olemme täälläkin saaneet tuntea -ulkoapäin tulleiden tuulien vaikutusta. Viimeksi puoluekokousta ~~pitä~~ ~~es~~ ~~ä~~ ~~mme~~ olivat kansalaissodan ~~mainingit~~ jo joihenkto lakanneet •vyörymästä, yhteiskunnallinen Tauha oli palautettu, työväki oli jälr , leen näyttänyt voimansa ja ajanut läpi useita reformeja, joiden läpiv ajamisessa se sai tervetullutta apua silloin .radikaalisella kannalla olleilta keskustapuolueilta. Lähin tulevaisuus näytti silloin melkoi- nen valoisalta ja turvallisin tunteira lähdettiin eteenpäin toimimaan'.

Eräässä suhteessa on samaa kehitystä parempaan päin senkin • jälkeen jatkunut. Kansalaissodan jälkeiset haavat ovat yhä enem- män arpeutuneet ja tämä murhenäytelmä et enää luo varjoaan kalk- keen yhteiskunnalliseen ja valtiolliseen toimintaani, kuten ensimmäi- sinä vuosina sen jälkeen. Oikeastaan on enää, jällellä vain suojelus- kuntalaitos ja loppuunsaattamaton armahduskysyrykseti jäänös, muistuttamassa tuota .aikaa.

Muissa suhteissa ei myöhempi aika kuitenkaan ole täyttänyt mitä silloinen hetki lupasi. Sen Siljaani, että aika vuoteen 1922 •saakka oli puolueellemme yhtämittaista voimistumisen ja kasvami- sen aikaa, olemme'sen jälkeen saaneet -pääasiassa polkea paikoil- lamme ja pysytellä puolustusasemissa. Syynä tähän on toisaalta ojlut kommunismto esiintyminen, toisaalta yleismaailmalliseni taan- tumuksen voimistuminen.' . ' . ' .

Vuoden 1922 vaaleissa esiintyi kommunistinen aines .meillä ensi kertaa itsenäisenä puolueena ja astui siten meidän valtiolliseen elä- määmmme vaikuttamaan. Jo tämä lyhyt aika, jonka kuluessa se on voinut panna vaikutuksensa vaakakuppiin,, on ollut varsin riittävää havainto-opetusta sen turmiollisuudesta.. Se on ensinnäkin melkoi- sessa määrässä heikentänyt työväenluokan vaikutusta valtiollisiin kysymyksiin, sillä voima, joka ennen oli koottuna niin sanoakseni yhteen käteen, on ollut paljon tehottomampaa kahteen ryhmään: ja- kaantuneena, jotka sitäpaitsi useasti ovat joutuneet toimimaan toi- siaan vastaan. Turmiollisin tulos kommunistisen puolueen harkitse- mattomasta esiintymisestä näiden neljän vuoden aikana on kuiten- kin ollut siinä, että se on ollut omiaan huomattavalla tavalla muut- tamaan mielialaa porvariston keskuudessa. Radikaalisemmat pyrki- mykset tällä taholta, ovat joutuneet vaimennetuiksi, vastaisten ku- mousten, pelko on ajanut porvarilliset ryhmät yhteen ja antanut johtoaseman kommunismin vaaralla soittelleville •taantumusaineiksille. Kommunismi on siten suoranaisesti ja huomattavalla tavalla ruok- kinut taantumusta ja tehnyt sen elinvoimaiseksi. Kun vielä ulkoa- päinkin •tulevat vaikuttimet ovat antaneet sille lisävauhtia, olemme suruksemme saaneet havaita, oikeistopuolueiden jälleen astuneen Johtamaan' maamme valtiollista elämää.

Seurauksena on ollut, että sosialidemokraattinen puolue nämä vuodet on saanut käydä raskasta taistelua miltei joka asiassa., **vai»** lassaokvien ryhmien pyrkimys hävittää kommunismi on johtanut ne sarjaan väkivaltaisuuksia. ja' laittomuuksia, jotka ovat saattaneet kansalaisvapaudet uhatuiksi. Näitä laittomuuksia vastaan on sos.-dem. puolue aina noussut, ollen kerran pakotettu toimimaan typistetyt eduskunnan hajottamisenkin hyväksi. Eikä oikeistokomento muissakaan suhteissa ole säästänyt maata koettelemuksilta. Siltä on kaikille tuntuvina esimerkkeinä .puolustusrasituksen suunnaton lisääntyminen, tulli- y.m. 'välillisten verojen huomattava kasvaminen ja sen kautta vähäväkisen kansanaineksen elämän rasittaminen,. muista samaan suuntaan menevistä oikeiston saavutuksista puhumattakaan. Hajallaan ollen ei työväenluokalla ole ollut samaa, iskuvoimaa eikä kykyä puolustautua kuin aikaisemmin. Saammekin sen vuoksi merkitä useita tappioita viime vuosien tileihimme.

Turmiollinen on siis kommunismin vaikutus työväenluokkamme valtiollisessa toiminnassa. Kun se lisäksi on tuottanut yksilöilr lekin 'runsaista kärsimyksiä johdattamalla sadottain toimihaluksia työväenluokan jäseniä vankiloihin, ovat sokeimpienkin silmät alkaneet aueta ja oikeat käsitykset yhä enemmän voittaa alaa.

Tämä onkin ehkä ilahuttavin puoli viime vuosien työväen.politiikassa. Aikaisempi epäselvyys työväenjoukkojen keskuudessa on yhä enemmän alkanut väistyä, ja käsitteet ovat selvenneet. Sosialidemokraattisen puolueen keskuudessa ei enää esiinny jätkiäkään haparoimisesta puolueen päämääriin ja toimintatapoihin nähden. •Puolue on noussut tästä taistelusta yhtenäisenä ja vakiintuneena sekä täysin voimansa ja mahdollisuufe©sa tuntevana. Se olisi epäilemättä jo lopullisesti selvittänyt välinsä .kommunisminkin kanssa, tehden tämän vaikutuksesta työväenluokan keskuudessa lopun, elleivät hallituksen (harkitsemattomat toimenpiteet olisi tätä työtä suuresti vaikeuttaneet.

Rinnan käsitteiden selviämisen kanssa olemme voineet havaita, että" se lamaarniustila, joka työväenluokan keskuudessa helposti ymmärrettävistä syistä sai jalansijaa kommunistien alkaessa taistella .puoluetta vastaan, alkaa olla voitettu. Jo vuoden 1924 valtiolliset vaalit antoivat tästä ilahuttavan todistuksen. Silloinhan nousi puolueemme äänestäjämäärä 40,000:11a äänestäjällä. Ja viime syksynä käydyt kunnallisvaalit antoivat uuden varmuuden siitä, että aallon .pohdia on sivuutettu ja yleinen, nousukausi puolue-elämässämme on jälteen -alkamassa. Tulevaisuus on edessämme jälleen valoisampana kuin moneen vuoteen.

Joskin puolueemme siis jo taas voi kerätä yleisissä vaaleissa tunnuslauseittensa ympärille runsaasti valitsijoita, on heikkona koh-

tana toiminnassamme edelleen puoluejärjestöjemme pienuus ja heikkous. Puolueellamme on vahva edustus eduskunnassa ja kuntien valtuustoissa ja se voi melkoisesti vaikuttaa valtion ja kuntain asiain hoitoon. Tämä ei kuitenkaan yksinään riitä, sillä jos vakinaisesti järjestöissä mukana olevien joukko on pieni, eikä riittävissä määrässä anna tukea edustajiensa toiminnalle, ovat nämä kuin vahva esikunta ilman riittävää armeijaa takanaan. Herääminen vaaleihin käytäessä ei yksin auta, tarvitaan työskentelyä väliaikoinakin. Voi kyllä erinomaisen hyvin ymmärtää syyn tähän puolueen järjestötoiminnan suhteelliseen heikkouteen. Puolueet samoinkuin yksilötkin kaipaavat lepoa väsyttävien taistelujen jälkeen, ja niitähän: meillä takavuosina on ollut enemmän kuin riittävästi. Lisäksi ovat ristiriitaisuudet työväenluokan keskuudessa vieroittaneet rauhallisempia aineksia järjestöjen toiminnasta. Tämäkin lamaannus näyttää onneksi kuitenkin olevan jo ohimenevässä ja yleistä puoluetöiminnan virkistymistä on havaittavissa. Että puolueella tarvitessaan joko ta-pauksessa on joukkonsa takanaan, sen osoittavat kaikki viimeaikoina käymämme vaalitaistelut.

Kunhan vielä sosialidemokraattisen työväen suhtautuminen ammatillisiin järjestöihin saadaan selvitettyksi, on tie täysin avattu el-pyvälle järjestötoiminnalle. Tähän saakka ei ole voitu saada jouk-kojamme ammatillisiin järjestöihin, ottamaan niitä käsiinsä, eikä myös ole rohjettu kehoittaa niitä astumaan niistä ulos ja perusta-maan uutta ammatillista järjestöä. iHyväuskoisimmat keskuudes-samme ovat vuosikausia tahtoneet siirtää tätä ratkaisua toivoen kehityksen itsestään kulkevan terveeseen, suuntaan. Kun niin ei ole käynyt, näyttää lopultakin keskuudessamme yksimielisyys saavu-tetun siM, että asiassa on käytävä aktiivisesti toimimaan. Niinpian kuin tämä järjestötoimintaamme enimmin ehkäissyt epäkohta on kor-jattu, voidaan odottaa ammatillisesti järjestyneen työväen taholta suurempaa harrastusta puoluejärjestöjen työhön.

Aina kansalaissotaan saakka ja vielä sen jälkeenkin on sociali-demokraattisen puolueen «politiikka pääasiassa ollut negatiivista. . Se on tyytynyt arvostelemaan yhteiskunnassa esiintyviä ilmiöitä- halu-ten pysyvästi olla oppositiosissa. Tämä on voinut käydä päinsä - aikana, jolloin puolueemme kanta ei voinut vaikuttaa asiain -kut-kuun. Nytemmin on asianlaita kuitenkin kokonaan toinen. Vuosi vuodelta huomaamme yhä selvemmin, miten jokainen sosialidemo-• kraattisen puolueen kannanotto vaikuttaa valtiolämäään. Tämä seikka pakottaa puolueemme yhä enemmän positiiviseen työskente-lyyn ja johtaa pyrkimykseen hankkia vaikutusvaltaa koko valtio-koneiston hoidossa, vieläpä hallituksestakin käsin. Lyhyesti sanoen: puolueemme on alkanut havaita itselleen epäedulliseksi pysyä oppo-

sijtsioonipuolueena yksinomaan periaatteen vuoksi- ja tuntee tarvetta olla positiivisessa työssä mukanaoleva, asioita eteenpäin kuljettava puolue.

Huomatakseni juuri tämä .pyrkimys'painaa syvimmin leimansa nyt alkavan puoluekokouksenkin työhön. Jos sen edeltäjät ovat olleet tärkeitä selvittäessä»» sen sisäisen kriisin, jossa puolue kommunistihapatuksen vuoksi aikanaan oli, tulee tämän kokouksen tunnusmerkiksi msimpänä tehtävänä olemaan selvien ohjeiden antaminen tulevalle parlamenttaamelle ja kunnalliselle työlle. Esityslistamme onkin tämän, vuoksi raskaana uusia ajatuksia ja ohjelmakohtia, jotka odottavat toteutumistaan lähitulevaisuudessa. (Meille onkin tärkeää viitoittaa itsellemme selvä tie ja jättää tulevaisuuden asiaksi kysymys siitä, milloin mikin uudistus voidaan läipiäjä. Meidän puolueemme e'roaa porvarillisista puolueista siinä, että ne pääasiassa marssivat .paikallaan ja puolustavat olemassaolevia oloja. Sitä tärkeämpää on, että me eteenpäinryntäävänä ijoukkona pidämme karttamme ja kompassimme kunnossa.

Mielenkiinnito tätä meidän puoluekokoustamme kohtaan näyttääkin senvuoksi olevan tavallista suurempi. Näin on laita ei vain puolueen omassa keskuudessa, vaan .myöskin puolueen ulkopuolella, missä erinäiset .puoluekokouksessamme esilletulevat kysymykset näyttävät herättäneen ansaittua huomiota. Tämä osoittaa, että omien rivien taholta ja ulkopuolellakin tarkkaan seurataan mitä täällä tullaan keskustelemaan ja päättämään,

Puoluekokous on puolueen ylin määrääjä. Samalla kun se arvostelee aikaisemmin mahdollisesti tehtyjä virheitä, luo se suunta-viivat tulevalle toiminnalle ja antaa menettelytapaan nähden tarvittavat ohjeet. Tämä on .puoluekokouksen suuri ja korkea tehtävä. Tämä asema tuottaa kuitenkin oikeuksien ohella myiöskin velvollisuuksia. Asiat on harkittava kylmällä järjellä ja intohimottomast sekä puolueen etu korkeimpana määrääjänä, niin että meillä kaikilla erotessamme on se tietoisuus, että olemme kukin kohdatamme voineet jälleen viedä yhteistä asiaamme eteenpäin.

Tässä mielessä ja toivottaen menestystä nyt alkavan puoluekokouksen työlle lausun puoluetoimikunnan puolesta kaikki edustajat tervetulleiksi.

Kokouksen laillisuus.

Asetuttuaan puheenjohtajan paikalle lausui kokouksen avajaaja; „ viime vuoden kevättalvella, pidetty puolueuuevoston kokous päätti, että puoluekokous oli, pidettävä viime marraskuun aikana. Kun tämä aika sittemmin havaittiin sopimattomaksi sekä samaan

aikaan sattuneiden' kunnallisvaalien että tärkeän eduskuntatyön vuoksi, olit ipakko muuttaa kokousaika helmikuun 1 päiväksi. Puoluesääntöjen 16 §:n määräämässä järjestyksessä on puolue toimikunta sittemmin julkaissut puolueen 'kaikissa lehdissä näin kuuluvan kokouksutsun:

»Kun. Puolue neuvosto on päättänyt siirtää, Sosialidemokraattisen Puolueen varsinaisen puoluekokouksen pidon; ensi vuoden helmikuun ensimmäiseen' viikkoon, niin peruutetaan täten aikaisempi kokouskutsu, jonka mukaan puolukofeous olisi kokoontunut marraskuun 23 päivänä, ja kutsutaan puolue toimikunnan päätöksen mukaan seuraava Sosialidemokraattisen Puolueen varsinainen puoluekokous koolle Helsinkiin Raittiusyhdistys Koiton. Iju Masalin tulevan helmikuun 1 päivänä klo 12 päivällä.

Helsingissä, 13 päivänä elokuuta 1925.

. Väinö Tanner
Puolue toimikunnan puheenjohtaja.«

Tämä kutsu julkaistiin lehdissä 14 p:nä elokuuta 1925. Myöhemmin eli 30 p:nä joulukuuta 1925 . julkaistiin puolue lehdissä edelleen seuraava kutsu:

. »Sosialidemokraattisen Puolueen varsinainen edustajakokous alkaa helmikuun 1 päivänä 1926 klo 12 päivällä Helsingissä (Raittiusyhdistys Koiton juhlasalissa: Yrjönkatu 31, imistä vallituille edustajille ai-noastaan, täten ilmoitetaan. . . , . /..

Kokouksessa tulevat., käsiteltäväksi, paitsi puolueen sääntöjen, 23 pykälässä mainitut, myöskin seuraavat asiat:

- a) Puolueen haltuun joutuneiden kiinteistöjen myyminen; ja
- b) iKiinnitysoikeuden myöntäminen.

Samalla huomautetaan kaikkia Iknranamloistomilkuntia ja piiritoimikuntia puolueen sääntöjen 31 pykälän määräyksistä.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
. Puolue toimikunta. /

Väinö Tanner.

T. Taänio.«

Kim kokous täten on kutsuttu koolle puoluesääntöjen , määrää-, mässä järjestyksessä, tahtonee 'kokous päättää, että puoluekokous on laillinen ja 'Päätösvaltainen.

'Hyväksyttiin keskustelutta.

Edustajain valtuudet.

Tanner ilmoitti, että puoluetuimikunta oli valinnut puoluesihteerin Tainion, taloudenhoitaja Valkaman ja puoluetuimiston toimitusijain Janatuisen tarkastamaan edustajain valtakirjoja ja olivat nämä tarkastuksensa tuloksista antaneet kirjallisen lausunnon.

' Lausunto, jonka Tainio luki kokoukselle, kuului:

»Sos.-dem.'.Puoluetuimikunnan valitsemia olemme tarkastaneet Puoluetuimikunnalle lähetetyt puoluekokousedustajani valtakirjat helmikuun 1 päivänä 1926 alkavaa puoluekokousta varten.

Kahdeksassa vaalipiirissä on sellaisia puoluekokousedustajain vaaleja varten muodostettuja vaaliyhtymiä, joiden jäsenmäärä ei viime vuoden toisella neljänneksellä ollut vähintään 200, kuten puolueen säännöt määräävät alimmaksi rajaksi yhden edustajan valitsemiselle. Tällaisia vaaliyhtymiä on Uudenmaan läänin, Turun 1. eteläisessä, Hämeen 1. pohjoisessa, Vaasan 1. itäisessä ja Vaasan 1. yhdistyneissä vaalipiireissä kussakin 1, Turun I. pohjoisessa vaalipiirissä 2, Härräen eteläisessä 3 ja Mikkelin 1. vaalipiirissä 5. Kun kuitenkin näissäkin vaaliyhtymissä jäsenmäärä yleensä on varsin lähellä kahta sataa ja kun piirituimikunnat ovat voineet esittää päteviä syitä, joiden vuoksi vaaliyhtymiä ei ole voitu tasaisemmin järjestää, ehdotamme, että näidenkin vaaliyhtymien edustajain valtakirjat hyväksyttäisiin. Lisäksi on huomattava, että mikäli edustajain vaalissa pidettäisiin silmällä vaalipiirin kokonaisjäsenmäärää, jota puolueen säännöt tosin eivät edellytä, ei minkään vaalipiirin edustajamäärä kohoaisi, vaikkapa edellämaitut vaillinaisetkin vaaliyhtymät hyväksyttäisiin. Sitä paitsi, kun jokainen edustaja äänestää vaaliyhtymänsä äänimäärällä, niin mitään suhteettomuutta ei kuitenkaan synny.

Sen sijaan emme voi ehdottaa hyväksyttäväksi Mikkelin läänin vaalipiirissä muodostetun Rantasalmen—Sulkavan vaaliyhtymän edustajan valtakirjaa, koska mainituissa vaaliyhtymässä oli viime vuoden toisella neljänneksellä vain 48 puolueveronsa suorittanutta jäsentä.

Kun Puoluetuimikunta on päättänyt esittää puoluekokoukselle Oulun läänin pohjoisen alipiirin piirituimikunnan pyynnöstä, että mainitun alipiirin edustajalle myönnettäisiin edustusoiikeus, vaikka sanottu alipiiri jäsenmääränsä perusteella ei olisi siihen oikeutettu, niin tulisivat puoluekokouksessa äänivaltaisina edustajina olemaan seuraavat henkilöt, joiden valtakirjat olemme tarkastaneet ja hyväksyneet:

(Lausunnossa seuraa valittujen edustajain luettelo muuten sellaisena kuin se esiintyy pöytäkirjan alussa, paitsi että Rantasalmen ja Sulkavan vaaiiyhtymän edustajan A. Kauppisen nimi puuttuu.)

Helsingissä, 29 .p. tammikuuta 1926. ,

T. Tainio. A. Valkama. J. E. Janatuinen.*

Tainio ilmoitti edelleen, että sen jälkeen kura valtakirjain tarkastus oli tapahtunut oli Mikkelin v.p:n piirisihteeri ilmoittanut suorittaneensa vaalipiirin puoluerästit, joten Rantasalmen ja Sulkavan "vaalfyhtymälle voidaan myöntää edustus oikeus äänimäärällä 140.

Valtakirjain tarkastajain lausunto ja Rantasalmen ja Sulkavan vaaiiyhtymän edustus oikeus hyväksyttiin keskustelutta.

Kokouksen virkailijat.

Tanner ilmoitti puoluetöimikunnan ehdottavan, että kokouksen puheenjohtajiksi 'valittaisiin V. Kanto Tampereelta, J. Vuoristo Viipurista ja V. Tanner Helsingistä.

J. Herajärvi J. Kuittisen ja V. Hupin kannattamana ehdotti, että neljänneksi puheenjohtajaksi valittaisiin M.' Paasivuori Helsingistä.

Puheenjohtajiksi valittiin edellämäinitut neljä ehdokasta.

Puoluetöimikunnan ehdotuksen mukaisesti valittiin kokouksen ylisihiteeriksi, jonka tulee vastata (pöytäkirjasta, P. Railo ja apulaissihiteereiksi Lyylä Takki, T. Järvinen ja K. Mäki. Viimeksimainittu ei kuitenkaan saapunut toimeensa. /

Kutsuvieraat.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti, ettei puoluetöimikunta ollut lähettänyt erikoista kutsua kotimaisille järjestöille, mutta sen sijaan kyllä Itämeren ympärillä, olevien maiden veljespuolueille. Ruotsin, Venäjän, Viron ja Latvian, sos.-dem. puolueilta oli saapunut ilmoitus edustajan lähettämisestä, mutta jääesteiden vuoksi olivat muut, paitsi 'Ruotsin veljespuolueen edustajat, myöhästyneet.

Puheenjohtajan esitettyä kokoukselle Ruotsin sos.-dem. puolueen puoluesihiteeriin R. Lindström'in ja kansanedustaja E. Eriksoniin, esiintoi näistä ensiksimmäinittu puolueensa ja Ruotsin sos.-dem. työväestön tervehdyksen, johon puheenjohtaja Tanner kokouksen puolesta vastasi.

Edelleen esittivät tervehdyksensä Sos.-dem. R a 11 t i u s l i i t o n, S o s.-d e m. T y ö l ä i s n u o r i s o l i i t o n ja S o s.-d e m. "T y ö l ä i s n a i s l i i t o n edustajat, jonka jälkeen kokoukselle toettiin.

tohtori N. R. av Ursindlta ja A. F. SalfniJta saapuneet kirjalliset tervehdykset.

Tervehdykset selostetaan jäfempärtä. (Katso sisällysluetteloa.)

Kokouksen järjestyssääntö ja työohjelma

hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdottamassa muodossa muuten,, paitsi että valistus- ja järjestötoimintavaliokuntaan päätettiin valita 9" eikä 7 jäsentä ja muiden, paitsi -järjestävän vaKokiumman sekä tarkastus- ja äänestysvaliokuntien jäsenet valita vasta seuraavana päivänä järjestävän' valiokunnan' yhdessä eri piirien edustajain kanssa; tehtyä ehdotuksensa niiden kokoonpanosta.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

V. K a n n o n siirryttyä johtamaan puhetta ryhdyttiin käsittelemään puoluetoimikunnan toimintakertomusta, jonka käsittelyä, jatkut — klo 3—4 pidettyä päivällislomaa lukuunottamatta — kunnes asian: käsittely keskeytettiin ja ensimmäinen kokouspäivä päätettiin, klo 6.15 ip. (Toimintakertomuksen käsittely selostetaan jälempänä.)

Toinen kokouspäivä.

Tiistaina 2 p:nä helmikuuta.

Yleiskokous alkoi klo 9 ap. J. Vuoriston johtaessa .puhetta.

Järjestävän valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin pitää kahviloina klo 11—11.20 ap. ja päivällisloma klo 1—3 ip. sekä lähettää tohtori N. R. av Ursinille tervehdyssähkösanoma.

Jatkettiin puoluetoimikulinan toimintakertomuksen käsittelyä, joka päättyi klo 5 ip.

Esitettiin ja hyväksyttiin järjestävän valiokunnan yhdessä eri piirien edustajain' kanssa laatima ehdotus valiokuntain kokoonpanoksi.

Edelleen käsiteltiin eduskuntaryhmän toimin't aker tomusta, joka osittain lähetettiin valiokuntaan jä suoritettiin lähetekeskustelu s o s i a l l i s o i m i s o h j e l m a a ja kunnalliso h j e l m a a 'koskevista ehdotuksista, (Keskustelut selostetaan Jällempänä. Katso sisällysluetteloa.)

Yleiskokous päättyi klo 7.45 ip.

Kolmas kokouspäivä;

•Keskiviikkona 3 j:nä- helmikuulta.

Yleiskokous alkoi klo 9 ap. M. Paasivuorenjohtaessa pu-
hetta. . Toimitetussa nimenhuudossa merkittiin- poissaoleviksi M_
Miettinen, U. Leppäoja, V. Piippo ja E. Laine..

Järjestävän valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätettiin kokouk-
sen työt järjestää niin, että kokous voidaan, päättää perjantaina 5
p:nä helmikuuta.

Järjestävän, valiokunnan ehdotuksen mukaisest^N päätettiin edel-
leen, .että kolmantena kokouspäivänä otetaan, päivällisloma klo 1—2'
ja että yleiskokous päätetään klo 5 "ip., jotta valiokunnille jää aikaa
kokoontua, sekä. että keskustelu puoluetoimikunnan puheenjohtajan,
sihteerin ja jäsenten paikkojen täyttämisestä suoritetaan seuraavan
kokouspäivän, torstain, >aamuistuntiossa ja ndiä koskevat vaalit toi-
mitetaan viidentenä kokouspäivänä, perjantaina..

Puheenjohtaja ilmoitti, että Helsingin: Työttömien Ko-
mitealta oli saapunut puoluekokoukselle kirjelmä, jonka järjes-
tävä valtakunta ehdottaa käsiteltäväksi työohjelman 9. k. kohdan:
jälkeen. Hyväksyttiin.

Suoritettiin 1 ä h e t e keskustelu v. e r o t o s o h j e l m a a
ja maanpuolustus ohjelmaa koskevista ehdotuksista ja
osaksi myöskin puolueen suhdetta hallituskysymyi-
s e e n määrittelevästä ehdotuksesta.. {Selostukset jälempähä.)

Kesken ,maanpuolustusohjelman käsittelyä saapuivat kokoukseen;
V e n ä j ä n, V i r o n j a L a t v i a n s o s.-d e m. p u o l u e i d e n e d u s-
t a j a t, joiden .esittelyä ja tervehdysten vaihtoa varten maanipuol-
ustusohjelman käsittely keskeytettiin. (Selostus muiden tervehdys-
ten yhteydessä.) .

Puheenjohtaja "ilmoitti, että' puoluetoimikunta oli järjestänyt ko-
kpuksen osanottajille ja vieraille ohjelmallisen illanvieton;
Helsingin työväentaloni juhlasaliin, alkaen klo 8 ip. ja että .puolue-
kokoukskansliaan oli lähetetty 50 lippua klo 7.30 ip. alkavaan o o p p e-
r ä n ä y t ä n t ö ö n.

Yleiskokous päättyi klo 5 ip.

•'

Neljäs kokouspäivä.

Torstaina 4 p:nä helmikuuta.

Yleiskokous alkoi klo 9 ap. V. Kannon johtaessa puhetta. Niemenhuudossa merkittiin poissaoleviksi J. Salo, K. Laakso, K. Lehtinen, U. Leppäoja, E. Törmä, H. Kulmala, J. Sokkanen, E. Hurri ja E. Laine.

Jatkettiin edellisenä iltana keskeytynyttä -evästyskeskustelua hallituskysymyksestä, minkä päätyttyä ryhdyttiin keskustelemaan puoluetoimikunnan puheenjohtajan, sihteerin ja toimikunnan jäsenien paikkain täyttämisestä. (Selostukset jalempänä.)

Suoritettiin evästyskeskustelu puolueen suhdetta kommunismiin määrittelevästä alustuksesta.

Helsingin työttömien komitean kirjelmä.

Puheenjohtaja V. Kanto luki kokoukselle seuraavan kirjelmän:

Arvoisat puoluekokouksen edustajat.

Työttömyys tänä talvena esiintyy uhkaavampana kuin edellisinä vuosina uhaten työttömiksi joutuneita nälkäkuolemalla. Tämän huomioonottaen onkin Helsingin työttömien komitea kääntynyt ajoissa eduskunnan ja kunnanvaltuuston eri ryhmien puoleen esittämällä nykyistä työttömyystilannetta sekä pyytämällä heidän apuaan, saadakseen eduskunnan ja kunnanvaltuuston myöntämään varoja töiden järjestämiseen ja suoranaisten avustusten myöntämiseen hätäkärsiville sekä myönnettyjen määrärahojen heti käyttämistä.

Mutta kun valtio on osoittanut suurta haluttomuutta työttömien avustamiseen ja töiden järjestämiseen, niin päätti H:gin työttömien komitea kääntyä koossaolevan sos.-dem. puoluekokouksen edustajain puoleen pyytämällä pikaista toimenpidettä nykyisen tilanteen auttamiseksi. Vaikkakin tiedämme, että te suoranaishella päätöksellä ette voi muuttaa tilannetta tällä kertaa, niin pyyntömme on, että työttömyyskysymys ja sen nykyinen tilanne tulisi puoluekokouksessa vakavan harkinnan alaiseksi. Jos näin tapahtuu, uskomme sen johtavan teidän puoleltanne toimenpiteisiin, joista olisi tuloksena, ettei nykyisen tilanne vuosittain uusiintuisi. Toivomme teidän tekevän voita-
vanne ja merkitsemme

tervehdyksin

Helsingin Työttömien. Komitea.

E. Aallorien.
puheenjohtaja.

H. Vainio.
sihteeri.

M. Paasivuori ilmoitti järjestävän valiokunnan ehdottavan, -että asia siirrettäisiin eduskuntaryhmälle hyväksymällä seuraava päätöslauselma:

Asiaa käsitellessään on puoluekokous kiinnittänyt vakavaa huomiota työttömyyteen, mutta koska kokouksella ei ole keinoja sen poistamiseen tai lieventämiseen^ kehoittaa kokous sos.-dem. eduskuntaryhmää ryhtymään- tarmokkaisiin toimenpiteisiin työttömyyden torjumiseksi ja sen seurausten lieventämiseksi.

K. Heilberg toivoi, että puoluekokous voisi vaikuttaa rautatiehallitukseen niin, että Turun et. piirin alueella teetettäväksi suunnitellut ja päätetyt rautatietyöt saataisiin nopeasti käyntiin.

Paasivuoren esittämä järjestävän' valiokunnan ehdotus hyväksyttiin.

Päätettiin ottaa päivällisloma klo-12,30—2.

Yleiskokousta jatkettaessa klo 2 ip. johti puhetta J. Vuoristo.

Ryhdyttiin käsittelemään puolueen jäsenmäärän kohottamista koskevaa alustusta ja päätettiin rinnan sen kanssa käsitellä myöskin valistustyön järjestämistä koskevat ehdotukset. (Keskustelu selostetaan jällempänä.)

Edelleen suoritettiin evästyskeskustelu raittius-asiaa koskevien ehdotusten johdosta. (Keskustelu selostetaan jällempätiä.)

Puolueneuvoston kokoukset.

Esitettiin käsiteltäväksi alustusvihkon siv. 52—53 oleva puoluetoimikunnan alustus ja ehdotukset puoluesääntöjen 37 §:n 8. ja 9. kohdan sekä 39 §:n muuttamisesta.

K. Siimes vastusti puoluetoimikunnan ehdotusta.

A. Väisänen ja M. Alanko olivat sitä mieltä, että puolueeneuvoston kokouksia olisi pidettävä vain tarpeen vaatiessa.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin ja sen mukaan päätettiin puoluesääntöjen 37 §:n 8 kohta muuttaa kuulumaan:

»tarkastaa seiostus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä vuodelta«, ja 9 kohta kuulumaan:

»hyväksyä menoarvio kuluvalle vuodelle«, sekä 39 § kuulumaan:

»Puolueneuvosto pitää varsinaisia kokouksia vähintään kerran vuodessa ja useamminkin, jos sen jäsenten enemmistö sitä vaatii tai Puoluetoimikunta tarpeelliseksi katsoo.«

Sos.-detn. piirikokousten aika.

Esitettiin ja keskustelutta hyväksyttiin alustusvihkon siv. 48—50 oleva Hämeen et. piiritoimikunnan alustus ja puoluetoimikunnan kannattama ehdotus piirikokousten ajasta.

Alustukseen sisältyvä ehdotus hyväksyttiin: keskustelutta ja sein mukaan päätettiin piirijärjestön sääntöjen 9 §m 1 moineinti muut-
taa kuulumaan: . ,

»Piirijärjestön vuosikokous pidetään viimeistään kesäkuulla. Ko-
kouksen paikan määrää edellinen piirikokous.«

Ruotsinkielisten piirien yhdistäminen.

Esitettiin ja keskustelutta hyväksyttiin alustusvihkom siv. 51—52' oleva alustus ja ehdotus ruotsinkielisten' piirien yhdistämisestä. Näin-
ollen puoluekokous päätti,

•että ruotsalaiset piirijärjestöt lakkautetaan ja; että Finlands Sven-
ska Arbetariörbund (= Suomen Ruotsalainen TyöväenMitto) toistai-
seksi tulee muodostamaan ruotsalaisen piirijärjestön'.

Puoluesääntöjen muuttamista

koskeva ehdotus lähetettiin keskustelutta valistus- ja järjestötoimin-
tavaliokuntaan.

Yleiskokous päättyi klo 6 ip.

Viides kokouspäivä.

Perjantaina 5 p:nä .helmikuuta.

Yleiskokous alkoi telo 9 ap. V. Kannon johtaessa puhetta. Ni-
menhuudossa merkittiin poissaoleviksi: U. Leppäoja, E. Hurri, T.
Pöyhönen ja E. Laine.

Toimitettiin puolue-toimikunnan puheenjohtajan*
varapuheenjohtajan, sihteerin ja jäsen te <n v a a-
l i t. (Vaalien tulokset selostetaan- paikkojen täyttämistä koskevan
keskustelun yhteydessä.)

Puolueen jäsenmaksuista vapautuminen.

Esitettiin käsiteltäväksi Kymin Työväenyhdistyksen-
ehdotus (alustusvihkon siv. 67), että puolueen jäsenmaksuista vapau-
tettaisiin jäsen, joka on kuulunut puolueeseen 25 vuotta ja jäsen, joka
on täyttänyt 55 vuotta ja siihen mennessä ollut puolueen jäsenenä vä-
hintäin 15 vuotta.

Ehdotukseen Uittamassa- lausunnossa ehdotti puolue-toimi-
kunta ehdotuksen hyljättäväksi.

T. Lindman, M. Alanko, M. Suokas ja U. Lappala-
nen yhtyivät kaniattamaan Puolue-toimikunnan hylkäävää ehdotusta.

J. Kortelainen hyljää edellisiini, mutta ehdotti E. Kotirannan kannattamana, että puoluekokous tekisi poikkeuksen valitsemalla 4ohtori N. R. av Ursinin puolueen kunniajäseneksi.

Puoluekokous päätti äänestyksettä hyljätä Kymin Työväenyhdistyksen ehdotuksen ja hyväksyä ehdotuksen tri av Ursinin kutsumisesta puolueen kunniajäseneksi.

Puolueen suhde edustajiinsa valtion komiteoissa y.m. valtion laitoksissa.

Esitettiin käsiteltäväksi alustusvihkpn siv. 63—65 oleva Viipurin länt. vaalipiirin iipiinokokouksen alustus ja ehdotus puolueen suhtautumisesta edustajiinsa valtion komiteoissa y.m. valtion laitoksissa.

Puoluekokous päätti keskustelutta, hyväksyä puoluetoimikunnan ehdotuksen, ettei kyseessäoleva alustus aiheuta mitään toimenpiteitä.

Kansainvälistä kieltä

koskeva ehdotus lähetettiin keskustelun jälkeen valiokuntaan.

, Puolueen vaaliohjelma.

r. Tainio ilmoitti puoluetoimikunnan ehdottavan, että puoluekokous päättäisi antaa puoluetoimikunnan tehtäväksi laatia vaaliohjelma, jonka puolueenuevosto sitten hyväksyisi.

• Hyväksyttiin keskustelutta. ,

Puolueen ikihiteistöien kiinnitys.

Tainio: Puolueen omistama talo, Sirkuskatu 3, ed ole kiinnitetty läheskään täyteen arvoonsa. Voi sattua tilanteita, joissa puolue tarvitsee suuremman lainan — ei juoksevien menojen peittämiseen, vaan johonkin suurempaan yritykseen — ja ehdottaa puoluetoimikunta sen vuoksi, että puoluekokous valtuuttaisi puolueenuevostoni päättämään (tällaisen suuremman kifanityksen ottamisesta puolueen - omistamaan JsloteistQön.

. Ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

Valtuutus puolueen kiinteistöjen myyntiin.

Tainio: Puolueosastojen syystä tai toisesta lakatessa toiminta joutuu niiden omaisuus puolueen haltuun ja puoluetoimikunnan hallintaan. Näin saadun omaisuuden joukossa saattaa olla taloja, jotka ovat sellaisilla paikkakunnilla, joille ei voida nusia yhdistyksiä pelustaa ja joilla talojen hoitokustannukset tulevat liian kalliiksi. Tämän vuoksi puoluetoimikunta ehdottaa, että puoluekokous valtuuttaisi puolueenuevoston päättämään näiden myymisestä tai lahjoittamisesta.

Puoluetoimikunnan ehdotus hyväksyttiin.

Tilintarkastajain palkkiot päätettiin suorittaa laskun mukaan.

Puoluekokousedistäjajajapuolueneuvoston jäsenen matkarahoja ja päiväpalkkoja koskeva esitys lähetettiin keskustelutta raha-asiainvaliokuntaan.

Seuraava puoluekokous päätettiin pitää Helsingissä.

Esitettiin imenettelytapavaliokunnan mietintö n:o 1 koskeva puolue-toimikunnan toimintakertomusta. (Mietintö ja sen käsittely selostetaan lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin menettelytapavaliokunnan mietintö N:o 2 koskeva eduskunta-ryhmän toimintakertomusta. (Selostus -lähetekeskustelun¹ yhteydessä.)

Tullikysymys.

Esitettiin ja keskustelutta hyväksyttiin puolue-toimikunnan ehdotus kokouksen julkilausumaksi tullikysymyksessä. Hyväksytty päätöslauselma perusteluineen kuuluu:

Maamme verotusjärjestelmässä on viime, vuosia tapahtunut huomattavia siirtymisiä huonompaan suuntaan. Sensijaan, että kehityksen oikeastaan pitäisi jahtaa siihen, että välilliset verot aste asteelta poistettaisiin ja tilalle astuisivat välittömät verot, jotka ovat oikeudenmukaisempia ja jakaantuvat paremmin verotettavien tulojen ja omaisuuden mukaan, on kehityskulku ollut aivan päinvastainen, Välillisten verojen määrä on näin hyvin summien suuruuteen nähden kuin suhteellisesti verojen kokonaismäärästä osoittanut huomattavaa nousua.

Tämä on ollut mahdollista senkautta, että suuret kansanjoukot ovat tähän saakka, olleet verrattain välinpitämättömiä verotuskysymyksiin, nähden. Ei edes työväestön keskuudessa ole riittävässä määrässä esiintynyt mielialaa tätä sen elinehtojen uhkaavaa kehitystä vastaan. Vaikka tulliverotuksella nostetaan tärkeimpien elintarpeiden ja muiden välttämättömien tarvikkeiden (hintaa, on siihen suhtauduttu jotenkin välinpitämättömästi. Ja porvari) liitetään puolueiden mukana kulkevat vähävaraiset joukot ovat antaneet puolueidensa toimia kokonaan tuottajaetujen mukaisesti. Seurauksena on ollut, että eduskunnassa niinhyvin suurviljelijäin kuin teollisuustuottajain edustajat ovat liittoutumisinaan voineet ajaa kummankin tuotannonhaaran tuotteiden hintojen nousua korottamalla niiden tulleja.

Lähimmän tulevaisuuden ehkä tärkeimmäksi kysymykseksi muodostuu epäilemättä kysymys tulliverotuksen väkinäiselle kannalle järjestämisestä. Tähän saakka on meillä tultu toimeen vuodeksi kerrallaan tehdyillä tullipäätöksillä, mutta jo jonkun aikaa on vakinaisen tullitariffin valmistelu ollut työn alaisena. Tämä työ on tällä hetkellä

edistynyt niin pitkälle, että esitys uudesta tullitariffista kaiken toden- näköisyyden mukaan tulee annettavaksi eduskunnalle vielä tämän vuoden aikana. Tämä seikka pakottaa puoluekokousta ottamaan ky- symyksen tulliverotuksesta ohjelmaansa ja antamaan ohjeensa lähim- män tulevaisuuden toimintaan nähden.

Tulliverotusta on vaikea ajatella ainakaan lähimmässä tulevaisuu- dessa kokonaan poistettavaksi. Se merkitsee tätä nykyä siksi suurta tulolähdettä valtiolle, että serh korvaaminen toisilla tuloilla tulee joka tapauksessa vaatimaan ajanjakson. Osaksi saattaa myös ohimene-, väsfi käydä tarpeelliseksi antaa h.s. »kasvatustulleilla» erinäisille maan luonnollisiin edellytyksiin perustuville ja maalle tärkeille elin- •keimonhaaroille. tullisuoja, kunnes nämä ovat päässeet kunnollisesi! kehittymään ja voivat ilman tullin suojelusta kestää ulkomaista kil- pailua.

Tulliverotusta onkin senvuoksi pyrittävä asteettain helpottamaan. Lähimpänä päämääränä tulee olla elintarpeiden ja muiden välttämät- tömien tarvikkeiden verovapaus. Tämänsuuntaiset ohjeet olisi puo- luekokouksen annettava nifcihyvin puoluetoimikunnalle kuin sos.-dem.. eduskuntaryhmälle sitä tulliverotaistelua varten, joka nyt on alka- massa. Ellei tyydyttävää ratkaisua voida ensi kerralla aikaansaada^ olisi kysymys kokonaisuudessaan saatettava vaaleissa valitsijain rat- kaistavaksi.

Puoluekokouksen hyväksyttäväksi ehdo-tetaan senvuoksi seuraava •päättöslauselma:

Puoluekokous
toteaa,

että maamme tultua itsenäiseksi sen verotusjärjestelmää on jat- •
kuvasti kehitetty omistavain luokkain eduksi ja vähäväkisten työ-
tätekevän luokkain vahingoksi vuosi vuodelta lisäämällä yhteis-
kunnallisesti väärimpien verojen, kulutusverojen ja näistä etu-
päässä kaikkien epäoikeudenmukaisimpain, tulliverojen, osuutta
kokonaisverotuksessa; ja

että nimenomaan maamme tulliverotus muodostuu mitä suurim-
massa määrässä epäoikeudenmukaiseksi ja turmiolliseksi, kohda-
tessaan pääasiassa ia raskaasti laajojen vähäväkisten kansanker-
rosten käyttämiä elin- ja muita välttämättömyystarvikkeita;

ja vaatii,

että tulliverotusta on ryhdyttävä asteettain vähentämään, ollen
päämääränä elintarpeiden ja muiden välttämättömien tarvikkei-
den täydellinen tullivapaus;

sekä., kehoittaa

'puoluetoimikuntaa ja sos.-de-m. eduskuntaryhmää voimiensa mukaan työskentelemään tämän päämäärän saavuttamiseksi. Erikoisesti 'on -voimat kohdistettava siihen, että valmistelunalaisena olevan tulliverouudistuksen avulla saadaa mahdollisimman suuressa määrässä nykyisiä tulliverot usepäkohtia korjatuiksi.

Puolueneuvoston Jäsenten vaali.

Eri vaalipiirien pilirikokousten tekemien 'ehdotusten .perusteella •valittiin puolueneuvoston jäseniksi:

Uudenmaan vip.: J' (Laitinen', Lohja, varalle E. Sallila, Helsinki.

Turun etel. vip.: F. W. Suominen, Maaria, varalle J. W. Latvala, Perniö.

Turun pohj. vip.: Hjalmar Ahlfors, Pori, varalle Emanuel Aromaa.

Hämeen etel. vip.: Otto Marttila, Janakkala, varalle Joose Palmen, Forssa.

Hämeen pohj. vip.: K'Nordlund, Tampere, varalle E. Törmä.

Viipurin länt. vip.: H. Manner, Viipuri, varalle A. V. 'Kaikusalo, Kotka.

Viipurin it. vip.: Aug. Julkunen, Imatra, varalle Kusti Kaija, Inkilä.

Mikkelin vip.: V. Paavilainen, varalle Albin. Parkkinen.

Kuopion länt. vip.: Kalle Valta, Pielavesi, varalle Aug. Valta, Kuopio.

Kuopion it. vip.: A. Lehikoinen, Juuka, varalle P. Laine, Polvijärvi

Vaasan it. vip.: Emil Sinervä, Keuruu, varalle Pietari Salmenoja, Jyväskylä.

Vaasan etel. vip.: E. Laine, Vaasa, varalle O. Nurmi, Vaasa.

Vaasan pohj. vip.: J. V. Kantola -(on jyrkästi kieltäytynyt), varalle P. Meriläinen, Kokkola.

Oulun etel. vip.: Fredrik Moisala, varalle V. R. Piippo.

Etelä-Suomen ruotsalainen vip.: Anna Wiik. Varaedustajaksi oli vaalipiirijärjestö ehdottanut A. Ahlströmin, mutta kun hän oli valittu .puoluetoimikunnan jäseneksi, jätettiin varaedustajan määrääminen puolueneuvoston tehtäväksi.

H. Seppänen E. Kotirannan kannattamana ehdotti, että myöskin Oulun .pohj. vaalipiirille myönnettäisiin, edustusoikeus .puolueneuvostossa,

J. Vuoriston ehdotuksen mukaisesti päätti kokous valtuuttaa puolueneuvoston myöntämään Oulun pohj. vaalipiirille edustusoikeuden puolueneuvostossa, jos se "katsotaan tarpeelliseksi.

Otettiin p ä i v ä 11 i s 1 o m a k k) 12—3 ip.

Yleisistuntoa jatkettaessa klo 3 ip. johti puhetta J. Vuoristo.

Puheenjohtaja luki V. Tannerin kirjelmän puoluekokoukselle. (Kirjelmä ja asian käsittely selostetaan' puheenjohtajasta käydyin keskustelun yhteydessä.)

Päätettiin lähettää tervehdyssä hkösanoni at O. Toikoille ja M. Turkialle.

Esitettiin ja käsiteltiin verotus- y.m. asiainvaliokunnan mietintö Ji:o 1 koskeva verotushjelmaa. (Mietintö ja sen käsittely selostetaan lähetekeskustelun yhteydessä.)

• Esitettiin ja hyväksyttiin kunnallis- y.m. asiainvaliokunnan mietintö o: o 2 koskeva kunnaisohjelmaa. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin' ja hyväksyttiin sivistysohjelma- y.m. asiainvaliokunnan mietintö n: o 3 koskeva kasvat- ja sivistysohjelmaa. «(Selostus tiäämpänä.)

Esitettiin ja hyväksyttiin valistus- ja järjestötoimintavalioikunnan mietintö m:o 1 koskeva puoluetoimikunnan toimintakertomuksen valistustyötä käsittelevää kohtaa. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin ja hyväksyttiin valistus- ja järjestötoimintavalioikunnan mietintö n:o 2 koskeva Kotoaja. Kaakaa-1 ehdenju1kai-Semista. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin ja hyväksyttiin valistus- ja järjestötoimintavalioikunnan mietintö n:o 5 koskeva työväen suhdetta kansainväliseen kieleen. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin ja käsiteltiin menettelytapavalioikutman mietintö n:o 3 koskeva puolueen suhdetta hallitukseen. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin ja hyväksyttiin' sosialisimisohjelma- y.m. asiainvaliokunnan mietintö n:o 4, koskeva sosialisimisohjelmaa. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin- ja hyväksyttiin valistus- ja järjestöasiainvaliokunnan mietintö m:o 3, koskeva valistustyötä ja järjestötoiminnan elvyttämistä. (Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin ja hyväksyttiin menettelytapa valiokunnan mietintö n:o 4. koskeva- puo1kseen suhdetta kommunistiin. {Selostus lähetekeskustelun yhteydessä.)

Esitettiin ja käsiteltiin valistus- ja järjestöasiainvaliokunnan mietintö n:o 4, koskeva xai11i1uskyssymystä, {Selostus lähetekeskustelun yhteydessä. •

Kun valiokunnat eivät vielä olleet ehtineet toimittaa mietintöjään kaikista niille lähetetyistä asioista, ja kun kokoushuonetta ei voitu Mytfää klo € jälkeen, päätettiin yleiskokous lopettaa klo 5,30 ja jatkaa Iokousta vielä seuraavana päivänä kello 9 ap. >

kuudes kokouspäivä.

Lauvantaina 6 p:nä helmikuulta:

Yleiskokous aikai kello 9 a.p. V. Kannon johtaessa puhetta;- Toimitetussa nimenhuudossa, merkittiin poissaoleviksi J. "Salo, Hj, Görman, K. Vasara, U. Leppäoja, N.. Virtanen, «..Kulmala, J, V. Lötjönen, E. Hurri, T. Pöyhönen, K. V. Nikulainen, A. Kauppinen, E. Luos~tarinen, P. iMeriläinen ja E. Laine..

Puoluetoimikunta valtuutetaan takaamaan eräitä lainoja.

Esitettiin ja keskustelutta h y v ä k s y t t i n raha-asiainvaliokun--nan mietintö n:o 1, joka kuului:

»Kun valiokunnalle on esitetty turkulaisen Sosialistin Kirjapaino-Osakeyhtiön anomus, että puoluekokous antaisi puoluetoimikunnalle valtuuden mennä yhtiön esittämien vakuuksien ja takauksien lisäksi lisätakaukseen mainitulle yhtiölle toimitalonsa rakentamista varten Helsingin Työväen Säästöpankista otettavasta lainasta ja sortavalälaisen Karjalan Työväen Sanomalehti-, Kirjapaino- ja Kirjansitomosuuskunnan anomus, jossa puoluekokoukselta anottiin puoluetoimikunnalle annettavaksi valtuus mennä paikallisten takaajien lisäksi takaukseen samoin Helsingin Työväen Säästöpankista mainitun osuuskunnan omistaman talon lisärakennusta varten otettavasta lainasta, ehdottaa valiokunta, saatuaan perusteelliset selostukset anojien edus*-tajilta, että puoluekokous antaa puoluetoimikunnalle anotut valtuudet, varsinkin kun asianomaisten anojain taholta voidaan esittää takeet siitä, että kysymyksessä olevat lainat tulevat, puoluetta hyödyttävästi käytettäväksi.«

Puoluekokousedustajain ja puolueuuvoston Jäsenten palkkiot.

Esitettiin ja keskustelutta h y v ä k s y t t i n raha-asiainvalioktflK nan mietintö n:o 2, jossa valiokunta ehdotti,

että puoluekokousedustajain päiväpalkaksi määrätään 100 mk. kokous- ja matkapäiviltä sekä matkarahat, ja
että puolueuuvoston edustajille suoritetaan sama palkkio.

Esitettiin ja käsiteltiin maanpuolustusvaliekuaMian mietintö, koskeva maanpuolustusohjelmaa. {Selostus lähetefeesktSfe\lttl: yhteyjdssä»}

Puheenjohtaja ilmoitti, että j ä r j . e s t i v ä , v a l i o k u n t a o l i k g t - 8W*Uyt enSan -sille, jä-tetya-, kjr-jfploia», tpxsm t*#J*i itm«»4Qp% *IS<Mfc puolueen palveluksessa, oje^fta. -hpjklisl/^ «w«ca\$y Jäfeficäva, y^Sfr

kunta oli sitä mieltä, ettei asian tutkiminen sovellu puoluekokoukselle ja ehdotti sen vuoksi, että asia siirrettäisiin puoluetöimikunnan tutkittavaksi. Ehdotus hyväksyttiin.

Puoluetöimikunnan talousarvio.

Esitettiin ja hyväksyttiin raha-asiaivaliokunnan mietintö n:o 3 koskeva puoluetöimikunnan 'talousarviota vuodelle 1926.

Hyväksytyn arvion mukaan kohoaa puoluevero 1 markalla, jäseneltä, ollen tämän jälkeen viisi (5) mk., jäseneltä vuodessa.

Puoluetöimiston virkailijat.

Esitettiin ja hyväksyttiin valistus- ja järjestötoimintavaliokunnan mietintö n:o 6, jossa valiokunta ehdotti päätettäväksi:

'Puoluekokous jättää puoluetöimikunnan tehtäväksi ottaa puolueen palvelukseen valistus- ja järjestötoimintatyön hoitoa varten sihteerin apulaisen tai valistus-päällikön.

Samalla kehoittaa puoluekokous puoluetöimikuntaa harkitsemaan, eikö puolueen kunnallistoimisto erikoisena toimistona voita, lakkauttaa ja vastaavia tehtäviä yhdistää suunniteltuun välistus-sastooru

Esitettiin ja käsiteltiin valistus- ja järjestötoimintavaliokunnan mietintö n:o 7, koskeva puoluesääntöjen ja vaaliperusteen riisuuttamista. (Selostus jalempänä.)

Puolueen tilintarkastajat.

-Puolueen tilintarkastajiksi valittiin: A. Halme, E. Sallila ja T. Vilppula vakinaisiksi sekä varalle: O. H. Puro, T. Uski, J. W. Keto, K. Harvalla, K. Hyvärinen ja J. Aura.

Ruotsin sos.-dem. puolueen edustaja E. Eriksson piti jäähyväispuheen, johonka kokoukseni puheenjohtaja Vuoristo vastasi.. (PB-heat selostetaan jalemmiin muiden tervehdysten yMeydsä.)

Kokouksen päättäminen.

Kun käikSi kokoukseMe «sdtetylt ja esitettävät asiat öfi löpptnötj-teäsrte&y, s*i* puheenvuoron

puoluetöimikunnan puhe enjofltaja
M. P^aasivuori,

Joka lausui;

Arvoisat <puoiMa<*stt.

Minä kiitän teitä siitä luottamuksesta» jota toinuffle tässä kokouksessa on osoitettu. Te olette valinneet minut puolue*» puheeiijohta-*

jaksi, tärkeään ja kunnianarvoisaan: luottamustoimeen. Minä en ote pyrkinyt: iälle paikalle. En ole itse puolestani" tehnyt mitään tulr läkseni vaaituksi tälle paikalle. Vikani on siinä, 'että minä en ole jyrkästi kieltäytynyt, kun toverit ovat asettaneet minut puolueen puheenjohtajaehdokkaaksi. Siitä voivat olla vakuutettuja nekin puolue-toverit, jotka eivät olisi minua tähän valinneet.

Glem rojhennut ottaa tämän toimen vastaan. Olen luottanut siihen, että se menee niinkuin ennenkin. Minä en ole ensimmäistä ikertaa puolueen puheenjohtajan toimeen vallittu. Olen kuulunut puoluetuimikuntaan, puoluehallintoon, kaikkiaan 16 vuotta ja ollut puolueen puheenjohtajan paikalla 9 vuotta sekä yhden vuoden puolueen varapuheenjohtajana. Saattaa olla niin, että puolue-elämä on nyt vähän toisenlainen kuin oli ennen. Silloin, sen kokemuksen mukaan, minkä olen saanut siinä toimessa, puolueen sihteeri muodostui silloin keskeisimmäksi henkilöksi, ja puoluetoverit, joita oli ympärilläni, avustivat minua. Minä toivon, että näin tulee olemaan vastakin, että nyt valittu puoluetuimikunta, sen yksityiset jäsenet, ovat minulle apuna tässä paljon vaativassa toimessa.

Yksilöiden merkitys joukkoliikkeessä ei ole niin suuri kuin jotkut kuvittelevat. On individualistinen käsityskanta, eitä yksilöt ovat kaikki ja joukot eivät mitään. Individualistinen käsityskanta' on sosialistisen käsityskannan vastainen. Puolueen menestys riippuu ennen kaikkea teistä ja niistä joukoista, jotka ovat teidät lähettäneet. Jos ei siellä tehdä työtä, linjoilla aina perusjärjestöjä myöten, niin ei keskuspaikassakaan: yksin voida suuria aikaansaada. Minä luotan siihen, että te jokainen kohdastanne koetatte tehdä työtä työväen rivien kokoamisen, työväen järjestämisen hyväksi. Työväenliike on luokkataisteluliikettä, ja luokkataistelu onnistuu ainoastaan silloin, jos työväestö miahdollisimimani runsaslukuisasti, sitä parempi mitä enemmän, on järjestäytynyt. Luokkataistelu ei onnistu •hajanaisilla joukoilla. Minä en rakenna suuriin yksilöihin työväen-, liikkeen toimintaa, minä luotan 'edelleen joukkoliikkeeseen aj luokkataisteluun. Minä en perusta myöskään työväenliikkeen toimintaa aseelliseen luokkataisteluun. Luokkataistelu on muuta kuin aseellista luokkataistelua. Työväen järjestäminen, sen kehittäminen ja kasvattaminen, siinä se tie, joka vie työväenliikettä eteenpäin ja lopulliseeni voittoon.

Minä kiitän teitä luottamuksesta ja toivon, eitä te kaikki iloaalisesti suhtaudutte niihfti tapahtumiin, jotka täällä ovat tapahtuneet. Kiitos luottamuksestanne! (Vilkkaita suosionosoituksia.)

Kokouksen puheenjohtaja Juho Vuoristo lausui:

Arvoisat kokouksen osanottajat, hyvät toverit: »Meidän kokouksemme on nyt päättymässä. Meillä en täällä ollut eräissä asioissa erimielisyyttä ja meillä on ollut paljon yksimielisyyttäkin, mutta sikäli kuin olemme eri asioita katselleet eri kannoilta, emme saa lähteä tätä arvostelemaan siten, että¹ kannanottomme olisi riippunut henkilöllisyyksistä, henkilönäfcökannoista, joidenkin sanomalehtien kirjoituksista tai sen sellaisista. Minä uskon, että meitä jokaista tässä k oiko uksessa sittenkin kaiken jälkeeni on ohjannut yhteisen hyvän ja työväenluokan parhaan ~~ja~~ edun etsiminen. Yksi on katsonut yksiä •keinoja siinä paremmaksi, toinen toisia keinoja. 'Nähdäkseni kokouksen meno sekä kokouksen päätökset samalla kuin ne osoittavat ilahduttavaa elpymistä suurten kysymysten käsittelyyn ja valmeutta tehdä työtä puolueessamme, samalla ne osoittavat, että puolueessamme on tällä, hetkellä käymässä vissi kehitysprosessi. Samalla kuin suurissa kysymyksissä olemme täällä voineet olla päälinjoissa ja suurin piirtein yksimielisiä, tämän kokouksen pohjäsävy on nähdäkseni ollut se, että se on kaivannut suurempaa toimintaa ja suurempaa työtarmoa puolueeseen. Siihen on kiinnitetty paljon huomioita, siitä on paljon toivomuksia lausuttu, että meidän työtämme olisi tehtävä suuremmalla tarmolla ja saatava yhä suurempia -työläisjoukkoja mukaan. Eri mieltä on meillä ollut ai-noastaan siitä, miten tämä parhaiten onnistuisi. Minun nähdäkseni asiain pitääkin olla näin. Puoluekokouksen pitää aina edustaa juuri niitä virtauksia, joita työväen keskuudessa liikkuu, ja meidän suurin taitomme on oikeastaan' siinä, että osaamme ne huomioonottaa ja kehittää puolueen päätöksiä ja puolue-elämäämme sen imukaan. -

Meidän on otettava huomioon sekä nykyisyys että puolueen suuria aikaan saanut entisyys. Meillä liian usein nykyisin nähdään hyljeksittävänsä sitä vanhaa ja kiitettävään nykyistä[^] On virheitä •entisyysdessä, niitä meidän täytyy karttaa, mutta siellä myös kuvastaa niin paljon suurta voimaa, aikaansaannoksia ja hyviä otteita, joita meidän tulee aina toiminnassamme huomioonottaa ja niistä oppia. Meidän tulee oppia sekä. entisyydestä että, nykyisyydestä.

. Minä, jo sanoin, että meillä on ollut suuriin kysymyksiin nähden tässä kokouksessa pääasiallinen yksimielisyys, ja lku me näissä suurissa kysymyksissä olemme päässeet yksimielisyyteen, kun toivomme suurempaa toimintatarmoa ja työtapojen muutosta, niin, jos kokous niihin tähtäävissä päätöksissään on onnistunut oikeaan osumaan, rae voimme toivoriikkaudella katsoa, lähimpään tulevaisuuteen.

•Koin palaamme nyt kotiseuduillamme ja näissä suurissa kysymyksissä voimme olla yksimielisiä, kun lähdemme siellä niitä sei-

vittelemää ja rupeamme .siellä jokapäiväiseen järjestötyöhön, jos silloin omaamme- sen toveri Hupiin' 'täällä edellytit äimän lämpimän Sydämen ja jos me sen lisäksi annamme ulospäin kaikissa) toimis- samme vaikuttaa .yhteishyväiMavaittelun ja työskentelemme ainoas- taan työväenluokan -etujen- ajamiseksi, niin .meidän •työmme 'tulee onnistumaan. Jos me näin lähdemme -tekemään työtä Ja jos meidän keskusjohtomme täyttää ne vaatimukset ja, toiveet, joita me sille olemme entistä enemmän asettaneet ja joita meillä minun -nähdäk- seni on oikeus asettaa, niin voimme toivoa valoisampaa tulevai- suutta. Se puolue on heikko ja voimaton, joka ei uskalla arvostella omia edesottami-siaan ja omaa toimintaansa, joka ei uskalla poiketa mistään entisestä ja jolla ei ole edes varaa vaihtaa toimitsijoita. Sii- hen ei pidä pyrkiä; saavutettua kokemusta ja luottamusta ei ole vähäksi arvioitava, imutta toisaalta me olemme kaikki kohtalon ja historian välikappaleita, joka käyttää meitä kutakin aikansa; ja asiaa -on myös arvioitava tältä kannalta.

Näissä mietteissä ja toivoen nyt kotiseudulle palatessa sieviä -run- sasta, säunausrikasta työtä ja hyvää ohjausta, pyydän päättää tä- män kokouksen ja -samalla kiittää kokouksen osanottajia kaikille toi- mitsijoille osoitetusta suopeudesta ja siitä, mitä olemme osaksemme saaneet.

Edustaja Ml Alanko

lausui:

Me maalaisitoverit pyydämme kiittää puheenjohtajia, jotka ovat kärsivällisesti seuranneet meidän monasti sellaisiakin puheen- vuorojamme, jotka eivät aina ole olleet niin asiallisia,, imutta .joissa kuitenkin jokaisessa on yritetty lujittaa yhteistä asiaamme ja koe- tettu keksiä keinoja, mi lä lailla voimme etsiä niittä päämääriä, joihin, jokainen pyrimme. Myös pyydän kiittää kokouksen sihteerejä ja kaikkia virkailijoita. Suurin -piirtein katsoen on- kokouksemme ollut oikein yksimielinen. Meidän¹ vastustajamme ovat ehkä toivoneet, täältä jonkinlaista hajaannusprosessia, mutta minä luulen, että kai- kesta hiuolimatta vaikka täältä on kiistelty joistakin pikkuasioista, suurissa asioissa voimme alleviivata se- n seikan, että sos.-dem. puo- lue on kulkemassa eteenpäin sitä viitoitettua suuntaa kohti, mitä olemme monta vuotta kulkeneet. Ja oletan, että kun kokoonnuimme kolmen vuoden kuluttua uudelleen-, olemme saaneet jäsenmäärän kohotetuksi ja -että kokoonnuimme, mihin suojiin sitten kokoonnum- nrekaan, yhtä .yksimielisinä kuta tällä kertaa. Toivon-, että tässä kokouksessa tekemiämme päätöksiä voimme toteuttaa. Kiitokset kokouksen puheenjohtajille.

- Kokous päättyi klo 11.40• Kansainvätöseen.

Puoluekokouksessa esitetyt tervehdykset.

• Ensimmäisenä kokouspäivänä — sen 'Jälteen kuin kokouksen avaus- ja järjestäytymistoimenpiteet oli suoritettu — "sai puheenvuoron

. Ruotsin 'so s-dem. puolueen puoliu esihteeri
R. Lindström,

joka lausui olevan' miellyttävää saada kutsun Suomen sos.-dem. puolueelta ja saapua tänne, koska vastaanotto Suomessa on aina ollut ystävällistä ja tullessaan tänne tuntee todella saapuvansa toverien keskuuteen. Täällä myöskin paremmin tunnetaan Ruotsin veli.es-pjiolueen tais'telu't ja tiedetään Ruotsin aloista enemmän kuin muissa maissa.

••'•.. Pja' sanoi itsellään olleen pari kertaa aikaisemmin tilaisuuden käydä tervehtimässä suomalaisten puoluetoverien, kokouksia, nim. ieljä vuotta takaperin puoluekokouksessa ja myöhemmin puolueen •^•vuotisjuhlassa, ja oli hän silloin voinut puhuessaan todeta, että •Sosialidemokratia Ruotsissa on yhä kasvamassa ja kulkemassa viorokkaasti eteenpäin. Tämän toteamisen voi nyt uudistaa. . Ruotsin sosialidemokraattinen puolue seisoo niin hyvin poliittisesti kuin ammatillisestiktai lujempaan kuin koskaan ennen. V. 1924 yhtyi puolueeseen 16,000 ja v. 1925 10,000 uutta jäsentä; tämän vuoden tammiikuun aikana on puolueella o"lut M o vastaanottaa jo 4,000 uutta jäsentä., Puolueella näkyy siis olevan yhä suureneva kannatus. Muissakin suhteissa kuin puhtaasti järjestöllisessä, on puolue edistynyt. V. 1917 — kutea Milläkin tietysti hyvin tunnetaan — toajaantui Rrotein sos.*dem.. uulite, m«tta io v. 1922 voi puolue jälteen ottaa takaisin osa» näistä silloin eronneista, jotka ,kävivät va- •*Mi»H»«tososiaMstien ni»e'Hä ia niinä ipäivtai on puolue i<e» saar *at vastaanottaa uuden etenen oo&iiwtyhraiKi, xtaitt&ia Z. Höglirtdi» jäftdon »11a ofteen osastoa koaimuBistiryhmää, joka lotmääsestä -teWytt »osS4i»k*eij noijalila e& sttrtyäjrt fftfoiveeseen ja hatattaat arjotyÄ sfttetsttiirintaa' 'so&rtstft. ouolueea Katos*.

Puolue on muissakin suhteissa-kehittynyt yhä voimakkaammaksi; Ja tämä kaikki siitä huolimatta, että puolueen on täytynyt taktiikkassaan noudattaa reformiystävällistä, varovaista polttiikkaa. Tähän on pääasiallisena syynä ollut se, että puolueen on jo kolmannen kerran ollut pakko ottaa hallitusvastuu käsiinsä. Tällä kertaa on hallituksen päämiehenä puolueen väliaikainen puheenjohtaja: Sandler ja aikaisemmin on Branting pari kertaa ollut tässä asemassa. Kun tämä hallitus ei voi nojautua enemmistöön eduskunnassa, on sen pakko hakea tukea porvaristoin vasemmistosta. O allit uksen¹ politiikka ei näin ollen ole sosialidemokraattista, vaan vasemmistopoliittikkaa. Merkinä tämän yhteistyön hyödystä vasemmistoporvaidllisten puolueiden kanssa mainitsi pja, että he 1926 vuoden valtiopäivillä voivat ajaa lävitse verrattain; huomattavan puolustusmenojen vähennyksen! ja näillä valtiopäivillä-tulee jälteen esille suuri joukko sosialipoliittisia kysymyksiä, etupäässä työväenvakuutus ja muita isiihen ryhmään kuuluvia asioita. Toivoi, että he voivat ratkaista nämä kysymykset työväenluokan toivomusten mukaisesti.

Ruotsin työväenluokka on aina ymmärtänyt ne vaikeudet, jolta sosialidemokraattiselila hallituksella oni voitettavana. Seinvuoksi tämä työväenluokka ei ole myöskään koskaan vaatinut liikoja edustajiltaan hallituksessa. Se on ymmärtänyt, että vasemmistolaispolitiikka sosialidemokraattien johdolla tällaisessa tilanteessa on ainoa mahdollinen. Pja tahtoi nimenomaan mainita, että ne hallitusiko-keilut, joita he ovat harjoittaneet, ovat koituneet heille hyödyksi ja ovat yksinomaan vakiinnuttaneet puoluetta. Pja sanoi näkevänsä, että tämän kokouksen esityslistassa on aiseita sellaisia kysymyksiä, jotka he jo omassa maassaan ovat ratkaisseet ja joiden ratkaisuun he pääasiassa ovat tyytyväisiä. Tämä ratkaisu on käynyt pääasiassa samaan suuntaan kuin täällä nyt ehdotetaan. — Lopuksi pja toivotti onnea kokouksen työlle ja lausui sen toivomuksen, että kokouksen päätökset olisivat onneksi puolueen vastaiselle elämälle.

Puheen tulkitsi suomeksi V. Tanner.

S o s.-d e m. R a i l l i u s l i i t o n p u h e e n j o h t a j a J. V l i r t a m e n

esitti edustamansa liiton terveiset lausuen m.m.:

Suomen Sos.-dem. Raittiusliiton liittatoimikunnan puolesta rohke-
nen lausua kokoukselle onnittelumme. 'Liittotoirnikunta on tähän kokoukseen antanut alustuksen, ijoka koskettelee raattiuskysymystä puolueemme keskuudessa. Liittotoirnikunta ei ole kuitenkaan tätä kysymystä esittänyt kokoukselle siinä mielessä, että me siitä tekisimme itsellemme mitään riitakysymystä, vaan on äiittotoimikunta oltait yksimielinen siitä, että me jokainen, jotka telemme: tähän <ko-

koukseen järjestelemään . puolueemme tulevia asioita-ja toimintaa, myöskin olemme yksimielisiä siitä, •että välkijuoimakysymys on meille tärkeä kysymys,. johon meidän täytyy kiinnittää huomiota; ja liitto—toimikunta uskoo ja toivoo, että me täällä kykenemme itsellemme laatimaan sellaisen ohjelman, että pääsemme sen avulla myöskin •tässä kysymyksessä oikealle tielle.

Kun siis lausun liittomme puolesta onnitteluni, toivon kokouksen työlle onnea ja menestystä, niin myöskin siinä työssä, jota se alustus-koskee, jonka meidän liittomme on tälle kokoukselle esittänyt,

S o s.-d e m. Työ l ä i s n a i s l i i t o n edustaja
Miina Sillanpää

lausui:

Minulla on kunnia äsken päättyneen Sosialidemokraattisen Työläisnaisliiton edusta jakoko uksen puolesta tuoda (terveiset tälle kokoukselle. Meillä oli varsin 'Onnistunut kokous, jossa oli odottamatoman runsaasti edustajia ja myös tuntui, että innostus tulevaan toimintaan oli kohonnut paljon korkeammalle kuin mitä se ennen oli ollut. Me olemme käsittäneet naisten menettelyn siten, että kun. nämä kuuluessaan naisjärjestöön ovat samalla puolueen jäseniä, eivät he saa muodostaa mitään puoluetta puolueessa, vaan toimivat puojueem asettamien rajojen sisällä. Ja olemme käsittäneet myöskin, että niitä suuria kysymyksiä, jotka .periaatteellisesti puolueelle kuuluvat, käsittelevät naiset kunnallisjärjestöissä ja järjestökokouksissa, joten naisten edustajakokouksen tehtävänä on ollut pohtia niitä käytännöllisiä kysymyksiä, jotka ovat puolueohjelman puitteissa toteutettavissa. Sentähden meillä on ollut keskusteltavana paljoni käytännöllisiä kasvatus- ja taloudellisia kysymyksiä, jotka naiset etupäässä (tuntevat hoitaessaan koteija ja kasvatusta. Ja kun naiset joutuvat näitä asioita usein nykyään kunnallisessa elämässä kotipaikoillaan käsittelemään ja toteuttamaan, niin on nämä.kysymykset niitä, jotka ovat olleet kokoukselle tärkeimpiä sekä sen lisäksi valistuskysymysi, jota naiset ovat niinikään koettaneet kokouksessaan ajaa.

•Minä pyydän kaikkien näiden naisjärjestöjen puolesta lausua puoluekokoukselle parhaimmat onnittelumme ja tervehdyksemme ja toivomme, että kaikki puoluekokouksen päätökset johtaisivat onnelliseen tulokseen. , •

S o s.-d e m. Työ l ä i s n u o r i s o l i i t o n
edustaja K Kukkonen

lausui:

Minulla on kunnia tuoda sosialidemokraattisen työläisnuorisoyhdistyksen terveiset tälle kokoukselle,. sen nuoren väen terveiset, joka.,

järjstöissään pyrkii valmistamaan itsensä elämää, yhteiskunnallista toimintaa, luokkataistelua varW.ni Samalla saan mainita, että sosialidemokraattinen puolue on osoittanut ymmärtävänsä sitä työtä, mitä 'Olemme'tehneet viimeksi kutoneina vuosina ja toivon, että itämä kokous osoittaisi myöskin ymmärtämystä sille työlle. Emme »te •tehneet puolestamme mitään -varsinaista .esitystä-, emmekä esittäneet alustuksia tänne, mutta harras toivomme on, että kaikissa niissä kysymyksissä, missä .nuoren väen valistus ja elinehdot ovat kyseessä, osoitettaisiin ymmärtämystä nuoren väen pyrkimyksille. Onnittelten liittomme puolesta kokousta ja toivon menestystä sen työlle.

Kokouksen puheenjohtaja V. Tanner

lausui:

Puoluekokouksen puolesta pyydän lausua vieraillemme kiitokset niistä ystävällisistä sanoista, joita he ovat osoittaneet meidän .työllemme. Luulen tulkitsevani kokouksen yksimielisen mielipiteen pyytäessäni heitä viemään omille järjestöilleen meidän tervehdyksemme ja meidän parhaimman onnentoivotuksemme.

'Kääntyen erikoisesti ruotsalaisten vieraitten puoleen, lausui puhuja näille kokouksen kiitokset ja vasta-tervehdykset heidän omalla .äidinkielellään.

Kolmantena kokouspäivänä saapuivat Venäjän, Viran ja Latvian sos.-dem. puolueiden edustajat. Kun heidät oli esitetty, kokoukselle sai ensiksi 'puheenvuoron , -

Venäjän sos.-dem. puolueen edustaja Th. Dan,

joka huomautti aluksi jäästeiden aiheuttamasta viivytyksestä ja pyysi anteeksi, että näin kokouksien keskellä häiritsee sen työtä. Halusi kuitenkin esittää omansa ja veljespuolueen tervehdyksen.

Puhuja sanoi 'ensinnäkin 'tahtovansa esiintuoda sen lämpimän myötätunnon, millä Venäjän sosialidemokraattisesta -ajatteleva työväki on aina seurannut Suomen työväenliikkeen vaiheita ja ollut yhteistyössä sen kanssa -menneinä aikoina. Se uusi aika, joka on maailmansodan jälkeen alkanut, on tuonut esille tärkeitä kysymyksiä työväenluokan, ratkaistavaksi niin Länsi-Europassa kuin myöskin Venäjän proletariaatille. Venäjän proletariaatin tärkeimpänä tehtävänä on niiden Venäjän työväen elinehtojen ja tärkeimpien vapauksien puolustaminen, joille kansainvälinen työväenliike nojaa. Ja sentähden Venäjän sosialidemokraattia puolustaessaan työväen toimintavapautta luokkataistelun pohjalla, käydessään taistelua työväen «MBeMoje» kohottamiseksi m piolastaessaa,» työväenluokan vilttiol-)Ma vapauksia ja työväenluokan va.pt»ata luokkatoimintaa, samatta

.myöskin puolustaa näitä tärkeitä periaatteilta ia tuottaa hyötyä ja •stua osaltaan näiden periaatteideni vakiinnuttamiseksi ja vpittoonviemiseksi kansainvälisessäkin mittakaavassa. Puhuja tahtoi erityisesti huomajittaa siitä suuresta 'eroavaisuudesta olosuhteissa, joissa Venäjän "veljespuolue ja Suomen sosialidemokraattinen työväki tällä kertaa toimivat. Sosialidemokraattinen työväki iSuomessa ja yleensä Suomen työväki toimii avoimesti, se voi asettaa jo ratkaistavakseen kysymyksen, hallitusvallankin käsiinsä ottamisesta, serisijaan kuin Venäjän veljespuolueen täytyy toimia kiellettyinä puolueena, täytyy toimia salassa ja koettaa raivata itselleen tie julkiseen toimintaan, siis vasta niiden mahdollisuuksien voittamiseen, jotka jo -Suomessa aikoja sitte on sivuutettu.

• • Venäjäni sosialidemokraattisesiti ajatteleva työväki on myös' tietoinen siitä myötätunnosta,, jolla Suomen proletariaatti on aina suhtautunut Venäjän sosialidemokratiaan ja Ikoko Venäjän työväenluokkaan. Ja tietoisuus tästä myötunnosta antaa myöskin kehoitusta Venäjän veljespuolueelle edelleen jatkamaan sitä taistelua, jota sen täytyy käydä bolshevistista diktatuuria vastaan, Ja käydessään tätä, vimmattua taistelua Venäjän proletariaatti uskoo taistelevansa myös koko kansainvälisesti järjestyneen sosialidemokraattisesti ajattelevan työväenluokan¹ 'elinehtojen ja perusprinsiippien puolesta. Venäjän proletariaatti on myöskin tietoinen' siitä, että Suomen: työväenluokkaa elähyttää voimakas luokkaheriki ja että se tältä kannalta on "toiminut ja katsellut työväenkysymysten eteenpäin- viemistä.

Puhuja lopetti puheensa onnentoivotukseen Suomen työväenluokalle, niin.sen toiminnalle tässä kokouksessa kuin yleensäkin ja vanhalle luokkataisteluille, ollen vakuutettu siitä, että Suomen työväenluokan 'toiminta muodostaa kauniin lehden internatsionaalimme vaiheita kuvaavassa historiassa.

Puheen tulkitsi suomeksi J. P e r ä l ä i n e n.

V i r o n s o s.-d e m. puolueen¹ edustaja K. A s t

valitti aluksi sitä, ettei osannut suomenkieltä, jotta olisi tällä voitu .esittää sanottavansa. Esitti Viron sosialidemokraattisen työväenpuolueen ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta, näiden tervehdyksen! ei ainoastaan puolueelle, vaan koko Suomen työväelle. Vironi sos.-dem. puoluetta yhdistää Suomen työväkeen' ämmin yhteenkuuluvaisuuden tunne ja puhuja «pyysi uskomaan, «ttä hänen esittämänsä terveiset tulevat sydäimestä. Virolaiset sosialidemokraatit ovat tottuneet katsomaan Suomen sosialidemokratiseen (puolueeseen kuin vanhempaan, veljeensä ja serrvuoksi feeitä .(Mahduttavat kaikki suomalaisen veljespuolueen voitot ja senvuoksi

he toivovat tällekin edustajakokoukselle mitä parhainta menestystä. Työväenluokan taistelu kapitalistista maailmaa vastaan on kaik>kialla vaikea, mutta meillä pitää olla tässä taistelussa hyvää tahtoa ja paljon-viisautta. Tervehti vielä-kerran edustajakokousta ja lausui toivomuksen, että 'tämäkin edustajakokouksen työ koituisi 'koko kansainvälisen työväenluokan eduksi ja menestykseksi.

Puheen tulkitsi suomeksi J. W. K e t o.

Latvian s o s.-d e m. puolueen edustaja E. M o r i c s

valitti myöskin aluksi sitä, ettei voinut esittää sanottavaansa suomenkielellä. Pyysi esittää sydämellisen tervehdyksen Latvian sosialidemokraattien puolesta Suomen veljespuuueelle ja Suomen proletariaatille. Huomautti., että jo silmäys tämän edustajakokouksen ohjelmaan osoittaa, miten paljon on yhteistä Suomen ja Latvian työväenluokan pyrkimystera välillä; on paljon yhteistä sisäpoliittisessa suhteessa, yhteistä puolueen organisatsiona koskeissa kysymyksissä ja myöskin niissä' kysymyksissä, jotka tarkoittavat pienten kansojen itsenäisyyden säilyttämistä ja lujittamista kansojen itsemääräämisoikeuden pohjalla.

Puhuja, huomautti kuitenkin, että Latvian sosialidemokratialle tuottaa paljon vaikeuksia ja pakottaa itsepuolustukseen sikäläinen fascismi ja sen hyökkäilyt. Samanaikaisesti kuin Latvian työväki lähettää edustajansa Suomen proletariaatin kongressiin, lähettävät latvialaiset fascistit suojeluskuntaedustajiansa Suomeen. Tätä fascistisita liikettä Viastaan Latvian sosialidemokratia kaikin käytettävissä olevin¹ keinoin taistelee. Puhuja mainitsi esimerkkinä ne fascistiset .pyyteet, jotka on suunnattu sosialidemokratiaa vastaan ja jotka ovat viime päivinä ilmenneet siten, että on heitetty pommi hallituspuolueen lehden toimitukseen. Aikaisemmin tapahtui sellaista, että näiden pommien heitto sattui 'socialidemokraattisiin laitoksiin,, mutta -nyt tästä pomminheitosta hallituspuolueen laitoksiin syytetään sosialidemokraatteja, joilla ei tällaisten tekojen kanssa voi olla mitään tekemistä ja jollaisia he jyrkästi vastustavat .

Mutta niistä vaikeista oloistakin huolimatta,, joissa Latvian sosialidemokratia toimii, puhuja lausui vakaumuksenaan, että Latvian veljespuolue osaa ja kykenee torjumaan sitä vastaan tehdyt hyökkäykset ja osaa puolustaa puolueen valloittamia poliittisia vapauksia ja osaa pitää lujasti kiinni luokkaoikeuksistaan. Hän onnitteli lopuksi sydämellisesti edustajakokousta ja lausui toverillisen tervehdyksen koko Suomen työtätekevälle luokalle. Suomen proletariaatille sekä työtätekevälle talonpoikaissäväelle.

Puheen suomensi J. P e r a l a i n e n .

Kokouksen puheenjohtaja. (Matti Paasiv«ori lausui:

Minä pyydän kokouksen puolesta kiittää arvoisia vieraita niistä 'lämpimistä terveisistä ja onnentoivotuksista, joita he ovat meille esittäneet. Me *kuulemme* käsittävämme ne vaikeat olot, 'joissa etenkin Venäjän sosialidemokraattinen puolue nykyään toimii. Me toivomme hartaasti, että Venäjän sosialidemokraattinen puolue 'mahdollisimman pian' saisi oikeuden vapaasti toimia, järjestyä ja edistyä. — Kiitän vieraitamme kauniista sanoista ja tervehdyksistä.

V. Tanner tulkitsi puheenjohtajan sanat saksaksi.

Viimeisenä kokouspäivänä — Ruotsin ja Venäjän sos.-dem. puolueiden edustajain lähtiessä kokouksesta — pyysi puheenvuoroa

Ruotsin sos.-dem. puolueen edustaja E. Eriksson

lausuen ruotsalaisten -edustajain kiitokset heille Suomessa ja kokouksessa osoitetusta vieraanvaraisuudesta ja toveruudesta. Huomautti, että hän aikaisemmin on ollut tilaisuudessa tutustumaan suomalaisten toverillisuuteen ja ystävyyteen vain puoluetovereittensa kertomusten välityksellä, maitta nyt oli hän kuluneiden 6 päivän aikana voinut todeta, etteivät nämä kertomukset olleet liioiteltuja.

Edelleen puhuja huomautti, että hän kokouksen käsittelykieltä taitamattomana ei ole voinut täydellisesti seurata kokouksessa käytyjä keskusteluja, mutta oli kuitenkin suomalaisten toverien käännössefostusten avulla saanut selvän käsityksen kokouksessa esitetystä 'mielipiteistä ja tehdyistä päätöksistä. Tällaisten kokousten varalta olisi hyvä, jos mielenkiinto kansainvälistä kieltä kohtaan heräisi muisakin' maissa työväen keskuudessa, kuten hän ilokseen oli havainnut täällä heränneen.

»Tällaisissa kokouksissa, joissa kansanvaltaisia menettely tapoja noudattaen tehdään päätöksiä, saattavat nämä päätökset usein tulla sellaisia, että yksi ja toinen ei voi niitä hyväksyä. Mutta tämä johtuu itse kansanvallan olemuksesta ja toteuttamispyrkimyksestä. Samaan kansanvaltaan sisältyy kuitenkin myös se, että täten tehtyjä päätöksiä on vähemmistönkin¹ lojaalisesta noudatettava. Sama on seikka puolueen johtoakin valittaessa. Puolueen' johto saattaa yhden ja toisen mielestä olla enemmän tai vähemmän onnistunut. Mutta pääasia kuitenkin! on, että kaikki suhtautuvat lojaalisesti täten vallittuun johon ja työskentelevät yhteisymmärryksessä sen kanssa puolueen tarkoituksien¹ toteuttamiseksi. Eihän se kuitenkaan loppujen lopuksi ole johto, josta puolueen elinvoima ja saavutukset riippuvat. Mahdollisimman hyvät tulokset ovat saavutettavissa ainoastaan puolueen

johdon ja sen jäsenten toverillisen ja lojaalisen yhteistyön avulla. Toivoi, -että nyt alkavan puoluekoikousväMajaii aikana tulisivat johdon' ja jäsenten väliset suhteet olemaan sydämelliset ja että suoritettaisiin yhteisvoimin tietoista työtä tarkoituseriemme saavuttanfikseksi.

Lopuksi, puhuja toivotti ruotsalaisten toverien puolesta onnea ja menestystä puolueemme 'työlle ja Suomen työväenliikkeelle.

Puheen tulkitsi suomeksi P. Railo.

.Kokouksen puheenjohtaja V u o < r i s t o
lausui:

Arvoisat vieraat.

Kokouksemme puolesta pyydän kiittää näiden muutamien päivien; yhdessäolosta. Tämä kokous, jossa Te tällä kertaa olette olleet läsnä, ori samoin kuin .edellisetkin oikeastaan peili meidän puolueestamme, siitä Suomen työväenluokasta, joka toimii järjestöissä ympäri maata. Tämä peili on ainakin tällä kertaa osoittanut, että meidän puolueeseemme taas pitkästä aikaa tulee eloa ja (toimintatarmoa. Te sanoitte meille kokouksen alussa, että meillä on kokouksen- ohjelmassa suuria ja tärkeitä kysymyksiä, ja kokous on osoittanut, että niitä on maaseudulla järjestöjen keskuudessa laajasti käsitelty. Tämän kokouksen osanottajat ovat myös innostuneina ja -näihin alustuksiin ja esityksiini perehtyneinä ottaneet asiain-käsittelyyn osaa. Me olemme yleensä iloisia siitä, että asia on näin. Me olemme vielä heikkoja, olemme teistä paljon jäljessä ja kunnioituksella ja teitä esikuvanamme pitäen me koetamme kulkea jäljessä ottamalla myös h'uomioon oman maan työväenluokan ja oman maan erikoisolot ja tarpeet;

Pyydän teitä viemään tervehdyksen Ruotsin veljespuolueelle juuri näissä merkeissä, että me taas kokoamme voimia, elvymme ja elämme ja kaikessa heikkoudessammekin tällä tavoin koetamme täyttää paikkamme yhteisessä kansainvälisessä rintamassa toimien koko maailman ityöväenluokan hyväksi. Minä uskon myös, että nämä^ ylt-, dessäolon päivät. ovat -entistä enemmän lujittaneet niitä veljeyden ja ystävyyden siteitä, jjoita Suomen työväenpuolueella aina on ollut Ruotsin veljespuolueeseen, ja pyydän kokouksen puolesta kiittää- Teitä ystävällisistä sanoistanne ja varsinkin jäähyväisptiheissaiine ilmenneistä suurista neuvoista ja meidän toimintatarmoamme lisä&-vistä sanaista.

Puheen tulkitsi ruotsiksi K. H. Wiik.

Sähkösanomia ja kirjallisia tervehdyksiä.

Enskjääisenä kokouspäivänä liettiin kototksessa seuraavat kirjalliset tervehdykset.

Sos.-dem. puoluekokous.

Parhaimmat onnentoivotukset erittäin tärkeitä kysymyksiä ratkaisevalle sos.-dem. puoluekokoukselle lähettää puolueen palveluksessa harmaantunut veteraani ja puolueen 'ensimmäinen' puheenjohtaja

IN, R. av Ursin.

Lappee 31—1—26.

Suomen sosialidemokraattisen puolueen suurella mielenkiinnolla odotetun neljännentoista puoluekokouksen alkamishetkien lyödessä pyydämme, saada lausua sille toverilliset tervehdyksen-ime. Onnistukoon puoluekokous sille tulevien asiain käsittelyssä ja päätöksissä, löytämään oikean tien ja sanelemaan parhaat päätöslauselmat, niin että tämä meidän yli neljännes vuosisataa vanha puolueemme yhä laajenisi ja vaurastuisi.

Siis: ,

syvennä, avarra vako
ja ylös kohota-viljamme lako.

Puoluetervehdyksin

A. Ferdinand Salin.

Toisena kokouspäivänä saapui Pragista seuraava sähkösanoma:

Tervehdimme Suomen sosialidemokraattisen puolueen 14. edustajakokousta. Emme ennättäneet lähettää edustajaamme.

Venäjän sosiaalidemokraattisen puolueen
ulkomaanvaltuuskunta.

Kokouksen puolesta lähetettyjä tervehdyksiä.

Kokouksen päätöksen mukaisesti lähetti järjestävä valiokunta seuraavat sähkösanomat:

Tohtori N. R. av Ursin, Hämeenlinna.

Sos.-dem. puoluekokous kiittää vastaanottamastaan onnittelusta ja lähettää kunnioittavan tervehdyksensä Teille, puolueen ensimmäiselle puheenjohtajalle ja innokkaalle tienraivaajalle.

Puoluekokouksen puolesta:

Tanner.

Kanto.

Vuoristo.

Raasivuori.

Puheeniahitajat.

Oskari Tokoi. Fitchburg.

Muistellen puolueemme ja Suomen työväen hyväksi tekemään n*
-•suuriarvoista työtä lähettää Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen
14. puoluekokous Teille kaukaiseen maanpakopaikkaanne toverillisen
"tervehdyksensä.

Tanner.

Kanto.

Vuoristo.

Paasivuori.

Puheenjohtajat.

Matti Turkia. Tukholma.

Muistöllän puolueemme ja Suomen¹ ityväen hyväksi tekemääntre
•..suuriarvoista työtä lähettää Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen
14. puoluekokous Teille yksinäiseen maanpakoipaikkaanne toverillisen
tervehdyksensä.

Tanner.

Kanto. ,

Vuoristo.

Paasivuori.

Puheenjohtajat.

Puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsittely.

Kokouksen avaus- ja järjestelytoimenpiteitten tultua suoritetuiksi ja kokoukseen saapuneitten vieraitten 'esitettyä tervehdyksensä, ryhdyttiin ensimmäisenä kokouspäivänä käsittelemään liitteenä seuraavaa puoluetoimikunnan toimintakertomusta, joka päätettiin käsitellä kohta kohdalta ilman yleiskeskustelua. ,

Pii oi u e to imi koin nan k o k o o n p a n o a käsittelevä kohta hyväksyttiin M. Ampujan selostettua puoluetoimikunnasta eroamisensa syitä ja P. Leskisen tiedusteltua K. H. Wiikin eron aiheuttaneita syitä.

V:n 1922 ja 1924 eduskuntavaaleja' koskevat kohdat hyväksyttiin Y. Oksasen tehtyä erinäisiä muistutuksia vaalitoiminnan järjestelyn suhteen¹ ja E. Törmän tiedusteltua v:n 1924 vaalitulastoja.

Valistustoiminta.

Valistustoimintaa koskeva kertomuksen kohta aiheutti laajan keskustelun.

M. Alanko todisteli, että puoluetoimikunta ei ollut kyllin tarkmokkaasti ohjannut valistustyötä. Varsinkin aloitteita on puuttunut. Järjestötoimintaan ei ole tarpeeksi syvennytty, eikä 'puoluejohton •taholta ole tehty mitään nuorien toimiheinkalöiden kasvattamiseksi.

K. Siimesyhti Alangon lausuntoon ii a ehdotti kohdan lähetettäväksi valiokuntaan, jotta asiaa voitaisiin 'lähemmin tutkia silmälläpitäen vastaista toimintaa varten laadittavaa päätöslauselmaa.

A. Gylling vertaili puolueen aikaisempaa valistustoimintaa nykyiseen ollen sitä mieltä, että toiminta ennen oli vilkkaampaa ja paremmin järjestettyä. Puoluesihteerä on vaikea saada puhumaan. Puuttuu kiinteä yhteys paikallisten järjestöjen ja puolueen johtoeinten kesken.

O. Toivonen selosti valistustoiminnan vaikeuksia. iPiiritoimikunnat ottavat usein puoluetoimikunnan¹ lähettämän puhujan vastaan

kuin välttämättömän, pahan. Puhuja lähetetään syrjäisimpim ja vaikeimmin valistettaviin, paikkoihin, ijoissa näkyvää työtä ei voi aikaansaada. Valistustyön heikkoudesta ei voida syyttää yksistään puolue-toimikuntaa. Puhui laajemmin valistustyöstä ja sen merkityksestä.

T. Lindman polemisoi eräitä edellisen puhujan esittämiä väitteitä vastaan ja katsoi, -ettei puolue-toimikunta ole täyttänyt tehtä-
vänsä valistustyön järjestämisessä.

T. Tainio torjui edellisten puhujain puolue-toimikuntaa ja puoluesihteerä, moittivia väitteitä. Selosti niitä syitä, jotka olivat aiheutaneet eri puhujain mainitsemia väitettyjä laiminlyöntejä, ollen sitä mieltä, että puolue-toimikunta ja puoluesihteerä ovat näissä tapauksissa tehneet voitavansa ja velvollisuutensa. Mitä aloitteiden puutteeseen tulee, johtuu se siitä, ettei ollut keksinyt nita hyviä aloitteita, jotka olisivat kestäneet kriittillisen jälkiarvostelun käytäntöön soveltamiseen nähden, minkävuoksi oli jättänyt ne kokonaan esittämättä. Kun puolue on muuttumassa reformistiseksi puolueeksi, ei liika touhu ja huuto merkitse mitään vaan oo kaikki huomio kiinnitettävä järjestötoiminnan lujittamiseen. Ja siihen ovatkin puolue-toimikunta ja puoluesihteerä kiinnittäneet päähuomion.

E. Kuukka selitti Lappeen kunnallisjärjestön puolesta, että tästä lähin on uhrattava enemmän varoja agitatsionityöhön ja puolueen jäsenmäärän kohottamiseen.

H. Seppänen valitti, että puolue-toimikunta ei ole kiinnittänyt riittävästi huomiota Kemlin piiriin. Nykyään olisi siellä suotuisaa maaperää valistustyölle.

U. Järvinen kertoi työväestön maalla uskovan, että puolue-toimikunta olisi voinut saada aikaan enemmän, jos sillä olisi ollut vakavaa halua.

M. Su ok as. valitti, ettei Tainio ollut antanut alotesuunnitelmiaan toisten arvosteltaviksi. Myös piiritoimikuntien olisi koetettava saada jotain irti mielikuvituksestaan ja pidettävä huoli matkapuhujain reklaamista. Kertoi vaaMvalmistusvälineitten saapuneen joskus niin myöhään, että niihin uhratut varat olivat syrjäisillä seuduilla menneet kokonaan hukkaan. Polemisoi Toivosen lausuntoa vastaan.

J. Sokkanen moitti puolue-toimikuntaa laiminlyönteistä vajlistustyön suhteen Viipurin läänin itäisessä vaalipiirissä.

P. Leskinen: Puolue-toimikuntaa on jo 20 vuoden aikana arvosteltu samoista syistä kuin nytkin. Puolue-toimikuntaa ei voida syyttää kaikesta, vaan on jokainen puolueen jäsen¹ osaltaan edesvas-
tuussa. Viime vuosina on ollut huomattavissa lamaannusta kaik-
kialla.

A. Väisänen myönsi synn. toiminnan laimeuteen olevan osaksi olevissa oloissa ja katsoi, että puolue-toimikunnalle on annettava tom»

nustus sen onnistuneista töistä. Olisi suotavaa, että puoluetoimikunnan edustaja kävisi ainakin kerran vuodessa kussakin piirissä.

J. Kuittinen valitti vaalijulistusten myöhästymistä ija kiinnitti huomiota puolueen jäsenmäärän alentumiseenviime puoluekokouksen jälkeen; synnä¹ on oliut puutteellinen¹ vaistustyö. Selitti puolueen varoja jaetun epätasaisesti eri piirien osalle.

J. F. Aalto torjui Toivosen esittämät väitteet siitä, ettei Kansan Työ olisi riittävän auliisti kuuluttanut Toivosen puhetilaisuuksista.

J. Hefajärvi, i polemiso i Tainion: lausuntoa vastaan.

T. Tainio vastasi Suokkaan y.m. tekemiin väitteisiin.

. Puheenvuorot rajoitettiin kello 5,5 Lp

- M. Alanko katsoi, ettei arvostelua voida välttää missään joukkoliikkeessä. Työväki ainakin yrittää valita johtajansa siinä mielessä, että nämä pystyisivät johonkin.

J- Pyy yhtyi- Suokkaan y.m. esittämiin arvosteluihin puoluetoimikunnan jakinlyönneistä valistustyössä. Polemiso i Tainion lausuntoa vastaan.

J. W. Keto piti kohtuuttomana,, ettei puoluetoimikunnan arvostelussa otettu huomioon riistä vaikeita oloja, joissa o i toimittu, kuinka "työväenluokan psykologia oli kansalaissodan ja työväenliikkeen hajaantumisen vuoksi tavattomasti lamaantunut ja kuinka meillä kouliutuneiden toimihenkilöiden väfaälukuisuuden vuoksi kaikki toimintakykyiset .oivat suuresti kuormitetut. Varotti vertaamasta puolueen valistustyötä osuustoimintaliikkeen valistustyöhön,, jolla on aivan eri edellytykset.

J. Leino: Puoluetoimikunta ei ole yksin syypää laiminlyönteihin, mutta olisi sekin voinut tehdä enemmän. Luennoitsijain puute on ollut kipeä kohta. (Piirisihteerit eivät ehdi eivätkä kykene käiiHkeen. Selosti kokemuksiaan puhetilaisuuksista ja esitti toivomuksia vastaiseen järjestelyyn nähdeni. Puoliuesihteerin pitäisi enemmän käydä tapaamassa piirisihteerejä ja neuvottelemassa heidän kanssaan.

J. Vuoristo: Onhan paljon aivan luonnollisista oloista johtuvia syitä, mutta ei (myöskään voi asettua sille kannalle, etteikö syytä ole toiminnassa. Niin kauan kuin tehtyiin huomautuksiin ei kiinnitetä vakavaa huomiota, ei meidän puolue kohoa. Meidän on soveltu- vissa kohdin otettava oppia kommunistien toiminnasta ja osuustoi- mintaliikkeea valistustyötavoista. Polemiso i yksityiskohtaisemmin Tainion lausuntoa vastaan ja ruoski kokousta ja varsinkin puolueen palkattuja toimihenkilöitä sen johdosta, että oli naurettu Tainioni sa- nasutkauksille tämän vastatessa esitettyihin muistutuksiin, minkä nau- run: pja katsoi kohdistuneen maalaishedustajain esityksiin.

J. Linna selitti jokaista puoluetoiminnassa imdkämaollutta huo- lestuttavan sen ilmiön, että joukot ovat livistäneet puolueesta ja jä-

lelle on jäänyt vain päälliköt. Halusi asettaa tästä suurimman •edes- vastuun-puoluetoimikunnan ja .etenkin puoluesihteerin' tilille. Maa-seudulla olevat-ipuoluetov-erit, jotka ovat tottuneet tekemään puolueen hyväksi niin paljon työtä, odottavat, että puoluesihteerin, jkda saa palikan, tekisi enemmän. Sos.-dem. puolue on ottanut ohjelmaansa m.m. kunnallispolitiikan,, mutta puoluetoimikunta ei ole antanut yksityiskohtaisia ohjeita kunnallisille toimihenkilöille. Uudellamaalla on paljon kuntia, joissa sosialidemokraateilla on enemmistö valtuustoissa, •mutta porvarit saavat kuitenkin hoitaa 'tärkeimmät tehtävät. Tähän seikkaan olisi puolueen kiinnitettävä vakavaa huomiota.

E. V a l k e i s a h o yhtyi pääasiassa Vuoristoon ja valitti vaalivalistusvälineiden myöhästymistä. Puoluetilastoon tulevat tiedot oli määrätty lähetettäväksi tammikuun aikana, mutta kun useimmat (järjestöt valitsevat toimihenkilönsä vasta helmikuussa, jää siksi vuodeksi valitut virkailijat tilastosta pois. Tämän vuoksi olisi tilastoon tarvittavat tiedot vaadittava vasta maaliskuussa.

V. Tanner: Tärkeintä olisi viitoittaa tulevaisuuteen nähden toimintasuunnitelma ja saada päätökset kunnollisia. Valitettavasti melkein aina puoluekokouksissa on käynyt niin, että kuluneen ajan arvostus, telerraiseen tuhlataan suurin osa aikaa ja sitten onnet nuijitaan parissa tunnissa kokouksen lopussa. Katsoi, että kokouksen vaivaaminen pitkillä puheilla, joissa ei ole osattu esittää yhtään ainoaa keinoa, millä asioita olisi voitu tapahtunutta paremmin hoitaa, osoittaa vain ilkeää mieltä. 'Puoluetoimikunta ei ole mikään ihmeperantaja puolue-elämässämme. Sen jäsenet ovat tehneet erinomaisen uutterasti ja hartaasti työtä puolueen hyväksi. Eikä voida vaatia, että yksi aimoa palkattu mies, puoluesihteerin, voisi pitää koko puoluekoneistoa moitteettomassa käynnissä. Aika on ollut sellainen, että vaikka kuinka olisi yritetty, ei tähän koneistoon ole saatu vauhtia. Toisinaan tulee, kuten v. 1917, vauhtia liikaakin!, niin. ettei koneiston kaikkia osia voida enää pitää kurissa. Mutta kun on sellainen aika, etteivät joukot ja järjestöt lähde liikkeelle, riitai ne eivät lähde, vaikka mitä tekisi.

Tulee oppia ymmärtämään, että painopiste puolueen valistustyössä on siirtynyt järjestöihini, ja paikallisjärjestöihin nähden ei puoluetoimikunta voi oikeastaan tehdä mitään. Ennenkuin puoluejohto voisi kunnolleen 'hoitaa agitatsioneja koko maassa, tarvittaisiin siihen suunnat»tomasti varoja ja paljon kouliintuneita voimia, joita nyt ei ole ollut käytettävissä. On kohtuutonta, verrata puolueen agitatsioniiyötä osuustoimintaliikkeen agitatsionityöhön. Meillä ei ole mahdollisuutta hankkia yhtä paljon virkamiehiä, agitaattoreita ja muita sellaisia tekijöitä.

A. Koskenpohja toivoi, että luentotilaisuudet vastaisuudessa järjestettäisiin kurssien muotoisiksi. ;

U. Lappalainen katsoi, että puoluetoimikuntaa oli syytetty aivan liikaa. Kymintehtaalla painatettiin itse vaalireklaameja ja lentolehtisiä.

Keskustelu asiasta päättyi tähän klo 6,15 ip. ja lähetettiin kertomuksen tämä kohta valistus- ja järjestötoimintavaMokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin valiokunnan mietintö edelläikäsitellyn kohdan johdosta. Mietinnössä lausutaan:

»Tutustuessaan puoluetoimikunnan »harjoittamaan valistus-, kasvat- ja herätystyöhön on valiokunta havainnut, että tuossa toiminnassa on esiintynyt erinäisiä puutteellisuuksia ja yleensäkin laimeutta. Valiokunta ei kuitenkaan ole tabtonut lähemmin ryhtyä esittämään noita vajavaisuuksia ja esittämään niiden ijohdosta arvostelua tai päätöslauselmaa, koska puoluekokouksessa eri asiana on käsiteltävänä kysymys valistustyön' vastaisesta järjestämisestä ja koska menneen toiminnan arvosteleminen' näin ollen tällä kertaa on vähemmän tarpeellista. Tähän nähden, valiokunta ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi,

että puoluetoimikunnan toimintakertomus, mikäli se koskee valistustyötä, hyväksytään.

Valiokunnan, ehdotus hyväksyttiin keskustelutta.

Puoluelehdet.

Toisena kokouspäivänä kello 9 ap. jatkettiin (puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsittelyä alkaen puoluelehtiä käsittelevästä kohdasta.

K. Lamminen painosti sanomalehtien merkitystä ja kiinnitti huomiota 'Pää-äänenkannattajan toimituksessa tapahtuneisiin selkauksiin ihmetellen, miksei J. F. Aalto tullut toimeeni S. S.:ssä, vaikka kykenee toimittamaan Kansan Työtä. Kpsketteli' myös Uuden Ajan toimittajakysymyksen järjestelyä.

A. Gylling pyysi selostusta J. F. Aallon S. S.:stä eroamista koskevista seikoista.

T. Tainio huomautti Gyllingin tiedustelun johdosta, että asianomaisella valiokunnalla on tilaisuus perehtyä asiaan puoluetoimikunnan ja puolueuueuvoston pöytäkirjoista, jotka ovat saatavissa.

Hj. G ö r m a n toivoi myös kummankin riitapuolen selostusta asiasta.

H. R y ö m ä, J. F. A a l l o ja V. T a n n e r antoivat pyydetty selostukset.

Edelleen käyttivät asiasta puheenvuoroja J. Herajärvi, J. F. Aallio, T. Tainio, K. Nordlund, J. Paavilainen, A. Pitkäsilta ja P. Leskinen, joka viimeksimainittu kiinnitti kokouksen huomiota myös Kansaa Työn toimitustapaan, mikä seikka aiheutti vastaväitteitä H. Mannen ja E. Lähteen puolelta.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin kohta sellaisenaan.

Heikkojen piirien avustaminen.

K. Ahmala selitti, että Oulun eteläistä vaalipiiriä koskevassa kohdassa oleva huomautus, että piiritoimiston kirjanpito ei olisi kunnollisesti hoidettu, ei pidä paikkaansa. *KyM* siellä kirjanpito on kunnossa, joskin eräitä muita puutteita on olemassa. Toivoi, että toimintakertomuksessa olevaa arvostelua lievennettäisiin.

P. Nevalainen vertaili puolueen varojen käyttöä Kuopion läntisessä vaalipiirissä lähetystyöhön Ovamoomaalla ja valitti, ettei Viipurin itäistä piiriä ole kohdeltu yhtä auliisti. Ehdotti asian lähettämistä tältä kohdalta valiokuntaan.

E. O. Kotiranta yhtyi Ahmalan lausuntooni selostellen laajemmin oloja ja toimintaa Oulun piirissä ja piiritoimistossa.

T. Tainio huomautti Ahmalan ja 'Kotirannan lausuntojen' johdosta, että jos ne olisivat lukeneet piirinsä asiaa koskevan kirjeenvaihdon, olisivat he jättäneet puheenvuoron käyttämättä. Kirjanpidosta 'tehdyt muistutukset koskivat vuotta 1924 ja pitää toimintakertomuksen maininta kyllä paikkansa.

M. Suokas moitti puoluetoimikuntaa Kuopion länt. vaalipiirin suhteettoman, suuren avustamisen johdosta.

V. Piippo: Pohjoisimpiin piireihin uhratut varat eivät ole hukkaan menneet. Puoluetoimikunta on menetellyt oikein tukiessaan heikkoja piirejä.

S. Tervo: Kuopion k. vaalipiiri on suorittanut veroja noin 7,000 mk. enemmän kuin se on saanut avustusta, kun taasen Uudenmaan piiri on saanut saman verran avustusta enemmän kuin se on suorittanut veroja. Piti tällaista avustusten jakoa kohtuuttomana syrjäseutujen piirejä kohtaan.

Puheenvuorot rajoitettiin ja puheajaksi määrättiin 2 minuuttia.

A. Väisänen paheksui myös Uudenmaan piirin avustuksen suuruutta.

M. Alanko ja A. Valla katsoivat puoluetoimikunnan menettelleen oikein avustaessaan runsaammin kommunistien pirstomia piirejä.

T. Tainio selosti, puoluetoimikunnan kantaa avustuskysymyksissä ja huomautti, 'että' avustusvarat ovat liiketoiminnan tulosta, eikä eri piireiltä kannettuja verovarajoja.

Keskustelun päätyttyä tähän hyväksyttiin kohta sellaisenaan.

Yhdistysten hyväksyntä lainojen, avustuksien ja takauksien koskeva kohta aiheutti laajemman keskustelun, jossa käsiteltiin eri yhdistysten laina- ja riitajuttuja. Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Puo Joreen kannatusrahaa koskeva kohta aiheutti muutamia puheenvuoroja, mutta hyväksyttiin sekin sellaisenaan.

Edelleen herätti keskustelua toimintansa laajentamista koskeva kohta, mikä sekin hyväksyttiin sellaisenaan.

Kansanvallan voittovarojen jako.

P. Leskinen oli sitä mieltä, että Kansanvallan voittovaroja oli annettu Uudenmaan piirille «uhteettömän paljon», monien muiden piirien jäädessä osattomiksi.

J. He-radarvi ja T. Tainio selittivät, että Helsinki ja Uusimaa kannattavat S. Sosialidemokraattia ja Kansanvaltaa ilmoituksen ja painatustöiden muodossa ja pidetään S. Sosialidemokraattia Uudenmaan piirilehtenä, jonka vuoksi on kohtuullista, että Uusimaa saa suurimman osuuden näistä voittovaroista.

J. Kortelainen yhtyi Leskiseen huomauttaen, että Kuopion itäisessä piirissä ei näitä varoja ole saatu laisinkaan.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto koskevan kohdan johdosta käytettiin muutamia puheenvuoroja. Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Kuntiallistoimisto.

J. Herajärvi oli sitä mieltä, että kunnallistoimisto voitaisiin lakkauttaa tarpeettomana ja siten säästetyillä varoilla palkata toinen puoluesihteeriksi. Ehdotti asian lähetettäväksi valiokuntaan.

J. Pyy, E. Knuikka, P. Leskinen, A. Lehtinen, J. H. Muike ja E. Saarinen painostivat kunnallistoimiston ja sen edelleen kehittämisen tarpeellisuutta. Osa heistä kannatti asian lähettämistä valiokuntaan, mutta ei suinkaan toimiston lakkauttamista tarkoituksessa, vaan sen kehittämis- ja laajentamismahdollisuuksien tutkimista varten.

T. Tainio vastusti asian lähettämistä valiokuntaan huomauttamalla, että puoluekokouksen on vaikea määritellä toimiston kehittämismahdollisuuksia.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Erotettujen takaisinottaminen puolueeseen.

J. Pyy ehdotti, että erotettujen takaisinottaminen jätettäisiin yhdistysten johtokuntain harkittavaksi. Ehdotti kohdan lähetettäväksi valiokuntaan.

T. Lindman piti tärkeänä, että piiritoimikunnat saisivat päättää näistä asioista.

M. Aianko vastusti myös asian jättämistä yhdistysten yksin päätettäväksi.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan, j

Kansainvälinen toiminta.

Kansainvälistä toimintaa koskeva kohta aiheutti laajemman keskustelun.

J. F. Aalto selitti, että vastoin toimintakertomuksessa olevaa mainintaa, että Tainio olisi ollut virallisena ja Reinikainen vierasedustajana Hampurin kongressissa, oli: asianlaita päinvastoin, vaikkakin Tainio oli matkustanut kongressiin puolueen varoilla ja Reinikainen osaksi omillaan.

J. Herajärvi ja J. Kuittinen pitivät välttämättömänä saada perinpohjainen selvitys asiaan.

R. Sventorzetski selosti puolueen edustajain osanotoksi merkitystä Sosialistisen Työväen Internationaalien toimeenpanevan komitean kokouksiin ja piti suotavana, että puolue vastaisuudessa voisi järjestää säännöllisen edustuksen mainituissa kokouksissa.

J. W. Keto huomautti, ettei hän ollut edustamassa puoluetta Riassa v. 1924, kuten kertomuksessa mainitaan.

E. Manner J. Pyyntä kannattamana ehdotti kohdan lähetettäväksi valiokuntaan.

Kohta lähetettiin menettelytapavalioikuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin kokoukselle menettelytapavalioikunnan mietintö kyseessäolevan kohdan johdosta. Mietinnössä lausuu valiokunta seuraavaa:

»Kertomuksen sivulla 50 olevan, osanottoa Hampurin kansainväliseen sosialistikonigressiin koskevan kohdan valiokunta toteaa olevan virheellisen sikäli, että T. Tainio ei ole sanotussa kongressissa edustanut puoluetta.

Kansainvälisten suhteiden kehittämiseksi valiokunta pitää tärkeänä, että Puoluettoimikunta mikäli mahdollista lähettää edustajan Sosialistisen Työväeninternationaalien Toimeenpanevan Valiokuntaan kokouksiin sekä että Internationaalien tiedonantolehteen säännöllisesti lähetetään Suomen työväenliikettä koskevia tietoja.*

T. Tainio' ehdotti, että mietimässä oleva Hampurin kongressia koskeva kohta asiattomana poistettaisiin. Kertoi olleensa kongressin aikana vakavasti sairaana, mistä johtui, ettei voinut säännöllisesti ottaa osaa kongressin kokouksiin, vaikkakin oli siellä puolueen edustajana.

J. F. Aalto ja J. Heijärvi vastustivat Tainion ehdotusta, kun taas M. Alanko, R. Sventorjetski, V. Tanner, O. Reinikainen, K. Nordlund ja V. Kivisalo kannattivat kohdan poistamista.

Hampurin kongressia koskeva kohta päätettiin poistaa. Mietinnön jälkimäinen kappale hyväksyttiin.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan toiminta.

J. Herajärvi kosketteli Kotoa ja iKaukaa-lehden perustamista ja Kansanvallalle aiheuttamaa tappiota, pitäen epäonnistuneena koko yritystä. Olisi parempi niilläkin varoilla avustaa heikossa asemassa olevia päirilehtiä. Paheksui KiK:n toimia sen hankkiessa oman kirjapainon. Ehdotti kohdan lähetettäväksi valiokuntaan.

T. Lindman kiinnitti myös huomiota KiK:n kirjapainoon, pitäen sitä vahingollisena varsinkin maaseutulehtien pienille kirjapainoille. Valitti Työläisnuoriso-lehden! supistamista, paheksuen Kansanvallan menettelyä siinä suhteessa. Kannatti Herajärven ehdotusta.

K. Heinonen selosti laajemmin Kotoa ja Kaukaa-lehden perustamisen syitä ja lehden kannattavaisuuslaskelmia. Katsoi ennenaikaiseksi puhua yrityksen epäonnistumisesta, mutta oli samalla sitä mieltä, että lehti voidaan lakkauttaa, jos yritys riittävän kokeiluajan jälkeen havaitaan kannattamattomaksi. Torjui Lindmannin väitteet Työläisnuorison supistamisasiassa huomauttaen, että niihin toimenpiteisiin,, joigta Lindman mqjtti Kansanvaltaa, oli .ryhdytty liittotomikunnan ehdotuksesta.

- Kotoa ja Kaukaa-lehteä koskevasta asiasta käyttivät vielä puheenvuoroja E. Lähde, M. Alanko, J. Kuittinen, K. Nordlund, J. Pyy, P. Leskinen, R. Sventorjetski, V. Hupii, K. Heinonen, S. Tervo ja J. Linna, minkä jälkeen asia lähetettiin valistusasiafovaliokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin ja hyväksyttiin valistus- ja -järjestö toimintavaliokunnan asiaa koskeva mietintö, joka — otsikot ja allekirjoitukset toisjättäen — kuuluu:

»Valiokunnalle esitettyjen tietojen mukaan on Kotoa ja Kaukaa-lehden levikki lehden tähänastisena toiminta-aikana pysynyt verrat-

tain alhaisena, vastaamatta ainakaan aluksi - niitä odotuksia, • joita lehdelle siinä suhteessa oli olemassa.' Myöskään ei lehden kannattavuus ole osoittautunut riittäväksi.

Katsoen siihen aikaan, minkä letoti on ilmestynyt, ei vielä voi varmuudella arvostella lehdera vastaisia mahdollisuuksia. Tähän nähden valiokunta on katsonut, että asianomaisten olisi kuluva vuoden aikana tarmokkaasti toimittava lehden Levittämiseksi ja kannattavuuden parantamiseksi. Myöskin olisi puoluekokouksen fcehoitettava puoluejärjestöjä ja 'puoluelehdistöä kaikin tavoin 'tukemaan tätä lehtiyritystä. Tämä sitä suuremmalla syyllä, koska vähävaraisen väestön keskuudessa ilmeisestikin kaivataan työväen ajatustapaa ja maailmankatsomusta vastaavaa, hyvintoimitettua kuvallista kansan viikkolehteä, vastapainoksi porvarillisille julkaisuille, joita irunsaasti leviää työväenkin keskuuteen.

Jos kuitenkin asianomaiset havaitsivat, että lehdellä ei ole mahdollisuuksia muodostua lähiaikoina kannattavaksi yritykseksi, olisi puoluekokouksen edellytettävä, että lehden julkaiseminen siinä tapauksessa viipymättä lopetetaan.«

Jäljellä olevat ja miut edelläolevassa selostuksessa mainitsema 11 a jätetyt toimin < t a k e r t c m u k s e n k o h d a t hyväksyttiin keskustelutta.

Eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittely.

Pöytäkirjaa liitteenä seuraava eduskuntaryhmän toimintakertomus esitettiin käsiteltäväksi toisena kokouspäivänä klo 5.15 ip. ja päätettiin se käsitellä kohta kohdalta ilman yleiskeskustelua.

Yleiskatsauksen kohdalla kertomuksen laatija K. H. Wiak, selosti kertomuksen viivästymisen syitä ja huomautti, että ryhmässä, samoin kuin sen ulkopuolellakin, on eniten erinielisyttä herättänyt sotilaskysymys ja suhtautuminen siihen. Muina kysymyksinä, jatkoi puhuja, jotka ovat herättäneet erimielisyyttä, mainittakoon tullikysymys, suhtautuminen "kommunisteihin sekä muutamat maatalouskysymykset, ennen muita kysymys Lex Pulkkaen nlmisestä lakiehdotuksesta. Muutamia kysymyksiä käsiteltäessä on meidän ryhmässämme, niinkuin miltei kaikissa muissa ryhmissä, esiintynyt vissi vastakohta kaupunkien ja maaseudun edustajain vä-

lillä. Niin esimerkiksi valtion viljavarastoa sekä tuulaakimaksun lakkauttamista koskevissa kysymyksissä. Tosin tämä erimielisyys ei ole ollut toistaiseksi vakavampaa laatua. Se 'on kuitenkin oire, johon 'kannattaa kiinnittää huomiota. Tietenkään ei ryhmää eikä sen jäseniä voida moittia siitä, että niiden keskuudessa on syntynyt erimielisyyttä, sehän on aivan luonnollista. Sitä vastoin on kiinnitettävä huomiota siihen kurittomuuteen, joka yhä edelleen on ollut Tyhmässä havaittavissa ja joka on ilmennyt m.m. siinä, että vuosi vuodelta on kasvavassa määrässä jääty pois eduskunnan täysistunnoista ja Tyhmän omista kokouksista.

Maatalousasiat.

J. Pyy todisteli, että ryhmän taholta ei oltu aina kiinnitetty tarpeeksi huomiota maatalousmäärärahojen käyttöön. Tämä epäkohta on huomattu varsinkin Karjalan kannaksella. Asutustoiminnan rahoittamiseksi myönnettyjen varojen lainaehdot ovat säädetyt sellaisiksi että sangen moni lainoja tarvitseva ja niitä kohtuuden mukaan saamaan, oikeutettu ei voi niitä noiden lainaehdojen vuoksi saada. Ehdotti kertomuksen tältä kohdaltaan lähetettäväksi valiokuntaan.

M. Miettinen yhtyi edelliseen siinä, että jotain olisi tehtävä pienviljelijäin asian hyväksi, ja E. K u u k k a kannatti asiani lähettämistä valiokuntaan.

Y. Weiling: Eduskuntaryhmä on parhaansa mukaan koettanut •-edistää pienviljelijäin elinehtoja. Pyy'n mainitsema asia on ollut eduskuntaryhmässä perusteellisen harkinnan alaisena, mutta ei siellä — enemmän kuin muissakaan ryhmissä, — tultu kiinnittäneeksi huomiota iPyy'n mainitsemaan epäkohtaan. Tapahtuneen erehdyksen i tulee ryhmä tilaisuuden tullen koTjaamaan.

K. (Kajanto: Myöskin kauppalat ovat jääneet osattomiksi asutustarkoituksiin myönnettyistä varoista.

E. Hurri toivoi, että eduskuntaryhmä vastedes pitäisi parempaa huolta maatalousmäärärahojen käytöstä.

A. Lehikoinen kannatti asian lähettämistä valiokuntaan ja kiinnitti huomiota myös n.s. Lex Pulkkiseen, jossa väitti ryhmän säälistä tukkiyhtiöitä kohtaan muuttaneen aikaisempaa kantaansa.

J. Holland kannatti asian lähettämistä valiokuntaan huomauttaen, ettei ryhmä ole tehnyt paljon mitään maaseudun arenttiväen /hyväksi. Sen käytettäväksi ei ole osoitettu mitään rahastoja.

J. L. Sirola huomautti olevan asetuksen vika, etteivät kaikki pienviljelijät voi käyttää asutuslainoja. On tarkoitus saada tämä 'epäkohta korjatuksi nyt alkavilla valtiopäivillä. Torjui Lehikoisen •väitteet Lex Pulkkisen suhteen.

E. Saarinen: Ryhmää on arvosteltu ottamatta huomioon, että: enemmistö on hyljännyt sen tekemät ehdotukset.

Kohta päätettiin lähettää menettelytapavaliokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitetyssä m e n e t t e l y t a p a -valiokunnan mietinnössä lausutaan asiasta seuraavaa:

»Ryhmän suhtautuminen) maatalousmäärärahoja koskeviin kysymyksiin, johon asiaan valiokunta tosin ajan täpäryyden vuoksi ei ole voinut yksityiskohtaisesti perehtyä, ei valiokunnan: mielestä anna. aihetta muistutuksen.

Katsoen siihen luokkaetujen syvään yhdenmukaisuuteen, joka yhdistää pienviljelijät ja palkkatyöväestön, on Sos.-dem. Eduskuntaryhmän edelleen valppaudella ja tarmolla ajettava myös pienviljelijäväestön luokkaetuja ja tällöin pysyttävä läheisesti kosketuksissa pienviljelijäväestön kanssa.«

J. Pyy katsoi, että pienviljelijäin etuja käsittelevä sanonta oli liian suppeaa ja varovaista. Olisi sanottava., että eduskuntaryhmän on edelleen valppaudella ja tarmolla ajettava myös pienviljelijäväestön luokkaetuja ja taloudellisia pyrkimyksiä, vaikuttaen valtiovarainvaraamiseen; •pienviljelijäväestön luotto-olojen tyydyttämistä varten ja •tällöin pysyttävä läheisesti kosketuksissa pienviljelijäväestön kanssa.

P. «Leskinen, H. Klinga, E. Kuukka ja O. Reinikainen kannattivat Pyy'n muutosehdotusta, jota Reinikainen Pyy'n kannattamana suosittelee hyväksyttäväksi valiokuntaan lähettämättä.

V. Taaneri A. Lehtio sen kannattamana ehdotti, että valiokunnan lausunnon toisessa kappaleessa esiintyvän sanan »luokkaetuja* alkuosan »luokka» poistettaisiin.

Pyy'n muutosehdotus hyljättiin ja Tannerin ehdotus hyväksyttiin, joten puoluekokous päätti hyväksyä ryhmän aikaisemman toiminnan tässä suhteessa ja vastaisuuteen nähden lausua:

»Katsoen sliihen luokkaetujen syvään yhdenmukaisuuteen, jofca yhdistää pienviljelijät ja palkkatyöväestön, on Sos.-dem. Eduskuntaryhmän edelleen valppaudella ja tarmolla ajettava myös pienviljelijäväestön etuja ja tällöin pysyttävä läheisesti kosketuksissa pienviljelijäväestön kanssa.«

Sivistyksellisiä y.m. asioita koskevaa kohtaa käsiteltäessä virisi lyhempi keskustelu ryhmän toiminnasta kieltolain tehostamiseksi ja raittiustyön edistämiseksi. Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Ryhmän sisäiset asiat.

Hj. Gorman kiinnitti kokouksen huomiota eduskuntaistunnoista, äänestyksistä ja ryhmän kokouksista poissaoloihin sekä siihen, ettei-

vät ryhmän kaikki jäsenet ole kannattaneet kommunistien ehdotuksia armahdusasioissa. Selitti kaikilla näillä seikoilla olevan suuren agitatorisen merkityksen. Ehdotti tämän kohdan lähetettäväksi valio-kuntaan.

J. Raitio kiinnitti huomiota, samana päivänä tapahtuneeseen puhemiöhenväähin, josta eräät ryhmän jäsenet olivat olleet tahallaan poissa aikaansaaden sen, että VVuolijoen vastaehdokas Virkkunen tuli valituksi yhden äänen enemmistöllä.

J. Kuhtinen, K. Siimes, H. Laakso, A. Miettinen, T. Nuutinen, K. Lampinen, J. Herajärvi ja J. Pyy paheksuivat myös poissaoloja ja ryhmän sisäisessä toiminnassa esiintyvää kurittomuutta.

R. Sventorjetski myönsi kokouksella olevan oikeuden arvostella ryhmää ja määritellä sille menettelytapoja, mutta tahtoi huomauttaa, ettei kaikki, mikä siltä näyttää, ole kurittomuutta. Poissaolot riippuvat usein siitä, että asioita on liian paljon ja työkausi liian lyhyt, joten työ käy ylivoimaisen raskaaksi. Selosti eduskuntatyön rasittavuutta.

V. Hakkila huomautti, että kurittomuutta ja poissaoloa esiintyy kaikissa parlamenteissa, koollaoleva puoluekokous niihin luetuna. Luki edellisen, puoluekokouksen päätökserä armahdusasiassa ja huomautti Görmanin lausunnon johdosta, että ryhmä on ajanut armahdusasiaa tämän päätöksen määräämällä tavalla.

J. Helo perusteli poissaoloaan samana päivänä tapahtuneesta puhemiehen vaalista huomauttaen, ettei pitänyt puhemiehen paikan saantia ryhmälle hyödyllisenä. Aikaisempi puoluekokouksen päätös, -ettei puhemiehen, paikkaa ole tavoiteltava, on perusteltu ja olisi siitä pidettävä kitani.

J. F. Aalto ei hyväksynyt puhemiehen vaalista poissaolleiden menettelyä, mutta katsoi, ettei siitä olisi tehtävä sen suurempaa numeroa.

V. Tanner huomautti, että kurinpitoasia on jälleen herättänyt enemmän huomiota kuin kaikki ryhmän toimintakertomuksessa olevat isot asiat yhteensä. On muistettava, että samoista kurinpitoasioista 00 jo puhuttu kohta 20 vuotta ilman että asia olisi sika miksikään muuttunut. Kertoi käyneensä katsomassa useiden maiden parlamentteja ja totesi, että meillä sittenkin omantunnon tarkkuudessa ja ahkeruudessa ollaan paljon edellä näistä kaikista. Kertomuksessa esiintyvät tilastonumerot antavat eduskunnan istuntoihin räähden väärän kuvan sen vuoksi, että moni edustaja ei välitä kiirehtiä nimenhuutoon, varsinkin jos esityslistalla on aluksi pitem-

pää keskustelua aiheuttavia tai muuten vähemmän tärkeitä asioita. Tärkeistä äänestyksistä ei ryhmän jäseniä liene ollut poissa.

Keskustelun päätyttyä tähän lähetettiin asia menettelytapavaliokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä estelyssä meneilytapavaliokunnan mietinnössä lausutaan asiasta:

»Ryhmässä vallitsevani kurin tehostamiseksi valiokunta pitää välttämättömänä, että ryhmä entistä tarkemmin kontrolloi jäsentensä osanottoa eduskunnan istunnoihin ja niissä tapahtuviin äänestyksiin, suostuen lomapyyntöihin ainoastaan painavien syiden sitä vaatiessa. Ylipäänsä on vaadittava, että ryhmä esiintyy istunnoissa reheänä niin, että vähemmistö alistuu enemmistön päätöksiin. Jos ryhmän jäsen näissä tai muissa suhteissa (huomattavamassa määrin) sivuuttaa velvollisuutensa puolueen edustajana, tehköön ryhmä asiasta ilmoituksen asianomaiselle piiritoimikunnalle ja ryhtyköön sitäpaitsi niihin kurinpitotoimenpiteisiin, joihin asia voi antaa aiheutta.

Tarpeellisen vuorovaikutuksen ylläpitämiseksi puolueen kanssa on ryhmän säännöllisesti julkaistava uutisia kokouksistaan, sekä niiden lisäksi tarpeen vaatiessa selostuksia laajakantoisemmista, 'eduskunnassa käsitellyistä tai käsiteltävistä asioista.

Katsoen siihen, että sosialidemokraattisen puhemiehen valitseminen saattaa olla työväelle eduksi, ei ainoastaan poikkeuksellisissa oloissa, kuten 1922 vuoden puoluekokouksen asiasta tekemä päätös edellyttää, vaan muutenkin, on valiokunnan mielestä sallittava ryhmän, milloin se edulliseksi katsoo, asettaa ehdokas puhemiehen paikalle.»

Mietinnön johdosta syntyneessä keskustelussa ehdotti J. Kosonen J. Kortelaisen ja iE. Saarisen kannattamana, että ensimmäisessä kappaleessa esiintyvät sanat »huomattavamassa määrin» poistettaisiin. Poistamista vastustivat K. Nordlund ja P. Railo.

49 äänellä 33 vastaan hyväksyttiin Kososen ehdotus edellämainittujen sanojen poistamisesta, joten kokouksen päätökseksi tuli edelläoleva valiokunnan ehdotus sanat »huomattavamassa määrin* poistettuna.

Edelläolevassa selostuksessa mainitsematta jätetty: kohdat hyväksyttiin keskustelutta.

Sosialisoimisohjelma.

Toisena kokouspäivänä kello 6.15 ip. esitettiin puolue toimikunnan 25.8.1922 edellisen puoluekokouksen päätöksen mukaisesti asettamaa ohjelmakomitean (T. Tainio,, J. W. Keto, M. Paasivuori, V. Voionmaa, K. H. Wiik ja Wäinö Wuolijoki) ehdotus puolueen sosialisoimisohjelmaksi. Komitea ehdotti hyväksyttäväksi v. 1922 puoluekokoukselle esitetyn ohjelmaehdotuksen sellaisenaan. *) . i

J. W. Keto varoitti valiokuntaa ja kokousta nielemästä komitean ehdotusta sellaisenaan.

J. Vuoristo kertoi viipurilaisten olleen sitä mieltä, että ehdotuksen erinäisiä kohtia olisi tarkistettava. Ehdotti asian lähetettäväksi valiokuntaan.

V. Kivisalo huomautti, että ehdotuksessa on jätetty pankkimike sosialisoimisen ulkopuolelle ja sosialisoimisen valmistelusta puhuttaessa unohdettu virkamieslaitoksen kansanvaltaistuttaminen. Toivoi valiokunnan kiinnittävän näihin asioihin huomiota. ,

Asia lähetettiin valiokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin sosialisoimisohjelman a-y.m. asiainvaliokunnan asiasta laatima mietintö,, joka — otsikot ja allekirjoitukset poisjättäen — kuuluu:

»Puoluekokous katsoo, että sille esitetyssä ohjelmaluonnoksessa, ei ole kohdistettu riittävässä määrässä huomiota järjestetyn kulutuksen merkitykseen, sosialisoimisen yhtenä välttämättömänä edellytyksenä, eikä kulutusosuustoiminnan merkitykseen tuotannon, kaupan ja jakelun sosialisoimisessa. Ohjelmaluonnoksessa on havaittu olevan myös se puutteellisuus, ettei siinä ole kohdistettu huomiota, siihen, millaisia suhteita valtiollisten ja kunnallisten elimien ja kulutusosuusioinnallisten järjestöjen välillä tulee olla tuotannon, kaupan ja jakelun järjestämisessä sosialistiselle pohjalle.

Tarkistusta kaipaavat niinkään ohjelmaluonnoksen perustelujen ja ponsien ne kohdat, joissa puhutaan siitä, millä edellytyksillä voidaan Tyhtyä sosialisoimiseen ja samaten on tämän osan toinen luku sikäli puutteellinen, ettei siinä puhuta mitään niistä lainsäädännöllisistä toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä sosialisoimistyön aloittamiseen. Edelleen ei samassa kohdassa myöskään mainita mi-

*) Kun mainittu ohjelmaehdotus on liitetty v. 1922 puoluekokouksen pöytäkirjaan ja v. 1925 jaettu järjestöille yhdessä ohjelmakomitean muitten ehdotusten kanssa, ei ole pidetty tarpeellisena painattaa sitä tähän pöytäkirjaan.

tään siitä, mitenkä yhteiskunnan hallussa jo olevia taloudellisia yrityksiä olisi hallittava. Tarkemmin määrittelemättä on myöskin se, mikä on, katsottava valtiokapitalismiksi.

Päätöslauselman neljännessä luvussa, joka käsittelee sosialisoinnin järjestystä ja laajuutta, ei ole tarkemmin osoitettu, millä tavalla olisi sosialisoitava tukkukauppa, kulutustavaroiden tuonti sekä sellaiset teoilsuushaarat, jotka tuottavat tärkeitä kulutustavaroita. On myöskin kysymyksenalaista, olisiko eiintarvetuotanto, josta mainitaan saman luvun viidennessä kappaleessa, otettava kuntien tai niiden muodostamien yhtymien haltuun. Muissakin kohdin vaatii tässä kappaleessa esitetty taloudellisten toiminta-alojen luettelo siihen nähden tarkistusta.

Myöskin viidennessä luvussa esitetyt määritelmät kaipaavat tarkempaa selvittelyä, ennenkuin ne voidaan lopullisesti hyväksyä.

Niistä seikoista, joista puhutaan kuudennessa luvussa, on viime vuosina ulkomailla suoritettu 'perinpohjaisia tutkimuksia ja saavutettu arvokkaita kokemuksia, jotka ovat tuoneet asialle sellaisia näkökohtia, jotka olisi otettava huomioon ohjelmaa»laadittaessa, ja jotka eivät vielä silloin kuin tämä ohjelmaehdotus on laadittu, olleet tunnettuja. Tämän vuoksi olisi luonnoksien tämäkin kohta tarkistettava.

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella päättää puoluekokous, että sosiaalisuusoikeusohjelma otetaan kokonaan uudelleen tarkastettavaksi ja

että puolue-toimikunnan on tätä varten asetettava komitea, jonka on valmistettava ensi puoluekokoukselle ehdotus puolueen sosialisuusoikeusohjelmaksi.

Puolueen valistustyön hedelmöittämiseksi sekä ohjeeksi eduskunnallista ja kunnallista toimintaa varten katsoo puoluekokous kuitenkin tarpeelliseksi tässä yhteydessä esittää suuntaviivoja lähimpien aikojen toimintaa varten.

Puolueen valistustyössä olisi kiinnitettävä huomiota taloudellisen kansanvallan selvittelyyn ja tunnetuksi tekemiseen sekä huomioon otettava se merkitys, joka näiden asiain tuntemisella on sosialisuusoikeustyön yhtenä välttämättömänä edellytyksenä.

Eduskuntaryhmän olisi valmistettava ja tehtävä eduskunnassa lakiesityksiä taloudellisen kansanvallan toteuttamisesta.

Niinikään olisi eduskuntaryhmän tehtävä lakiesityksiä kansanvaltaisen hallinnon aikaansaamisesta valtion liike- ja teollisuuslaitoksissa.

Kunnallisissa hallintoelimissä olisi työväen edustajain niinikään toimittava siihen suuntaan, että kuntien hallussa olevien taloudellisten, yritysten hallinnassa toteutettaisiin kansanvaltaa.

Tässä tarkoituksessa päättää puoluekokous,

•että puolueen harjohtamassa valistustyössä on entistä enemmän selvitettävä taloudellisen sosialismin periaatteita ja pyrkimyksiä, että 'puolueen eduskuntaryhmän on lakiesityksien kautta valmistettava edellytyksiä taloudellisen kansanvallan toteuttamiselle, sekä että kunnallisissa hallintoelimissä toimivien puolueen edustajain .«n kuntien taloudellisissa laitoksissa pyrittävä toteuttamaan kansanvaltaista hallintojärjestelmää.»

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin k e s k u s t e l u . t t a .

Kunnallisohjelma.

Toisena kokouspäivänä kello 6.30 lp. esitettiin käsiteltäväksi ohjelmakomitean ehdotus puolueen kunnallisohjelmaksi. (Ehdotus kokouksen tekemillä korjauksilla täydennettynä keskusteluselostuksen lopussa.)

J. Pyy: Viipurin 1. länt. vp:n piirikokous oli sitä mieltä, että ohjelma on laadittu silmällä pitäen etupäässä kaupunkien ja taajaväestön yhdyskuntien oloja. Siihen olisi lisättävä maaseudun asunto-olojen parantamista tarkoittavia määritelmiä. Myöskin ammattitaidon kohottamiseen olisi kiinnitettävä huomiota.

T, Lindman kannatti Pyy'n ehdotusta ja puhui laajemmin kunnallisen huoltotoiminnan tärkeydestä ja siinä nykyään esiintyvistä puutteellisuuksista arvostellen ankarasti n.s. sijaiskotijärjestelmää ja huomauttaen lukuisten työväenkin edustajain, vanhoillisuudesta tässä asiassa.

M. Alanko kertoi Hämeenlinnassa toivotun, että kunnallisohjelmassa selitettäisiin pyrittävän siihen, että kunnallisvero saadaan asteettaan nousevaksi ja alin raja mahdollisimman korkeaksi, että asuntotarkastusta on tehostettava ja kunnille varattava mahdollisuus perustaa hautausmaita.

M. Sillanpää puhui laajemmin kunnallisesta lastenhuollosta ja lausui ilonsa sen johdosta, että asiaan oli kiinnitetty kokouksessa huomiota. Toivoi valiokunnan ottavan huomioon juuri päättyneessä Sos.-dem. Työläsnaisliiton liittokokouksessa asiasta tehdyn päätöksen.

A. J. Koskenoja toivoi pyrittävän aikaansaamaan yhteiset »ohjesäännöt kuntien valtuustoille ihuoltokysymyksessä.

; Anni Huotari puhui köyhäinhoidosta ja huoltokysymyksestä ja yhtyi Sillanpään toivomukseen, että-valiokunta tutustuisi naisliiton' kokouksessa tehtyyn päätökseen.

A. Gylling kiinnitti huomiota kiinteistö- ja asuntopoliittikkaan esittäen vertailevia esimerkkejä Viipurin ja Tampereen asunto-oloista ja maanvuokrista. Viipurissa ovat maanmmvuokrat paljon korkeammat kuin Tampereella. Olisi pyrittävä aikaansaamaan tasoitusta.

Hj. G ö r m a n selosti Lohjan verotusoloja ja toivoi valiokunnan kiinnittävän huomiota kunnallisverotukseen.

K. Nordlund piti ohjelmaa siksi ylimalkaisena, että jos se selaisenaan hyväksytään», nii» tuntee työväki saaneensa kovin vähän. Olisi kiinnitettävä enemmän huomiota käytännöllisiin kunnallispoliittisiin kysymyksiin. Hämeen pohj. piirin edustajain kokouksessa kiinnitettiin huomiota erikoisesti verotuskysymykseen ja toivotaan siinä suhteessa saatavan joku ohjelma, (joka annettaisiin evästyksiksi eduskuntaryhmälle. Kaupunkien verotukseen olisi saatava asteettaan kohoava tuloverotus ja minimiraja korkeammalle. Maaseudun verotukseen nähden pitäisi maaveroa rajoittaa. On paljon muitakin epäkohtia, joihin ohjelmassa, joka on laadittu kaukaista 'tulevaisuutta varten, ei kiinnitetä huomiota.

A. Pitkäsilta yhtyi Nordlundin lausuntoon, toivoen kiinnitettävän huomiota myöskin kunnalliseen kiinteistöpolitiikkaan.

O. Peltonen: Huoltotoimintaa käsittelevä kohta on liian lyhyesti esitetty. Sijaiskotihoitoa ei olisi kokonaan' hyljättävä.

E. Hurri puhui huoltokysymyksestä, ollen sitä mieltä, ettei lastenkotijärjestelmäkään kaikissa tapauksissa ole paras, koska lapset eivät näissä kodeissa oikeastaan opi mitään.

J. Kosonen yhtyi Nordlundin huomautuksiin verotuskysymyksestä ja kiinnitti kokouksen huomiota ehdotuksen siihen kohtaan,, missä puhutaan kunnista työnantajana.

J. Linna: Verotuskysymyksessä saatava helpotuksia työläisille uudistamalla kunnallisverotus asteettain nousevaksi tuloverojärjestelmäksi.

A.-V.'Kaikusalo ja K. Kajanto puhuivat verotuksesta, yhtyen Nordlundin, ja Linnan lausuntoihin.

S. Telen pyysi valiokuntaa kiinnittämään huomiota kunnalliseen terveydenhoitoon huomauttaen, että maaseudulla kuolee paljon köyhiä hoidon ja lääkkeiden puutteeseen.

Keskusteluin, päätyttyä tähän lähetettiin asia .kunnallisojelmay.m. asiainvaliokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin ja keskustelutta hyväksyttyiin valiokunnan asiasta laatima mietintö». joka — otsikot ja allekirjoitukset poisjättäen — kuuluu: ' <

»Valiokunta huomauttaa, että puolueen maatalousohjelmassa on yksityiskohtaisia määritelmiä varsinaisen maaseututyöväen asun-oloista, ammattitaidon kohottamisesta y.m. . Kun lienee paikallaan, että näihin määritelmiin viitataan myös kunnaliisohjelmassa, niin valiokunta ehdottaa,

että IV osaan lisätään uusi kuudes kappale, joka tulisi kuulumaan:

Maaseutuasutuksen järjestämisestä ja kuntien tehtävistä maatalouden edistämiseksi puhutaan maatalousohjelmassa.

Edelleen lienee syytä selvittää IV osan eräitä lauseita niin, että selvästi käy ilmi esitettyjen vaatimusten tarkoittavan myös varsinaista maaseutua. Siinä mielessä valiokunta ehdottaa, että IV osan 5 ja 6 kappale hyväksyttäisiin näin muutettuina.

(5) Varattomain asuntotarpeen tyydyttämiseksi on, varsinkin kaupunkien ja muiden taajaväkisten kuntien, mutta myöskin varsinaisten maalaiskuntien, rakennutettava j.n.e. kuten esityksessä.

(6) Niinikään on kaikkien kuntien j.n.e. kuten esityksessä.

Muissa suhteissa ei valiokunta katso olevan syytä ehdottaa muutoksi a.«

.. Hyväksytyillä muutosehdotuksilta täydennettynä ja ohjelmakomitean (ehdotuksensa tueksi ja selvennykseksi) esittämät perustelut mukaanottaen kuuluu puoluekokouksen päätöksenä hyväksytty kunnaliisohjelma seuraavasti:

Perustelut.

Yleisiä perusteluja.

Kunnan toiminta muodostaa epäitsenäisen osan kokonaisyhteiskunnan toiminnasta. Sentähden kunnaliisohjelma ei voikaan olla johdonmukainen ja yhtenäinen, vaan se sisältää joukon hajanaisia määritelmiä, joilla ei ole välitöntä eikä kiinteää yhteyttä toistensa kanssa. Tämän tähden täytyy kunnaliisohjelmaan sisällyttää myös varsinaisen kunnallisen toiminnan ulkopuolelle kuuluvia vaatimuksia. Eräs seikka, joka on luonteenomainen kunnaliisohjelmalle, on työnjako valtion ja kuntain välillä. Tätä työnjakoa on yleensä vaikea määrätä ja varsinkin muutamissa yksityiskohdissa voi olla paikallaan jättää se tarkkaan määrittelemättäkin. Kokonaan sitä ei kuitenkaan voi eikä ole sopiva kunnaliisohjelmassa sivuuttaa. Kunnallisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä on varsinkin erilaisista yhteiskunnallisista tehtävistä johtuvien kustannusten jakaminen valtion ja kuntain kesken. Puolueen tähänastisessa kunnaliisohjelmassa tavataan Siinäkin se hajanaisuus ja yhteyden puute, mikä kunnaliisohjelmille yleensä on ominaista. Suurempaan yhtenäisyyteen kuin tässä ohjelmassa

lienee kuitenkin pyrittävä ja voitaneе sitä ainakin jossakin määrin saavuttaa. Kunnallisoelman uudistaminen on senkin tähden väittäomatonta, että tähänastisesta ohjelmasta osa on nyt jo joko toteutettu tai muuttuneiden olojen johdosta siirtynyt etupäässä valtion toimipiiriin kuuluvaksi. Aikana, (jolloin nykyinen kunnallisojelma laadittiin, ei vielä osattu tietystikään riittävän suuria vaatimuksia kunnallisojelmallekaan asettaa. Osittain perustuu kuitenkin nyt esitettäväkin ohjelmaehdotus tähänastiseen ohjelmaan, vaikkakin ohjelmaehdotuksen vaatimukset ovat sekä sanamuotonsa että asiallisen sisältönsä puolesta toisenlaisia.

Kunnallisojelmaa laadittaessa on tultu huomaamaan, että siihen" on vaikea sovelluttaa verotusta koskevia vaatimuksia enempää kuin mikäli ne kohdistuvat kuntiin ja kunnallisverotukseen. Mutta verotuksen tämä puoli o© kuitenkin vain pieni osa yhteiskunnan verotusjärjestelmästä kokonaisuudessaan, joten kurmatlisojelmaan sopiva osa verotusohjeimasta ei: kuitenkaan vastaisi niitä vaatimulkia, joita verotusohjelmalle kokonaisuudessaan on asetettava. Sentähden onkin verotusohjema erotettu erikoiseksi ohjelmaksi, josta vain kuntia koskevat osat on otettu kunnallisojelmaan.

Lienee syytä vielä mainita, että kunnallisojelma sisältää sekaisin sekä lähemmän, että kaukaisemman ajan vaatimuksia. Ei siis ole yritettävä nopeasti ja suoralta kädeltä panna toimeen »koko ohjelmaa*, vaan on kukin uudistus otettava tarkan harkinnan alaiseksi ja vasta sitten, ku© sen toteuttamiseen on olemassa riittävät sekä taloudelliset että muutkin edellytykset ja kun on käytettävissä kunnan hallintoon ja uudistusten järjestämiseen pystyvät voimat, on uudistuksen tai uudistusten toteuttamiseen ryhdyttävä. Tämä koskee varsinkin sosialisointitoimenpiteitä. Sen sijaan esim. niitä ohjeita, joita kuntain kiinteistö- ja asuntopolitiikasta on ohjelmaan otettu, on yleensä aina noudatettava.

Siis suuremmissa uudistusaloitteissa on aina harkiten meneteltävä ja uudistuksia asteettaan toteutettava, muuten, niissä helposti epäonnistutaan, eikä niinollen edistetä, vaan ehkäistään olojen 'parantamista.

Erikoisperustelut.

I. Paikallisen, itsehallinnon laajuus.

Paitsi ylimalkaista lausuntoa kunnan päättävällän kansanvaltaisuudesta, joka jo sisältyy puolueen yleiseen ohjelmaan, ja määränemmistöistä, on tähän kohtaan otettu m.m. verraten tärkeä määräys siitä, mitenkä puolue haluaa kunnan sisäisen vallankäytön ja hallinnon järjestettäväksi. Tässä suhteessa on valittavana etupäässä

kaksi järjestelmää, n.k. keskitetty ja n.k. keskipakoinen .hallintojärjestelmä. Keskitetyssä hallintojärjestelmässä ylin päättävä elin, valtiossa .eduskunta, kunnassa valtuusto, on verraten laaja, yhdyskunnan paikallisia ja aatteellisia harrastuksia edustava laitos ja sellaisena siis vähemmän sopiva käytännöllisten ja juoksevien asiain hoitajaksi. Jotta juoksevien asiain hoito ja päätösten täytäntöönpano, siis käytännöllinein hallinto, saataisiin tyydyttävästi järjestetyksi, on tällaiseen järjestelmään katsottu kuuluvan keskitetty toimeenpaneva elin, jolla sitten, on apunaan erikoislautakuntia ja vakituksia toimihenkilöitä. Tämä keskushallitus on .päättävälle elimelle vastuussa hallinnostaan ja muut toimielimet ovat taas vuorostaan keskushallituksen .alaisia. Keskipakoisessa hallintojärjestelmässä taas päättävä elin itse huolehtii sekä päätösvallan käyttämisestä että myöskin suurelta osalta käytännöllisistä hallintotohtävistä tai ainakin antaa viimemainituista verrattain yksityiskohtaisia ohjeita ja määräyksiä. Silloin ei päättävä elin saa olla kovin monijäseninen eikä siis edustava laitos.

Ohjelmakomitea on katsonut keskitetyn hallintojärjestelmän paremmin vastaavan meidän maamme oloja ja historiallista kehitystä ja sen tähden ottanut sen ohjelmavaatimuksiin.

On myöskin, joskin ylimalkaisesti, koetettu vetää raja siihen, mihin saakka kunnan itsehallinto on .ulotettava ja missä määrin valtion valvonta saa sitä rajoittaa. Meidän maassamme' on paikallisella itsehallinnolla verraten vanhat historialliset juuret, vaikkakin kunnallinen itsehallinto nykyisessä muodossaan on vain runsaan, puolen vuosisadan vanha. Koko meidän yhteiskuntarakenteemme perustuu laajaan, paikalliseen itsehallintoon. Valtiolla täytyy kuitenkin olla rajaton oikeus lainsäädännöllä määrätä kunnan itsehallinnosta ja myöskin oikeus, milloin valtakunnan tärkeät yleisedut vaativat, muutenkin viranomaisten' ja tuomioistuinten kautta valvoa paikallista itsehallintoa.

Kunnallisen itsehallinnon täydennyksenä eräissä suhteissa on kuntaa laajempien alueiden itsehallinto. Toistaiseksi ei sitä meillä vielä ole toteutettu, mutta on kyllä valmistelun alaisena. Tällaisen itsehallinnon toteuttamisessa on kuitenkin komitean mielestä aina otettava huomioon, että se ei ole mikään itsenäinen vaatimus, vaan että n.k. ylemmän asteen Itsehallintoa on toteutettava vain, mikäli yhteiskuntaelämän käytännöllinen tarve sitä vaatii.

II. Kuntain s o s i a l i s o i m i s t e h t ä v ä t.

Tämä osa on otettu suoraan socialisoimisohjelmasta, joten se ei tässä kaipaa perusteluja.

III. Verotus

on niinikään otettu suoraan verotusohjelmasta, joten senkin perustelut voidaan tässä sivuuttaa.

. IV. Kiinteistö- ja asuntopolitiikka.

Sosialidemokratian pyrkimyksenä yleensä om maaomaisuuden "hankkiminen, yhteiskunnan käsiin. Maaomaisuudella n im' yhteiskunta voi suuressa määrin ehkäistä keinottelua ja muita yhteiskunnalle turmiollisia ilmiöitä. Sentähden. onkin kaikkien 'maiden sosialidemokraattisten puoliteiden ohjelmassa lausumia, jotka tarkoittavat yhteiskunnan maaomaisuuden kartuttamasta ja kieltävät yleensä sen luovuttamisen yksityisille. Yhteiskunnan kannalta on aina edullisempaa vuokrata asuntotontit, vaikkapa vuokraajina esiintyisiinkin vähävaraiseen yhteiskuntaluokkaan kuuluvia henkilöitä, sillä jatkuva keinottelun estäminen ei voi käydä päinsä muuten, kuin että yhteiskunta pysyväisestä pidättää itselleen ylimmän määräysvallan maaomaisuuteen. On kuitenkin eräitä tapauksia, joissa ehdotonta maaomaisuuden myymis-tieltoa ei voitane puolustaa. Varsinkin kunnalliselämässä esiintyy tällaisia tapauksia usein. Esim. suuret teollisuuslaitokset eivät juuri¹ ol-lenkaan asettaudu paikkakunnalle, elleivät ne saa omaksi niille vält-tämätöntä maa-aluetta. Pankit eivät helposti nykyisessä yhteiskun-nassa ota rahoittaakseen sellaista teollisuuslaitosta, joka on vuokra-maalla. Ja kun kaikki kunnat eivät kuitenkaan tule ainakaan vielä pitkiin aikoihin noudattamaan miitä vaatimuksia, joita sosialidemo-kraattinen puolue tässä kysymyksessä ajaa, niin pakottaa jo kuntien välinen kilpailukin, mutta myöskin tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat, supistamaan ehdottoman luovutuskiellon vain asuntotarkoituksiin va-rattavaan maahan. Vielä on otettava huomioon, että jos myynti ta-pahtuu takaisinosto-oikeudella, niin on sellainen myyntitapa yhteis-kunnan kannalta yhtä turvallinen kuin vuokrauskin, eräillä edellytyk-sillä käytännöllisempikin. Tällaista ehdollista myyntitapaa Suomen kiinteistöilainsäädäntö ei kuitenkaan salli, jonka tähden on ohjelmaan otettava vaatimus lainsäädännön muuttamisesta.

Asuntotarkastus, rakennusjärjestys ja asemakaava ovat ne ylei-simmät keinot, joilla taajaväkistä asutusta yhteiskunnan puolelta jär-jestellään. Valtion ja kuntain toiminnan rajoja on tässä vaikea täs-mälleen määrätä eikä se' liene tarkoitukseenmukaistakaan. Päinvas-toin on miltei kaikkialla esim. asemakaavan järjestämiseen varattu oikeus rinnakkain sekä kunnille että valtion viranomaisille. Tämä on katsottu välttämättömäksi sen tähden, että jos kunnat eivät itse huo-lehdi¹ tehtävistään tässä suhteessa, valtiovalta silloira voi omasta aloit-teestaankin ja kunnan vastustuksesta huolimatta -asiaan puuttua. 'Ko-

konaisyyhteiskunnan kannalta on erittäin tärkeätä, että taajaväkfalen asutus jo aijoissa — mieluummin ennen sen syntymistä — järjestetään, jotta välitytään erittäin kalliilta jälkijärjestelyiltä.

Ansiottoman arvonnousun hillitseminen on varsinkin meillä, jossa ansiottoman arvonnousun verotusta ei vielä ole toteutettu, erittäin tärkeä tehtävä ja sen tähden on muihin hillitsemiskeinoihin, kuten kieltoon rakentaa liian suuria asuntotaloja ja ahtaa tonteille liian paljon rakennuksia, kiinnitettävä suurempaa huomiota. Vaikkakin pintapuolisesti katsoen näyttää siltä, että jos tontista vain pienempi osa rakennetaan ja jos ilian suuret asuntotalot kielletään, sillä estettäisiin suurtuotannon kehittymistä rakennusosalalla, niin ansiottoman arvonnousun ilmiöiden laajempi tarkkailu osoittaa kuitenkin tällaisten rajoitusten välttämättömyyden. Mitä enemmän nim. tontille saadaan rakentaa, sitä suuremmaksi muodostuu tontin ansioton arvonnousu ja se taas aiheuttomasti koroittaa asuntojen vuokria. Ne nousevat tällaisissa oloissa huomattavasti korkeammiksi kuin rakennuskustannukset ja kohtuullinen yrittäjävoitto edellyttävät. Jos taas tontin rakennusala rajoitetaan, eikä sallita rakentaa kovin suuria taloja, niin ansioton arvonnousu ei niin suuressa määrin pääse esiintymään ja vuokrat silloin lähimain ipysyvät rakennuskustannusten ja siihen lisätyn yrittäjävoiton tasalla. Yhteiskunnan kannalta ei kuitenkaan ole välttämätöntä ulottaa näitä rajoituksia muihin kuin vähävaraisten asuntoraakennuksiin, sillä varakkaammat henkilöt voivat kyllä suurissa kasarmeissakin asuen huolehtia siitä, että asumat — etupäässä lapset ja nuoret henkilöt — saavat tarpeeksi ulkoilmaliikuntaa ja että asunnot mukavuuksillaan ja sisustuksellaan lisäävät terveydellisyttä ja viihtyisyyttä. Liiketaloiksi tarkoitetut rakennukset voidaan myös helposti jättää näiden rajoitusten ulkopuolelle.

Yhteiskunnan yleisen tarpeen, mutta varsinkin taajemman tulevaisuuden uudistuspolitiikan kannalta on välttämätöntä, että asemakaavaan jätetään runsaasti vapaita paikkoja, osaksi yhteiskunnan omia tarpeita varten, osaksi taas puistojen, leikki- ja urheilukenttien ja muiden virkistyspaikkojen varalle. Taajaväestön seutujen viihtyisyyden ja terveellisuuden kannalta on myöskin suotavaa, että asemakaava- ja rakennussuunnitelmia järjestettäessä valmista luonnon kasvullisuutta mikäli mahdollista säilytetään. Nämä näkökohdat on nyt jo useissa kunnissa otettu huomioon.

Näiden perustavaa laatua olevien vaatimusten lisäksi kunten ryhdyttävä myöskin välttämättömiin keinoihin varattomien ja vähävaraisten kansalaisten asuntotarpeen suoranaiseksi tyydyttämiseksi. Varattomille kansalaisille on kuntien kokonaan omalla kustannuksellaan rakennutettava asuntoja, vähävaraisia taas autettava omien kotien aikaansaamisessa varaamalla heille hyvillä ehdoilla tontteja ja

lamoja. Luovutus on tällöin tietysti taipautuva niiden yleisten, ehtojen mukaan, joista edellä on mainittu. Vaikka 'kunta vain osittainkin ja pienemmässä määrin voisi näitä ohjelmakohtia toteuttaa, niin se jo välillisesti vaikuttaisi erittäin terveellisesti. Jos nim. kunnassa on edesmuutamia tällaisia yhteiskunnan avulla ja kannatuksella aikaansaatuja asuntorakennuksia, niin sekin tii osittain hillitsee yksityisen, 'keinotteen' rakennustoiminnan varjopuolia.

V. Huoltotoiminta.

Paikallinen huoltotoiminta eli n.k. köyhäinhoito on saatava supistumaan mahdollisimman vähään. Sentähden onkin yleinen huolto järjestettävä vakuutusten pohjalle. Tätä koskeva osa onkin otettu työväensuojelusuojelmasta. Paikallinen' huolto taas on koetettava mikäli mahdollista järjestää ennakoestäväksi, koska siten säilytetään huollettaville suurempi 'henkilökohtainen vapaus, käytetään tehokkaammin heidän työskentelymahdollisuuksiaan ja supistetaan yhteiskunnan, huoltomenoja. Gonakkoestävän huollon' järjestämisessä onkin sosialedemokraattisilla 'kunnallismiehillä erittäin kiitollinen sekä nykypäivien, että tulevaisuuden tehtävä.

VL Kulutusaineiden tarkastus.

Niiden sosialisimisohjelmasta otettujen, 4 kohtaan sisältyvien} määräysten lisäksi ja jo ennen niitä ovat tässä kohdassa mainitut toimienpiteet välttämättömiä. Varsinkin taajaan asutuissa kunnissa o a elintanpeiden ja kulutusaineiden tarkastuksella erittäin suuri merkitys,

VII. Kunta työnantajana.

Kunta, samoin kuin yhteiskunta kokonaisuudessaankin,, on siinä suhteessa poikkeusasemassa yksityisiin työnantajiin nähden, että kunnan, ja yhteiskunnan etuihin ei kuulu työvoiman riistäminen. Jos nim. yhteiskunta, kuten usein yksityiset työnantajat tekevät, kaikki kohtuuskäkökohdat sivuuttaen riistää työläistensä työvoiman ja työkyvyn, niin joutuu myös yhteiskunta itse kärsimään vahinkoa tästä menettelystään. Se nim. ei voi kieltäytyä huolehtimasta tällä tavalla työkyvyttömiksi joutuneiden henkilöiden toimeentulosta, kuten yksityinen' työnantaja useimmissa tapauksissa tekee. Sentähden onkin yhteiskunnan hellävaroen koetettava vaalia kaikkien kansalaisten työ^ voimaa ja työkykyä. Tähän kehoittavat ei ainoastaan suoranaiset taloudelliset syyt, vaan myöskin inhimillisyyden vaatimukset. Senpä tähden onkin kunnille, samoin kuin yhteiskunnalle kokonaisuudessaankin, asetettava ehdoton vaatimus, että sen on kaikissa suhteissa esiin^

nyttävä mallityöinantajana eikä kilpailtava yksityisten työnantajain», kanssa työväen elintason polkijana.

Työttömyyden ehkäiseminen ja hillitseminen kuuluu samoista syistä myöskin erikoisesti kuntain tehtäviin. Jos kunta tässä suhteessa osoittaa hyvää tahtoa, niin se voi suuressa määrin omaksi edukseen helpottaa työttömien kohtaloa, kun vain ajoissa ja järjestelmällisesti huolehditaan kunnan töiden tarkoituksenmukaisesta suunnittelusta työttömyyskausia silmällä pitäen. Yksityisiin työnantajiin voi kunta vaikuttaa esim. siten, että se rakennustuotannossa myöntää huokeampia tonttisaantiehtoja sellaisille rakennuttajille, jotka suostuvat järjestämään rakennuttamisen työttömyyskausiksi, taikka kunnan hankinnoissa niinkään antaa, etusijan sellaisille hankkijoille, jotka hankintansa valmistamisessa ottavat huomioon työttömyyden ehkäisemisenäkökoridat. Yleensä täytyy kuntain koettaa [järjestää varsinaisia töitä, tään työttömyyskausia silmällä pitäen, jotta vältettäisiin n.k. hätäaputyöt, joita sekä työtehoon nähden että muutenkin on pidettävä vain välttämättömänä pahana, johon ryhdytään vasta sitten, kun kaikki muut keinot on käytetty.

VIII. Työväensuojelu.

Vaatimus on otettu työväensuojeluohjelmasta, joten se ei tässä kaipa perusteluja.

IX. Terveystenhoito.

Yleinen terveydenhoito kuuluu luonnostaan yhteiskunnalle ja kunnat ovat siinä suhteessa sopivin yhteiskunnan elin tätä tarkoitusta varten. Kaupungeissa on meilläkin jo ipääsemässä vallalle se tapa, että kunta ottaa tavallaan monopoolikseen yleisten paikkain, katujen y.m. puhdistuksen ja perii niiltä, joille tämä rasitus lain mukaan kuuluu, tästä puhdistustyöstä erikoisen korvauksen. Tähän järjestelmään on yleensä pyrittävä taajaan asutuissa seuduissa. Muut tässä kohdassa mainitut toimenpiteet eivät kaivanne perusteluja.

X. Kansanvalistus.

Luonteensa puolesta kuuluisi yleinen kansakoululaitos valtion kokonaan kustannettaviin. Mutta kun meillä valtiiovallalla ei ole paikallisia hallintoelimiä, jotka tällaisista taloudellisista asioista voisivat huolehtia, ja kun meidän yhteiskuntarakenteemme, niinkuin jo yleisissä (perusteluissa on viitattu, perustuu verraten laajaan ipaikalliseiea itsehallintoon, niin ei tätä kaikkien kansakoulukustanniusten siirtämistä valtiolle voida menestyksellä meidän oloissamme toteuttaa. On nim. lähdeittävä siitä tosiasiaista, että kansakoululaitoksen käytännöllinen:

hallinto on jätettävä paikallisille, siis kunnan elimille.. Jos nämä valtion laskuun saavat hallintoa hoitaa, niin si kaikkialla riittävää säästävääisyyttä ehkä noudateta, johon taas on pyrittävä. Jotta kunnat saataisiin oman etunsa puolesta huolehtimaan siitä, että tällainen tuhlaus ehkäistään, on meidän oloissamme välttämätöntä säilyttää kunnille jokin, joskin vähäisempi osuus kansakoululaitoksen kustannuksiin. Tämän osuudera rajaa ei ole ohjelmassa tahdottu täsmälleen määrätä, mutta jos otaksumme, että valtio ottaisi kannettavakseen esim. ⁵U kustannuksista ja kunnat ¹U, niin tarpeeton tuhlaus ehkä jo sillä estettäisiin «ikä kuntien kustannettavaksi jäävä osuus olisi kohtuuton. Varattomiin ja harvaan asuttuihin kuntiin nähden sitäpaitsi sovelkitettanee edelleenkin, kuten tähänastisessakin lainsäädännössä, suurempaa valtion avustusta.

Yleisen oppivelvollisuuden välttämätön täydennys on vapaa valistustyö, etupäässä kirjastojen, lukusalien ja n.k. vapaiden opistojen tai työväenopistojen kautta. Ellei yhteiskunnan toimesta huolehdi siitä, että laajat karsankertokset helposti voivat oppivelvollisuuden kautta saamaansa lukutaitoa käyttää hyväkseen, niin eävät yleisen oppivelvollisuuden aikaansaamat kustannukset ole kovinkaan edullinen yhteiskunnallisen pääoman sijoitus. Vasta kansalaisten omakohtainen tutkiminen säilyttää ja lisää oppivelvollisuuden kautta saatua sivistysedellytyksiä ja tekee tiedon eläväksi ja hyödylliseksi. Sentähden onkin erikoista huomiota kiinnitettävä kuntien toimintaan tässä suhteessa. Yksityisten aatteellisten järjestöjenkin tällaista toimintaa on kuntien puolelta tuettava ainakin, sikäli, että koetetaan helpottaa tällaisten järjestöjen työskentelyä varaamalla niille esim. kunnan omistamis&a kansakouluissa ja muissa rakennuksissa toimintahuoneustoja.

Kunnallisohjelma.

I. Paikallisen elämän laajuus.

Kunnan hallinto on, samoin kuin valtionkin, oleva kansanvaltainen yleisten¹ suhteellisten ja salaisten vaalien kautta. Kunnan päättävä valta kuuluu valtuustolle.

Määräenemmistöit päätösten teossa on sallittava vain kuntain omaisuuden hukkaamisen ja verotaakan kohtuuttoman lisäämisen estämiseksi.

Toimeenpano kuuluu suhteellisilla vaaleilla valitulle, valtuustolle vastuunalaiselle kunnan hallitukselle ja sen alaisille erikoiselimille ja toimihenkilöille.

Kunnille on varattava laaja itsehallinto, jota rahoittavat vain lainsäädäntö ja valtakunnan tärkeiden yleisetujen vaatima valtion valvonta.

Kansanvaltainen itsehallinto on, mikäli käytännöllinen yhteiskunta-elämä sitä vaatii, ulotettava myöskin kuntaa laajempiin itsehallinto-alueisiin.

II. Kuntain sosialisointitehtävät.

Samalla kuin ne kapitalistisen talouselämän alat, joilla on huomattava merkitys koko maalle, saatetaan kotonaisyhteiskunnan haltuun, on kuntien tai niiden muodostamain yhtymäin otettava haltuunsa ne tuotantolaitokset ja työalat, joilla on vain (paikallinen merkitys, aluksi pe, joilla on moncpooliluonne, kuten raitiotiet, puhelinlaitos, paikallinen voimanhankinta, kaasun ja valon valmistus, tai joiden sosialisointi väestön hyvinvoinnin kannalta on tärkeä, kuten elintarvetuotanto, rakennustoiminta (yhteistyössä kokonaisyhteiskumian kanssa) ja sitä palvelevat 'paikallista laatua olevat teollisuuslaitokset, apiekit, saunat, vesijohto- ja puhtaanapitolaitokset, polttopuiden y.m. tärkeiden, 'kulutustarpeiden hankinta, taikka (jotka tuottavaistna ja helposti hoidettavina voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä, kuten elävät kuvat.

III. Verotus.

Verotus on järjestettävä veronmaksajien maksukyvyyn mukaiseksi. 'Sen tulee suosia hyödyllistä työtä ja tuotantoa sekä estää keinottelua ja omaisuuden hyödyttömänä ja tuottamattomana pitämistä.

Kunnallisen verotuksen rungon muodostavat omaisuuden, omaisuuden lisäyksen, tuotannon ja liikevaihdon sekä muiden näihin verrattavien verotuseshieiden verottaminen. Perusteina käytettäköön arvoa, tuotannon tai liikevaihdon kokonaismäärää ja muita helposti todettavia tai näkyviä veronmaksukyvyyn • tuntomerkkejä. Hyödyn ja korvauksen periaatetta on sovellettava.

Mikäli valtiolle kuuluvan yleisen tuloveron alaisia tuloja kunnallekin verotetaan, tapahtukoon verotus samojen arvioiden mukaan kuin yleisessä tuloverossakin. Kunnille on varattava tällöin tilaisuus vaikuttaa verotettavan tulon määräämiseen.

On säädettävä yleinen, asteettain nouseva asuntoylellisyysvero, joka kuuluu pääasiassa kunnalle.

Ansioton arvon nousu on saatava nousu- suuruuden mukaan as- teettain ylenevän verotuksen alaiseksi. Veron tuotto kuuluu etupäässä sille kunnalle, jossa maa sijaitsee. Osa on valtion välityksellä käytettävä vähävaraisten kuntien avustamiseen.

. Perintövero on jaettava valtion ja kuntain kesken.

[

IV. -Kiinteistö- ja asuntopolitiikka.

Kuntien ja muiden julkisten yhdyskuntien maata ei saa asunto-alueiksi eikä yleensä muutenkaan luovuttaa yksityisille rajattomalla omistusoikeudella.

Kiinteistöjen kauppvoja koskeva lainsäädäntö on niin muutettava, että yhteiskunnan etuosto-oikeus kiinteistökaupoissa yleensä turvataan ja että kunnille varataan takaisinosto-oikeus kiinteistöjä yksityisille luovuttaessaan.

Missä taajaväkis-tä asutusta on syntynyt tai odotetaan syntyvän» on valtion ja kuntien yhdessä estettävä varsinkin köyhälistölle turmiollista maa- ja asuntokeinottelua, vuokra-kiskontaa aa liika-asutusta asemakaavoilla, rakennusjärjestyksillä, asuntotarkastuksilla ja muilla samantapaisilla toimenpiteillä.

Asemakaavoissa ja rakennusjärjestyksissä on otettava varteen- terveys- ja kauneusnäkökohdat sekä paikkakunnan tulevaisuuden kehitys. Tonittikeinottelun, ansiottoman arvonnousun ja ala-arvoisten asuntojen estämiseksi on rakennusjärjestyksissä määrättävä, ettei varattomien- ja vähävaraisten- asunnoiksi tarkoitettuja taloja rakenneta suuriksi kasarmitaioiksi ja että tällaisten asuintalojen tonteista ainakin kolme neljänestä täytyy jäädä vapaaksi rakennuksista. Asemakaavassa varattakoon myös riittävästi tilaa yhteiskunnan tarpeiksi sekä puistoiksi, leikki- ja urheilukentiksi ja muiksi virkistyspakoiksi. Asemakaavaa ja rakennusjärjestystä laadittaessa on luonnon kasvullisuutta mikäli mahdollista säilytettävä.

Varattomaan asuntotarpeen tyydyttämiseksi on, varsinkin kaupunkien ja muiden taajaväikisten- kuntien, rnutta myöskin varsinaisten maalaiskuntien, rakennutettava terveys- ija kaun-eusvaatimuksia tyydyttäviä ajanmukaisia asuntotaloja.

Niinikään! on kaikkien kuntien- edistettävä yleishyödyllisten asuntotalojen ja omien kotien aikaansaamista pitämällä kohtuullisin ehdoin saatavana tontteja sekä myöntämällä tai takaamalla halpakorkeoisia lainoja vähävaraistille rakennuttajille ja -näiden yhtymille.

-Maaseutuasutuksen järjestämisestä ja kuntien tehtävistä maatalouden edistämiseksi puhutaan maatalousohjelmassa.

V. H u o l l o t o i m i n t a.

Yhteiskunnan huoltotoiminta on järjestettävä yleisten tapaturm-a-, sairaus-, hautaus-, työttömyys-, työkyvyttömyys-, äitiys- ja vanhuuden vakuutusten pohjalle, joiden järjestäminen kuu-luu etupäässä valtiolle. Muu huoltotoiminta eli varsinainen niin- kutsuttu köyhäinhuolto kuuluu kunnille. Viimemainitussa huoltotoiminnassa on- ensi kädessä

koetettava ennakolta estää puutteeseen joutumista ja järjestettävä näiden kovaosaisten olosuhteet niin, että heidän elämänsä tulee ihmisarvon mukaiseksi. Erikoisesti on huomiota kiinnitettävä lasten ja nuorison huoltoon.

VI. Kulutusaineiden tarkastus.

Varsinkin kaupunkien ja taajaväkisten kuntien on järjestettävä ostajia suojaavia elintarpeiden ja muiden 'kulutusalueiden tarkastuksia.

VII. Kuntatyönantajana.

Palkkoihin ja työehtoihin nähden on kuntain esiinnyttävä mallityön antajina.

Työttömyyden ehkäisemiseksi on kuntien järjestettävä mikäli mahdollista omat työnsä sellaisiksi ajoiksi, jolloin työtä on vähän saatavissa, suunniteltava valmiiksi sopivia töitä työttömyyskausien varalle, edistettävä yksityisten työnantajien töiden järjestelyä tasaista työnsaantimahdollisuutta silmälläpitäen ja mikäli näillä toimenpiteillä ei voida työttömyyttä estää, järjestettävä riittävästi palkattua tilapäistyötä.

VIII. Työväensuojelu.

Kunnallista ammattien tarkastusta on kehitettävä ja parannettava. Kunnallisen tarkastuksen toimialaan kuuluvat etupäässä maataloustyöt, pienteollisuus ja käsityöliikkeet.

IX. Terveystieteiden hoito.

Yleisestä terveystieteidenhoidosta on kuntain huolehdittava valvomalla tai järjestämällä yleisten paikkojen, katojen ja teiden »puhdistusta sekä aikaansaamalla puistoja, urtoeilu- ja leikkikenttiä, aikuisten ja lasten lomasiirtolaita, uimahuoneita, voimistelusalajeja ynnä muita sellaisia.

X. Kansanvalistus.

Kansakoululaitoksen, kuten muunkin yleisen opetuksen kustantaminen kuuluu valtiolle. Toistaiseksi on kuitenkin kuntien kannettavaksi jätettävä sellainen pieni osuus 'kansakoululaitoksen kustannuksista, että tarpeeton tuhlaus kuntien hallintoon jäävässä kansakoululaitoksessa estetään. Vähävaraisia kuntia on valtion avustettava suhteellisesti enemmän.

Kuntien on tehokkaasti edistettävä yleistä sivistystä ylläpitämällä ja järjestämällä kirjastoja, lukusaleja, vapaita opistoja ja luentotilaisuuksia sekä avustamalla aatteellisten järjestöjen valistustyötä varaimalla niille toimintamahdollisuuksia.

Verotusohjelma.

Kolmantena kokouspäivänä kello 9 a.p. esitettiin käsiteltäväksi ohjelmakomitean laatima ehdotus puolueen verotusohjelmaksi. (Komitean ehdotus puoluekokouksen tekemillä muutoksilla täydennettynä selostuks.en lopussa.)

T. Typpö piti välttämättömänä aikaansaada sellainen verotusohjelma, jota puolueen edustajat eduskunnassa verotusasioita 'käsiteltäessä' voivat noudattaa; Sosialidemokraattien keskuudessa on runsaasti teollisuuden suojelustullien kannattajia, mikä seikka vaikuttaa epäedullisesti puolueen asemaan pienviljelijäväestön keskuudessa. Maalaisliittolaiset 'selättävät' maaseudulla, että sosialidemokraatit kannattavat teollisuuden suojelustulleja, mutta eivät maatalouden suojelustulleja; ja vaikkakin tämä väite sellaisenaan, on väärä, vaikuttaa se »puoluettamme vahingoittavasti, Suojelustullien* yhtäkkiä poistaminen aiheuttaisi tietenkin työttömyyttä y.m. haittoja, mutta niiden vähitellen poistamiseen olisi pyrittävä.

J. iHelo: Tullikysymys vaatii suurta harkintaa. Sos.-dern. eduskuntaryhmä on koko ajan toiminut niiden suuntaviivojen mukaisesti, joita Typpö esitti oikeina ohjeina. Huvivero olisi saatettava kokonaan tai osittain .kunnalliseksi. Eläviä kuvia voitaisiin käyttää menestyksellä, kunnallisena veroesineenä.

K. Siimes kannatti ohjelmakomitean ehdotusta pitäen sitä riittävänä.

J. P y y myönsi sos.-dem. eduskuntaryhmän toimineen Helon mainitsemalla tavalla, mutta katsoi, että ohjelmaa selventämällä tulisi asia suurille jo ukoille helpommin käsitettäväksi. Yhtyi Typön katsantokantaan ja ehdotti ohjelmaponsiin lisättäväksi:

»Välilliset verot, ijotka jakautuvat suojelustulleihin ja finanssitulleihin, ovat asteittain poistettavat siten, että teollisuuden suojelustullit ovat poistettavat rinnan maatalouden suojelustullien kanssa. Vähemmän valtiotaloutta haittaavana on suojelustullit ensin poistettava ja sen jälkeen finanssitullit, sikaili kuin valtiotalous sen sallii, paitsi ylellisyyteen kohdistuvat.

E. K u u k k a yhtyi Typpöön.

J. W. Keto piti Typön selvennysvaatimuksia tarpeettomina, koska ohjelmassa oli jo otettu huomioon Typön ilmaisema ajatus. Huvivero» kunnallistuttamlnen suosii liian yksipuolisesti kaupunkeja.

Puheenvuorot rajoitettiin.

U. L a p p a l a i n e n piti ohjelmakomitean ehdotuksia hyvinä, mutta yhtyi silti kannattamaan Pyyn esittämää lisäysehdotusta.

J. L e i n o selitti asian ulospäin esittämisen olevan melko vaikeaa, jonka vuoksi tarvitaan' selvempää ohjelmaa. Huviveroon nähden oli Kedon kannalla.

, R. I t k o n e n kannatti tehtyjä lisäysehdotuksia. Huviveron kunnallistuttamiseen ei näytä olevan mahdollisuuksia lähiaikoina. Se olisi sovittava samaan ryhmään kuin ansiottoman arvonnousun verotus..

'Keskustelun päätyttyä tähän lähetettiin asia valiokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä 'esitettiin verotusohjelma- y. m. - asiainvaliokunnan' mietintö, joka — otsikot ja allekirjoitukset ipoisjättäen — kuuluu:

»Kun tullikysymys tulee kokouksessa eri esityksen perusteella käsiteltäväksi, hiin valiokunta ehdottaa,

että välillisiä veroja koskeva ohjelman kohta hyväksyttäisiin muutoksitta.,

III osaan ehdottaa, valiokunta lisättäväksi uuden viidennen kappaleen, joka tulisi kuulumaan:

Huvivero on muodostettava- kunnalliseksi veroksi, kuitenkin niin, että osa veroni tuotosta menee valtiolle.

IV osan ehdottaa valiokunta hyväksyttäväksi näin muutettuna:

Perintöveron tulee olla sekä perinnön suuruuden että sukulaisuuden etäisyyden perusteella asteettain nouseva. Varakaille tuleva perintö on verotettava ankarammin kuin vähävaraisille ja varattomille tuleva. Perintö, joka lankeaa muille kuin suoraan ylenevää tai alenevaa polvea oleville perillisille, on tuleva yhteiskunnalle. Perintövero kuuluu etupäässä valtiolle.

Muuten ehdottaa valiokunta ohjelman hyväksyttäväksi esityksen - mukaisesti.«

E. K n u k k a ehdotti mietinnöstä poistettavaksi huviveroa koskevan kohdan. Edelleen ehdotti puhuja poistettavaksi koko ohjelmasta perintöveroa koskevan kohdan.

E. L ä h d e vastusti Kuukan ehdotuksia perustellen valiokunnan huviveroipontta ja perintöveroa koskevia määritelmiä.

J. P y y katsoi mietinnön välillisiä veroja koskevan kohdan jääneen puutteelliseksi. Kannatti huviveron poistamista.

Edelleen käytettiin muutamia väittelypuheenvuoroja, minkä jälkeen päätettiin poistaa valiokunnan lisäämä huviveroponsi, mutta muuten hyväksyä ohjelmakomitean ehdotus valiokunnan mietinnössä olevalla perintöveroa koskevalla selvennyksellä täydennettynä.

Puoluekokouksen hyväksymä verotusohjelma ja ohjelmakomitean ehdotuksensa tueksi laatimat perustelut kuuluvat kokonaisuudessaan:

Perustelut

Yleiset perustelut.

Verotuksesta on puolueemme nykyisessä ohjelmassa perin niukat määritelmät. Tämä johtuu siitä, että niin kauan kuin Suomi ei ollut itsenäinen, valtakunta, valtion ja yleensä yhteiskunnan verotarpeet olivat verraten vähäiset. Suomen tultua itsenäiseksi ja jo sitä ennenkin yhteiskunnallisten tehtävien¹ lisääntyessä on verotus muodostunut yhä tärkeämmäksi tekijäksi yhteiskunnan taloudessa. Sen tähden ei enää olekaan paikallaan, että verotus sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa sivuutetaan lyhyellä ja ylimalkaisella maininnalla, vaan on siihen, samoin kuin muuhunkin yhteiskunnalliseen toimintaan nähden, viitottettava johdonmukainen ja yhtenäinen menetelytapa.

Yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden puute ovatkin ne huomattavat virheet, mitkä meidän maamme verotusoloissa vallitsevat. Pääpaino on yhä edelleenkin välillisillä veroilla, jotka, kuten tunneitaan, etupäässä rasittavat vähävaraisia kansanluokkia. Välittömiä veroja on tosin Suomen tultua itsenäiseksi myöskin täytynyt entisestään lisätä, mutta tämä lisääminen ei ole tapahtunut suunnitelmanmukaisesti, vaan on se pikemmin ollut tilapäisten sattumien² varassa. Kun sosialidemokraattinen puolue on yleensä menettelytavoissaan asettunut sille kannalle, että välilliset verot on asteittain¹ poistettava, niin on ohjelmassa päähuomio kiinnitettävä välittömien verojen järjestämiseen¹. Seuraavassa esitetään muutamia yleisiä näkökohtia siitä, mitä seikkoja olisi vähävaraisten luokkien kannalta verotuksen järjestämisessä huomioon otettava¹.

Aikaisempana historiallisena aikana pidettiin verotusta yleensä väliaikaisena ja sellaisena välttämättömänä pahana, johon yhteiskunta turvautui ainoastaan poikkeustapauksissa. Tällöin oli pääasiana tietysti se, miten yhteiskunnan tarve mukavimmin ja nopeimmin saatiin tyydytetyksi. Väliaikaista toimenpidettä ei katsottu tarpeelliseksi järjestää kaikkia tarkoituksenmaikaisuusnäkökohtia huomioon ottaen, joten m.m. oikeudenmukaisuusnäkökohdat yleensä sivuutettiin. Sikäli kuin yhteiskunnallinen elämä kehittyi, jäivät verot kuitenkin vakituisiksi ja silloin² alettiin myöskin vähitellen kiinnittää huomiota muihinkin näkökohtiin kuin verotuksen tuottavaisuuteen.

Vähävaraisten kannalta tärkein näkökohta verotuksessa on se, että, sen pitää olla oikeudenmukainen eli veronmaksajien maksu-
ky-

•kyyn perustuva. Eräs verotuksen myöhäisemmän • kehityksen tunnusomaisimpia muotoja, nim. asteettain nouseva tulovero, tavoittelee erikoisesti juuri verotukset* soveltumista veronmaksajien maksukykyyn. Mutta tulo 'ei suinkaan ole ainoa veronmaksajan maksukykyä osoittava tuntomerkki, joten samat näkökohdat on, otettava huomioon kaikessa verotuksessa. Maksukyvyyn mukaisuuden näkökohta on ratkaiseva >etupäässä veronmaksajain kannalta. Yhteiskunnalliselta kannalta on varsinkin sosialidemokraattien asetettava verotukselle muitakin vaatimuksia. Näistä vaatimuksista erikoisen tärkeä on, että verotuksen täytyy edistää tai ehkäistä samoja pyrkimyksiä kuin muunkin yhteiskunnan toiminnan. Eräs sosialidemokratian kannalta tärkeä yhteiskunnallinen pyrkimys on, että kaikkea hyödyllistä työtä ja tuotantoa suositaan. Näiden vastakohtaa, nim. keinottelua ja omaisuuden hyödyttömänä ja tuottamattomana pitämistä, taas on estettävä ja ehkäistävä. Hyvin järjestetyn verotuksen täytyy pyrkiä näihin molempiin ipäämääriin.

Verotuksen käytännöllisen järjestämisen kannalta taas on tärkeätä, että verotusjärjestelmässä on otettu huomioon koko yhteiskunnan ja sen eri elinten verotulojen tarve sen mukaan kuin näille elimille on annettu yhteiskunnallisia tehtäviä. Yhdenmukaisessa verotusjärjestelmässä voidaan' tämän lisäksi helpommin valvoa myöskin -sitä seikkaa, että verotus muodostuu niin moninaiseksi ja monipuoliseksi, että sitä ei ole helppo kiertää. Jos varsinkin välitön verotus on yksipuolinen ja yhtä vero-esineiden ryhmää raskaasti rasittava, niin on vieroitus veron kiertämiseen ja myöskin mahdollisuudet tähän suuremmat, kuin jos verotus on monipuolisemmin järjestetty. Niinpä •esim. Suomen välittömien verojen järjestelmässä, mikäli järjestelmästä tässä suhteessa voi puhua, on tulo erikoisen raskaasti verotettu ja useat muut veronmaksajien maksukykyä osoittavat veroesi- neet jätetty kokonaan verovapaiksi. Kun tuloista saadaan maksaa 10—40 % veroa, niin omaisuuden lisäys, ansiosta arvonnousu y.m. pääsevät samaan aikaan verosta miltei kokonaan vapaiksi. Tällainen -olotila johtaa, kuten edellä jo on huomautettu, verotuksen kiertämi- seen ja epäoikeudenmukaiseen verotaakan jakaantumiseen. Verotuk- sen kiertämiseen Ovat mahdollisuudet sitä suuremmat, mitä suurem- mat tulot ovat. Pienet tulot saadaan aina helpommin ilmi kuin suuret. Tosiasiassa Suomen vähävaraiset veronmaksajat ja 'erikoi- sesti rahapalkansaajat joutuvatkin' vielä paljon epäoikeudenimukai- semman verotuksen alaiseksi kuin mitä lainsäädäntö tarkoittaa. Mai- nittakoon tässä vain, että tilaston mukaan palkansaajat maksavat Suomen kaupunkien verotuksesta noin 60 %, kun kiinteistöt, jotka muodostavat kaupunkien arvokkaimman -omaisuuden!, ja koko tuotan- •follinein ja elinkeinotoiminta maksavat yhteensä vain noin 40 %. Palr

kansaajat joutuvat näin ollen maksamaan veroa suhteellisesti paljon enemmän kuin -heidän tulojensa määrä edellyttää.

Tästä huomaa, kuinka suuri merkitys on yhtenäisellä, monipuolisella ja johdonmukaisesti järjestetyllä verotuksella ja mihinkä epäoikeudenmukaisuuksiin joudutaan, kun verotus järjestetään liian yksipuoliseksi.

Vaikka verotusjärjestelmässä onkin, niinkuin alussa on huomautettu, otettava huomioon vero-esineiden jakaminen yhteiskunnan eri elimien kesken, niin ei tässä kuitenkaan voida menetellä kovin suoraviivaisesti. Jos toimitettaisiin jyrkkä jako -eri verotusmuotojen välillä ja annettaisiin toiset veromuodot kokonaan valtiolle ja toiset kokonaan -kunnille, niin jouduttaisiin helposti siihen, että valtio ja kunnat kilpailisivat keskenään toistensa vahingoksi. S-entähden on sopivinta, että mikäli se suinkin käy päinsä, kummallekin veronsaajalle järjestetään osuus mahdollisimman moneen verotuksen muotoon. Tällä tavalla saadaan säilymään kummankin harrastus verotuksen järjestämiseen ja sen onnistumiseen. Eri verotusmuotojen järjestämisessä valtion ja kuntain kesken on kiinnitettävä huomiota,, paitsi muihin sopiviin jakoperusteihin, myöskin siihen, kuinka suurharrastus otaksutaan asianomaisella veronsaajalla olevan juuri kyseessäolevan verotukseni hyvin ja tehokkaasti -järjestämiseen, samoin-kuin! siihenkin, että asianomaisen veronsaajan rasituksena -olevista yhteiskunnallisista .velvollisuuksista aiheutunut veronmaksajain mak- sukyvyn lisääntyminen joutuu sen -elimen verotettavaksi, joka ky- seessäöl- evan yhteiskunnallisen rasituksenkin joutuu kantamaan. Tätä. periaatetta kutsutaan verotusteoriassa hyödyn ja korvauksen peri- aatteeksi.

Ohjelmassa ~~on~~ sivuutettu muiden julkisoikeudellisten yhdyskun- tain kuin valtion ja kuntain verontarve.. Meillä Suomessa iparillaan. suunnitellaan n.k. ylemmän asteen itsehallintoa, jonka mukaan val- tion ja kuntain välimuodoiksi tulisivat n.k. itsehallintoiset maakun- nat. Mutta kun tällaiset välimuodot liittyvät läheisesti joko kunnal- liseen toimintaan taikka valtion toimintaan, niin lieene sopivinta jät- tää niiden verotulojen tarve sellaisen järjestelyn varaan, että ne saa- vat joko valtion tai kunnan verotuksen perusteella kantaa omat ve- ronsa, taikka että ne saavat osuuden joko valtion tai kuntain- vero- tuloista.

Näiden yleisten näkökohtien selvittämisen jälkeen voimme siir- tyä ohjelman yksityiskohtaiseen perustelemiseen.

Erikoisperustelut.

I. Yleiset vaatimukset. Ensimmäisen kappaleen kahtai ensimmäistä lausumaa on jo riittävästi yleisperusteluissa selvitetty...

Kolmannessa lausumassa ilmaistaan, että perintöä ja ylellisyyttä OK ankarasti verotettava. Se merkitsee siis sitä, että nämä veronmaksukyvyyn tuntomerkit ovat sellaiset, että ne enemmän kuin esim. tulo,, omaisuus, tuotanto y.m. kestävät ankaramman verotuksen.

Toinen kappale lienee myöskin jo yleisperusteluissa riittävästi selitetty.

Välillisten ja välittömien verojen merkitystä arvosteltaessa on otettava huomioon, että välittömissä veroissa voidaan verotus järjestää veronmaksajien maksukyvyyn mukaiseksi, kun taas välilliset verot tässä suhteessa, paitsi ylellisyyteen kohdistuvina, rasittavat päinvastoin raskaimmin vähävaraisia. Välilliset verot tavallisesti siirretään heti toisten kannettavaksi, kun taas välittömiä on vaikeampi ja esim. ansiottoman arvonnousun veroa, mahdotonkin siirtää. Kun välillisten verojen maksaja ei selvästi huomaa veroa maksavansa, niin ei hän tule kiinnittäneeksi huomiota yhteiskunnan toimintaan ja erikoisesti veroilla koottujen varojen käyttöön. Välittömät verot taas selvästi huomataan ja silloin kiintyy veronmaksajain huomio myöskin siihen, miten heiltä koottuja yhteisiä varoja käytetään. Välittömät verot ovat siis omiaan kehittämään veronmaksajien yhteiskuntaelämän, tuntemusta ja ikäänkuin lisäävät poliittista valveutuneisuutta ja vastuunalaisuutta. Mutta juuri se seikka, että veronmaksajat eivät helposti huomaa välillisiä veroja maksavansa, aiheuttaakin sen, että niitä yleensä paljon käytetään. Miltei kaikkien valtioiden verotusjärjestelmän pääosan muodostavat vielä välilliset verot. Sentähden ei ole mahdollista niitä yhtäkkiä poistaa,, vaikka välittömät verot ovatkin oikeudenmukaisempia ja suositteluvampia. Ohjelmassa onkin sentähden vaadiittava niiden asteettaista poistamista.

Neljänteen kappaleeseen sisältyvät ne vaatimukset, jotka ohjelmassa katsotaan tarpeellisiksi verotuksen käytännöllisen tehostamisen kannalta. Mainitsimme jo yleisperusteluissa, että verotuksen kiertäminen on hyvin yleistä ja että siihen siis on kiinnitettävä erikoista huomiota. Varsinkin pitää tämä >paikkansa välittömiin veroihin nähden. Sentähden onkin, kun verotusjärjestelmässä pyritään pääasiassa välittömiin veroihini, kiinnitettävä suurta huomiota veroesineiden selville saamiseen ja siis veron kiertämisen estämiseen.. Tässä suhteessa yleisin ja meilläkin jo käytännössä oleva keino on tulojen, omaisuuden y.m. vero-esineiden ilmoittaminen. Ilmoittaminen sellaisenaan merkitsee kuitenkin verraten vähän, ellei verotusviranomaisille varata keinoja ilmoitusten tarkistamiseen ja ilmoittamatta jääneiden- tai puutteellisesti ilmoitettujen veroesineiden selville saamiseen. Paitsi näitä keinoja, jotka meillä jo ovat suurelta osalta käytännössä, nim. lisätiedustelut, tilinpidon tarkastukset, -erikoiset

veron korostukset ja rikosoikeudelliset raingaistukset, on olemassa vielä erittäin tehokas keino, joka meillä ei ole käytännössä, mutta jota muutamissa erikoistapauksissa eräissä maissa on jo sovellettu. Tarkoitamme sitä veronsaajalle varattua oikeutta, että veronsaaja tai jokin muu yhteiskunnan elin voi lunastaa verotusesineene olevan omaisuuden taikka muun veroesineen verovelvollisen itsensä verotusta varten ilmoittamaan hintaan. Tällä pakotetaan verovelvollinen ilmoittamaan verotusesineensä todellinen arvo ja hinta, koska häntä muuten uhkaa se vaara, että yhteiskunta ostaa todellista halvempaan hintaan häneltä verotusesineen. Arvoon tai arvonnousuun perustuvissa verotusmuodoissa voidaan tätä keinoa menestyksellisesti soveluttaa. Käytännössä tarvitsee yhteiskunnan verotuksen harvoin tätä lunatusoikeuttaan käyttää, sillä jo sen olemassaolo vaikuttaa verovelvollisiin erittäin terveellisesti.

II. Yleinen tulovero. Tätä verotusmuotoa koskeva lausuma perustuu suurelta osalta nyt jo meilläkin lainsäädännössä tunnettuihin periaatteisiin, joten se on jo osaltaan meillä toteutettu. Omaisuudesta saatua tuloa olisi kuitenkin verotettava vielä ankaremmin kuin se nyt tapahtuu, ja toimeentulominimiä olisi huomattavasti nykyisestäään koroitettava.

Yleinen tulovero sopii erittäin hyvin juuri valtion pääveroksi, sillä veronmaksajan yleinen puhdas tulo eli hänen kaikkien eri tulolähteidensä tuoton loppusumma ei kuulu erikoisesti millekään paikkakunnalle, koska se voi olla eri paikkakunnilta kokoonsaatu. Kun tuloveron verotuspaikka tavallisesti määrätään veronmaksajan asuinpaikan mukaan, niin jää, milloin yleinen tulovero on kunnallinen vero, riippumaan pelkästä sattumasta, mikä kunta esim. saa tuloa verottaa. Jälempänä esitettävillä perusteilla tulee kunnallakin sentään olla osuus tuloveroon tai oikeammin sanoen oikeus verottaa tuloa valtion tuloveron lisäksi.

III. Kunnallisverotus. Nykyinen kunnallisverotus on meillä Suomessa miltei puhdasta tuloverotusta. Kun sen jälkeen vielä on säädetty valtion tulovero, näin joutuu tulo meillä kaksinkertaisesti ja siis suhteettoman ankarasti verotetuksi, kuten jo yleisissä perusteluissa on mainittu. Kunnallisverotus olisi siis meillä järjestettävä kokonaan toiselle pohjalle ja järjestelyssä otettava huomioon se, että kunnille annettaisiin etuipäässä ne veroesineet, jotka meillä ovat joko lievästi verotetut tai kokonaan verosta vapaat. Sen tähden onkin ohjelmavaatimuksiin otettu kunnille erikoisesti sopivina joukko sellaisia veroesitteitä, jotka kestävät nykyistä paljon ankaramman verotuksen. Kunnan paikallisesta toiminnasta ja sen tehokkuudesta riippuu suurelta osalta kiinteistöjen arvonnousu tai omaisuuden lisäys, tuotannon kehittyminen j.n.e. Jos esim. joten kunta.

pitää kadut, tiet tai muut liikennevälineet erikoisen hyvässä kunnossa, niin aiheutuu tästä suhteellisesti suurempi kiinteistöjen arvonnousu. Silloin on luonnollista, että kunta saa verottaa kiinteistöin arvoa ja arvonnousua korvaukseksi omasta toiminnastaan. Samoin jos jokin kunta esim. järjestää hyvin satamaolonsa, rakentaa paikallisia rautateitä tai muuten edistää kaupan ja tuotannon kehittymistä, niin on oikein ja kohtuullista, että tounta saa juuri nämä veronmaksajat itselleen veroa maksamaan. Tässä vain muutamia esimerkkejä edellä jo mainitusta hyödyn ja korvauksen periaatteen' käytäntöön soveltamisesta. Varsinkin kunnallisverotus on koetettava mikäli mahdollista järjestää helposti käytännössä toteutettavaksi ja tässä suhteessa on kokemus osoittanut, että näkyviin tai helposti todettaviin maksukyvyyn tuntomerkkeihin perustuvat verot ovat suositeltavampia kuin esim. yksipuolinen yksinomaan tuloon perustuva verotusjärjestelmä. Edellä jo on lyhyesti mainittu, että kunnalle on myös varattava oikeus tulon verottamiseen. Tämä on tarpeen varsinkin sentähden, että jos kunta ei saisi ollenkaan verottaa tuloa, niin ei sillä olisi mitään harrastusta tulojen selville saamiseen, johon kunta (paikallisille elimineen voi suuresti myötävaikuttaa. Valtion tulovero on tietysti tällöin järjestettävä vastaavasti lievemmäksi. (Kaksinkertaisen työn välttämiseksi on kuitenkin molemmat tuloverot paras järjestää saman arvion perusteella. Kunnalle on tällöin myös varattava tilaisuus vaikuttaa verotettavan tulon määräämiseen ja valvoa etujaan tässä suhteessa.

Asuntoylellisyys meidän kylmässä maassamme, jossa rakentaminen tulee suhteellisesti kalliiksi, on veronmaksukykyä erikoisen' hyvin osoittava seikka. Sentähden onkin ohjelmaan otettu siinä suhteessa erikoisvaatimus. Kunta on tällöinkin seka verotulojen jakamisen että käytännöllisten verotuskohtien kannalta sopivin tämän veron järjestämään ja pääasiassa saamaan hyväkseen. Valtiolle on kuitenkin annettava osuus tähän veroon.

Ansiottomalla arvonnousulla ymmärretään sellaista arvonnousua, jonka perusteella ei ole omaisuuteen kiinnitetty pääoma tahi työ, vaan yksinomaan se, että määrätynlaisen omaisuuden kysyntä yhteiskuntaelämän kehittymisen, kulkuneuvojen parantamisen, luonnonvoimien käyttöön ottamisen tai muun sellaisen toimenpiteen kautta lisääntyy. Yksityisomaisuuden vallitessa ja ellei tällainen arvonnousu ole verotuksen alaista, joutuu se kokonaan yksityisen omistajan! hyväksi, joka ei itse ole pannut kortta ristiin arvonnousun syntymiseksi. Omaisuuden käyttämisestä (perittävän lisääntyneen korvauksen, esim. korotettujen vuokrien muodossa, joutuu tämä yksityisten onnellisten omistajien hyväksi menevä arvonnousu laajojen kansankerrosten ja myöskin yhteiskunnan¹ maksettavaksi. Tästä

aiheutuu, että kyseenalaisten hyödykkeiden käyttämistä täytyy varsinakin vähävaraisten kansalaisten suuresti supistaa. Kun ansiotonta arvonnousua huomattavimmin ilmenee kiinteistöissä ja erikoisesta kaupungeissa ja tiheään asutuissa keskuksissa, niin vaikuttaa ansioton arvonnousu m.m. aivan ratkaisevasti tällaisten seutujen vuokratason kohoamiseen ja tuo mukanaan varsinkin vähävaraisten kansalaisten asuntotason suurta alenemista ja siitä aiheutuvia terveydellisiä ja siveydellisiä epäkohtia. Yhteiskunnalliselta kannalta katsoen siis ansioton arvonnousu näyttää hyvin suurta osaa ja sen hillitseminen on jokaisen hyvin järjestetyn yhteiskunnan ensimmäisiä velvollisuuksia. Meillä pääsee ansioton arvonnousu miltei kokonaan veroista vapaaksi ja se on eräs verotusjärjestelmämme räikeimpiä epäkohtia. Verotusesiineeksi on ansioton arvonnousu käytännöllisesti katsoen erittäin sovelias. Useimmat verotuksen muodot, olkooppa me välillisiä tai välittömiä, aiheuttavat verotnsesineen hinnan nousun, joka ainakin osittain voidaan siirtää kuluttajaksi tai käyttäjäksi kannettavaksi. Välillisissä veroissa tämä siirto tapahtuu aivan automaattisesti ja jokseenkin täydellisesti. Yleisimmissä välittömissä veroisakin tätä siirtoa voidaan ainakin jossain määrin harjoittaa. Ansioton arvonnousu vero on yksi niistä harvoista verotusmuotoista, jossa verotus ei aiheuta veroesineen hinnan nousua, vaan päinvastoin hinnan alenemisen. Tätä seikkaa valaistaksemme esitetäkään seuraava esimerkki. Jos ansiottoman arvonnousun alainen rakentamaton tontti on kokonaan arvonnousuverosfalta vapaa, niin sen voi keinottelutarkoituksessa ostaa sen halpana ollessa ja pitää sitä hallussaan arvonnousua odotellen, koska hallussapitäjällä ei ole muuta tappion vaaraa kuin menetetty pääoman korko, jos arvonnousu on vähänkin huomattavampi, niin tämä korkotappio korvautuu moninkertaisesti arvonnousun tuottamalla runsaalla voitolla. Mutta (jos omaisuutta rasittaa ansiottoman arvonnousun (perusteelta kannettava vero, niin tappion vaara lisääntyy, ja keinottelijan täytyy oman etunsa kannalta myydä omaisuutensa halvemmalla hinnalla kuin jos sitä ei vero rasittaisi. Verotuksen luonteesta johtuu, että ansiottoman arvonnousun veron tulee olla asteettaan nouseva arvonnousun suhteellisen suuruuden eikä-sen kokonaismäärän mukaan. Koska asianomainen kunta joutuu etupäässä kärsimään ansiottoman arvonnousun seurauksista, niin kuuluu tämän veron tuotto luonteensa mukaisesti pääasiassa sille kunnalle, jonka alueella arvonnousun alainen maa sijaitsee. Mutta koska kokonaisyhteiskuntakin joutuu ainakin osittain nämä seuraukset kaartamaan ja koska kokonaisyhteiskunnan kehittämisestä riippuu ansiottoman arvonnousun lisääntyminen, niin on oikein ja kohtuullista, että tätä verotusmuotoa käytetään n.k. tasoitusverona ja että siis yhteiskunnan! kehityksestä enem-

män hyötyvät kunnat joutuvat luovuttamaan osan tämän veron tuotosta vähävaraisten kuntien hyväksi.

IV. Perintö. Tuotannonvälineiden yhteiskunnan hattuun ottamisen kannalta on väliasteena tärkeitä, että sellaiseen ansiottomasti saatuun tuloon tai omaisuuden lisäykseen kuin perintö, kiinnitetään veroesineenä «rikoista huomiota. Sentähden onkin vaadittava, että ainakin kaukaisemille sukulaisille menevä perintö tulee yhteiskunnalle. Joskin suoraan ylenevää tai alenevaa ipolvea olevilta perillisiltä tulevaan perintöön voidaan esittää perusteltujakin syitä, niin ei esim. sivuperintöön nähden perinnönsaajalla ole mitään¹ iperustelua vaatimusta. Sentähden onkin perintöverotus jo heti järjestettävä verraten ankaraksi ja sekä perinnöni suuruuden että sukulaisuuden etäisyyden mukaan asteettani- nousevaksi. Samoista syistä kun yleinen tuloverokin, kuuluu tämäkin vero etupäässä valtiolle.

Verotasohjehna.

I. Yleiset vaatimukset.

Verotus on järjestettävä veronmaksajien maksukyvyyn mukaiseksi. " Sen tulee suosia hyödyllistä työtä ja tuotantoa sekä estää keinotekoisuutta ja omaisuuden hyödyttömänä ja tuottamattomana pitämistä. Perintöä ja ylellisyyttä on ankarasti verotettava.

On valmistettava yhtenäinen verotusjärjestelmä, jossa valtion ja kuntain tarpeet on tasaisesti ja tarkoituksenmukaisesti otettu huomioon.

Verotusjärjestelmän runkona ovat välittömät verot. Välilliset verot, paitsi ylellisyyteen kohdistuvat, ovat asteettain poistettavat.

Vero esineiden toteamista varten on yleisen ilmoittamisvelvollisuuden lisäksi verotusviranomaisille varattava riittävästi valvontakeinoja verovelvollisten ilmoitusten tarkistamiseen ja vero esineiden selville saamiseen. Arvoon (perustuvissa verotusmuodoissa on yhteiskunnalle myönnettävä oikeus lunastaa veronalainen omaisuus ilmoitettuun hintaan.

II. Yleinen tulovero.

Yleisen tuloveron pitää olla asteettain nouseva, omaisuudesta saatua tuloa raskaammin rasittava ja niin järjestetty, että kokonaan "verovapaaksi jää kohtuullista elintasoa vastaava tulomäärä (toimeentulominimi). Yleinen tulovero kuuluu etupäässä valtiolle.

III. Kunnalliset verot.

Kunnallisen verotuksen rungon muodostavat omaisuuden, omaisuuden lisäyksen, tuotannon ja liikevaihdon sekä muiden näihin ver-

rattavien veroesineiden< verottaminen. Perusteena käytettäköön arvoa, tuotannon ja liikevaihdon kokonaismäärää ja muita helposti todettavia tai näkyviäisiä veronmaksukyvyyn tuntomerkkejä. Hyödyn ja korvauksen periaatetta on sovellettava.

Mikäli yleisen tuloveron alaisia tuloja kunnallekin verotetaan, tahtukoon verotus samojen arvioiden mukaan kuin yleisessä tuloverossakin. (Kunnille on varattava tilaisuus vaikuttaa verotettavan tulon määräämiseen.

On säädettävä yleinen asteettain nouseva as<untoylellisyysvero, joka kuuluu pääasiassa kunnalle.

Ansioton arvonnousu on saatava nousun suuruuden mukaan asteettain ylenevän verotuksen alaiseksi. Veron tuotto kuuluu etupäässä sille kunnalle, jossa arvonnousuin' alainen omaisuus sijaitsee. Osa on valtion välityksellä käytettävä vähävaraisten kuntien avustamiseen.

IV. Perintövero.

Perintöveron tulee olla sekä perinnön suuruuden että sukulaisuuden etäisyyden perusteella asteettaan nouseva. Varakkaille tuleva perintö on verotettava ankarammin' kuin vähävaraisille ja varattomille tuleva. Perintö, joka lankeaa muille kuin suoraan ylenevää tai alenevaa polvea oleville perillisille, on tuleva yhteiskunnalle. Perintövero kuuluu etupäässä valtiolle.

Kasvatus- ja sivistysohjelma.

Kolmantena kokouspäivänä esitettiin käsiteltäväksi ohjelmakomitean ehdotus puolueen kasvatus- ja sivistysohjelmaksi. Ehdotus kokonaisuudessaan kuuluu:

Uskonto on yksityisasia. Kirkko ~~on~~ erotettava valtiosta. Hautausmaat sekä muu kirkon ja seurakuntien hallitsema omaisuus, jonka hankkimiseen kaikki kansalaiset pakollisilla veroilla ovat myötävaikuttaneet, on jäävä yhteiskunnan (valtion tai kunnan) haltuun. Kirkkokunnat ja muut uskonnolliset yhdyskunnat on muutettava vapaiksi, oikeuksiinsa nähden tasa-arvoisiksi yhtymiksi, jotka lain määräämissä puitteissa järjestävät omat sisäiset asiansa. Virallisen väestörekisterin pito on siirrettävä ~~Uskonnoiksi~~ yhdyskunnilta valtiolle.

Valtion ja kuntien ylläpitämistä tai avustamista oppilaitoksista on poistettava määrättyyn uskontunnustukseen perustuva uskonnon ja siveysopin opetus.

Kaikilla kansalaisilla on oikeus päästä osallisiksi henkiseen kulttuurielämään ja velvollisuus kehittää sivistystään. Kansalaisille on hankittava mahdollisimman yhtäläinen, taloudellisista seikoista riippumaton tilaisuus kulttuuriarvojen käyttöön. Yhteiskunnalle on kuuluva korkein, yksilöitä velvoittava kasvatusoikeus.

Yhteiskunnan on järjestettävä lasten ja nuorison' huolto syntymättömästä lapsesta täysi-ikäisyyteen saakka.

Nuoret on perheessä, koulussa ja vapaassa nuorisoliikkeessä kasvatettava yhteiskunnan; ja ihmiskunnan tietoisiksi ja velvollisuudentuntoisiksi jäseniksi sekä tasavallan, kansanvallan, maailmanrauhan ja raittiuden ihanteiden kannattajiksi.

Kaikien: ylemmän opetuksen pohjana on oleva kaikille yhteinen kansakoulu, jonka perustalle rakennetaan oppikoulut ja erilaiset ammattikoulut. Kouluopetuksessa on pyrittävä kehittämään oppilaiden havainto- ja ajattelukykyä, halua itsenäiseen luovaan työhön ja keskinäistä avuliaisuutta. Oppilaille on varattava itsehallinnon mahdollisuus.

Poistettavan tunnustuksellisen uskonnon ja siveysoipin opetuksen sijasta on valtion- ja kuntien ylläpitämissä ja avustamissa yleistä sivistystä tarkoittavissa oppilaitoksissa annettava oppilaiden kehityskannan mukaista tunnustuksetonta historiallista opetusta kulttuuri-kehitykselle tärkeistä uskonnoista, siveellisistä elämäntapomuksista ja filosofisista maailmankäsityksistä.

Opetuksen ja opetusvälineiden on kaikissa kouluissa oltava vapaat. Kansakouluissa on kaikille oppilaille annettava vapaa ylläpito. Pääsy opetuksen ylemmille asteille on tehtävä riippuvaiseksi oppilaan osoittamasta kyvystä ja on siinä suhteessa taloudelliset esteet etevien oppilaiden kehityksen tieltä poistettava.

Täysikasvuisten kansalaisten tietopuolista, taiteellista ja ruumiillista kasvatusta harrastavia vapaita laitoksia ja järjestöjä on kehitettävä, ja yhteiskunnan taholta tuettava.

Laitoksia vapaata tieteellistä tutkimusta varten on perustettava ja tuettava.

J. Helo kiinnitti huomiota kouluopetukseeni. «Nykyisessä muodossaan kasvattaa se natsionalisteja ja esittää luokkavastakohtia perin "puoluueellisessa ja työväenluokalle vahingollisessa valossa. Niinpä on nykyisissä koulukirjoissa kuvattu v. 1918 kansalaissotaa kovin yksipuolisesti ja väärässä valossa.

V. Kivisalo yhtyi Heloon ja kiinnitti valiokunnan huomiota uskontokysymystä koskevaan kohtaan. Lause: »Uskonto o© yksityisasia» on epäselvä ja nykyaikana käsittämätön määritelmä. Kiinnitti edelleen huomiota kirkosta eronneiden hautausmaa-kysymykseen. Hautausmaiden kunnallistuttamista koskeva kohta olisi pois-

tettava, sillä hautausmaita ei saada kirkolta pois ilman vallankumousta; ja sitä varten ei Suomen kansa vallankumoukseenkaan ryhdy. Kunnille on taattava oikeus perustaa hautausmaita. Sopimattomalla esiintymisellä 'uskontokysymyksessä on suuresti vahingoitettu puolueen asiaa. Jätti valiokunnalle Hämeenlinnassa laaditun ehdotuksen ponsilausdmaksi.

A. Pitkäsilta yhtyi Helon koulukirjoja koskevaan arvosteluun ja, kannatti Kivisaloin ehdotuksia hautausmaakysymyksessä.

J. Kuulinen selosti myös koulukirjojen puolueellisuutta.

Keskustelun päätyttyä tähän lähetettiin asia valiokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin kasvatusta ja sivistysohjelma- ym. asiainvaliokunnan mietintö, jossa ehdotetaan muutoksia komitean ehdotuksen ensimmäiseen¹, toiseen, neljanteen, kuudenteen ja kahdeksanteen kohtaan sekä lisäksi, että seitsemäs kohta kokonaan poistettaisiin, »koska sama ajatus sisältyy ohjelmaehdotuksen toiseen kappaleeseen, jos se tulee hyväksytyksi valiokunnan ehdottamassa muodossa*.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin¹ keskustelutta.

Puoluekokouksen hyväksymä kasvatusta ja sivistysohjelma kuuluu kokonaisuudessaan:

Kasvatus- ja sivistysohjelma.

Uskonto on jokaisen yksityinen omantunnonasia. Kirkko on erotettava valtiosta, ja kirkon ynnä yhteiskunnan väliset omaisuusuhteet on selvitettävä -oikeudenmukaisesti. Valtion on oltava tunnustukseton ja suhtauduttava puolueettomasti kirkkokuntiin ja muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin. Puolue velvoittaa jäsenensä suvaitsevaisuuteen 'Uskonnollisissa asioissa. (Kirkkokunnat ja muut uskonnolliset yhdyskunnat on muutettava vapaiksi, oikeuksiinsa nähden tasa-arvoisiksi yhtymiksi, jotka lain määräämissä puitteissa järjestävät omat sisäiset asiansa ja joiden oikeuksia valtio suojelee. Virallisen väestörekisterin pito on siirrettävä valtion haltuun.

Valtion ja kuntien ylläpitämissä oppilaitoksissa on annettava, huomioonottaen täydellisen uskonvapauden periaatetta, kaikille oppilaille samanlaista, niiden kehityksen mukaan mukaista tunnusiuksetonia opetusta kulttuurikehitykselle tärkeiden uskontojen vaiheista sekä siveysopillisista peruskäsitteistä.

Kaikilla kansalaisilla on oikeus päästä osalliseksi henkiseen kulttuurielämään ja velvollisuus kehittää sivistystään. Kansalaisille on hankittava mahdollisimman yhtäläinen, taloudellisista seikoista riip-

pumaton tilaisuus kulttuuriarvojen käyttöön. Yhteiskunnalle on kuu-
luva korkein, yksilöitä velvoittava kasvatusoikeus.

Yhteiskunnan on järjestettävä lasten ja nuorison huolto lapsen
syntymäajasta täysi-ikäisyyteen saakka.

Nuoret on iperheessä, koulussa ja vapaassa nuorisoliikkeessä kas-
vatettava yhteiskunnan ja ihmiskunnan tietoisiksi ja velvollisuuden-
tuntoisiksi iäseniksi sekä tasavallan, kansanvallan, maailmanrauhan ja
raittiuuden ihanteiden kannattajiksi.

Kaiken ylemmän opetuksen pohjana an oleva kaikille yhteinen
kansakoulu, jonka perustalle rakennetaan oppikoulut ja erilaiset am-
mattikoulut. Kouluopetuksen on oltava kansallisuuskiihkosta va-
paata aa yhteiskunnallisesti puolueetonta sekä sen on pyrittävä kehit-
tämään oppilaiden havainto,- ja ajattelukykyä, halua itsenäiseen' luo-
vaan työhön ja keskinäistä avuliaisuutta. Oppilaille on varattava
itsehallinnon mahdollisuus.

Opetuksen ja oppivälineiden on kansakouluissa oltava vapaat
sekä oppilasten ravitsemisesta ja muusta avustuksesta on pidettävä
huolta tasa-arvoisuuden vaatimuksia sovelluttamalla. Pääsy ope-
tuksen ylemmille asteille on tehtävä mahdolliseksi oppilaan kyvyn
mukaa ja on siinä suhteessa taloudelliset esteet etevien oppilaiden
kehityksen tieltä poistettava.

Täysikasvuisten kansalaisten tietopuolista, taiteellista ja ruumiil-
lista kasvatusta harrastavia vapaita laitoksia ja järjestöjä on kehi-
tettävä ja yhteiskunnan taholta tuettava.

Maanpuolustusohjelma.

Kolmantena kokouspäivänä esitettiin käsiteltäväksi puoluetoimi-
kunnan asettaman maanpuolustusohjelmakomiteani laaja mietintö,
jonka olivat laatineet ja hyväksyneet komitean jäsenet T. TainiO',
J. VV. Keto ja Olavi H. Puro.

Laajan perustelun jälkeen ehdotti komitea puoluekokouksen hy-
väksyttäväksi ja puolueohjelmaan liitettäväksi seuraavat määritel-
mät ja vaatimukset:

1) Sosialidemokraattinen puolue vaatii ja kannattaa kaikkia sei- I
laisia toimenpiteitä, jotka ovat omansa poistamaan valtioiden vä- f
listen selkkausten syitä ja edistämään näiden ratkaisua rauhallisin j
keinoin, nimenomaan väiitystuomioistuinmenetelmää käyttäen, pitäen»
päämääränään yleistä aseidenriisumista valtioiden välisillä sopimuk-
silla.

f 2) Niin kauvan kuin ei ole saavutettu edellä mainittuja päämää-
riä, Suomen sosialidemokraattinen puolue tunnustaa yksityiselle val-
tiolle oikeuden puolustautua sitä vastaan tehdyiltä aseellisilta hyök- *
käyksiltä ja ipitää sitä varten tarpeellisenä maan itsenäisyyttä suo-
jaavan puolustuslaitoksen.

3) Sosialidemokraattinen puolue tahtoo kuiteinkin kiinnittää eri-
koista huomiota siihen, että maamme itsenäisyyttä ei voida turvata
yksinomaan aseellisia puolustusvoimia ja -keinoja kehittämällä ja yllä-
pitämällä, vaan tarvitaan siihen ennen kaikkea kansan työtätekevien
kerrosten taloudellisten ja henkisen aseman kohottamista niin kor-
kealle, että nekin' tuntevat asemansa itsenäisen kansanvaltaisen tasa-
vallan täysioikeutettuina kansalaisina puolustamisen arvoiseksi; sen-
| tähden maan puolustuskustannukset eivät saa kohota niin rasittaviksi,
; että ne haittaavat työtätekevien kokkien asemaa parantavien "uudis-
| tusten toimeenpanoa.

; 4) Sosialidemokraattinen puolue velvoittaa eduskuntaryhmänsä
huolehtimaan siitä, että puolustuslaitoksestamme juuritetaan (pois-
/ militaristinen, •kansanvallalle ja erityisesti työväenliikkeelle vihamie-
i linen kastihenki ja tilailla kasvatetaan ehdoton uskollisuus tasavaltaa,
ja sen hallitusmuotoa kohtaan sekä että siinä vallitsevat epäkohdat,
j kuten upseeriston ja alipäällystön huonoa esimerkkiä antava elämä,
• miehistöin huono kohtelu ja sen ihmisarvoa loukkaavat rankaisutavat
f tulevat poistetuiksi.

i Lisäksi puoluekokous lausuu, että koska ei ole toistaiseksi selvi-
| tetty, minkälainen puolustuslaitosjärjestelmä takaa paitsi tarvittavaa
j sotilaallista tehokkuutta, myös edellämainittujen periaatteiden huo-
mioonottamisen, se velvoittaa puolue-toimikunnan da eduskuntaryh-
män ryhtymään toimenpiteisiin tuollaisen selvityksen aikaansaami-
seksi.

J. W. Keto totesi, että komitean ehdotus on sosialidemokraat-
tisten periaatteiden mukainen. Komitean mietintöä on moitittu m.m.,
siitä, että siinä olisi uhrattu liian paljon tilaa •puolustusnihilismin to-
distamiseen eipäsosialidemokraattiseksi. Siihen on kuitenkin ollut
aihetta. Eduskuntaryhmän keskuudessakaan eivät käsitteet tässä
suhteessa ole täysin selvinneet. Ja kuuluuhan puolueen jäseniä anti-
militaristiseen liittooni. Puolustusnihilismi ei sovellu sosialidemo-
kraattiseen maailmankatsomukseen.

Ohjelmassa on selitetty ja painostettu, että sosialidemokraattien
on vältettävä kaikkia sotaisia selkkauksia. Ei ole syytä väittää mie-
tintöä sotaiseksi tai militaristiseksi. Sosialidemokraattinen rauhan-
liike pyrkii kansainvälisten selkkausten ratkaisemiseen rauhallista
tietä, kansainvälisten-sopimusten ja välitystuomioistuinten avulla ja
kannattamailla kaikkia rauhanasiaa edistäviä toimenpiteitä. Sosiali-

demokratian kansainvälisen toiminnan päämäärä on yleinen aseistariisuminen, mutta niin kauvan kuin sitä ei ole saavutettu, on jokaisen maan sosialidemokraateilla oikeus hyväksyä sellainen maanpuolustusohjelma kuin ne katsovat tarpeelliseksi. Tämä sisältyy Mar-seillen kongressin ohjelmaan. Olosuhteet eri maissa vaativat eri-laista suhtautumista asiaan.

Nykyään esiintyy kansalliskiihkoisia, ionicistisia virtauksia useissa maissa. Sellaisten voimien valtaan/päästessä ei kukaan tiedä, mitä saattaa tapahtua. Kaikkialla on levottomuutta, maailmanpalon aiheita. On syytä olla varoillaan. Parempaan viittaavista merkeistä buolimatta voi sattua, että milloin hyvänsä ollaan suuren maailmanipalon edessä. Juuri siihen on ohjelmakomitean Ehdotuksessa kiinnitetty huomiota. Puolustusmenojen pienentämisen suhteen ovat kaikki yksimielisiä. Puhui lopuksi kysymyksen taktillisesta merkityksestä.

J. Herajärvi ilmoitti, että Helsingin sos.-dem. kunnallisyjärjestön enemmistö oli mietintöön nähden kielteisellä kannalla, mutta tämä kanta ei ole puokistusihiilistinen. Ehdotti mietinnön hyljättäväksi ja asetettavaksi uuden komitean laatimaan uutta ehdotusta seuraavalle puoluekokoukselle.

K. Siimes huomautti, että Kedon perustelut olisi pitänyt esittää suuremmille joukoille. Nyt on kaikilla evästyksensä. Esitti laajemman perustelun jälkeen hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

1) Suomen sos.-dem. puolue pitää päämääränään yleistä aseistariisumista valtioitten välisillä sopimuksilla, kannattaen valtiollisten selkkausten ratkaisua sovintotuomioistuinmenetelmää käyttäen;

2) Ensi tilassa on pyrittävä vähentämään maamme nykyisiä sotilasrasituksia, asevelvollisten palvelusaikaa tuntuvasti lyhentämällä ja muita sotavarusteluja supistamalla;

3) Koska miliisijärjestelmän toteuttaminen samoin kuin puolustuskysymyksen yksityiskohtainen selvittäminen muutenkin vaatisi seikkaperäistä valmistelua, päättää puoluekokous asetettavaksi komitean valmistamaan seuraavalle puoluekokoukselle yksityiskohtaista selvitystä puolustuskysymyksen vastaisesta järjestelystä.

E. IKuukka esitti Viipurin länt. vp:n piirikokouksen asiassa tekemän päätöksen ja seo mukaisesti ehdotti,

1) että ohjelmakomitean ehdotus hyljättäisiin,

2) että puoluekokous asettaisi komitean laatimaan ehdotusta puolueemme maanpuolustusohjelmaksi seuraavaan puoluekokoukseen mennessä,

3) että iiniin kauan kuin puolueellamme ei ole varsinaista maanpuolustusohjelmaa, tulee puolueemme jäsenten suhtautumisessaan sotalaitukseen ottaa huomioon:

a) että sos.-dem. puolue pitää päämääränään täydellistä aseista riisumista valtioiden välisillä sopimuksilla ja kannattaa valtioiden välisten selkkausten ratkaisua sovintotuomioistuin-renetelmää käyttäen;

b) että niin kauan kuin ei ole saatu aikaan yleistä aseista riisumista eikä muutenkaan sotilasjärjestelmää kansanvaltaisemmaksi, oo puolueemme jäsenten velvollisuus, vastustaa kaikkia nykyisen sotilasjärjestelmän laajeintamishdotuksia ja tehdä voitavansa sotilasmenojen pienentämiseksi.

J. F. Aalto uskoi kaikkien olevan sitä mieltä, että itsenäisyys on »uurimerkityksellinen, mutta nyt on kysymys, säitä, miten sitä olisi puolustettava. Konritean mietinnössä pelotellaan venäläisellä militarismilla, mutta 'niinhän tekevät kiihkoisimmatkin militaristit. Komitean mietinnön perustelut ovat läpeensä •militaristiset. Uusia ponsia laadittaessa on otettava huomioon, että niissä nimenomaan lausutaan, että sotilasmenoja on supistettava ja armeijaa vähennettävä.

J. Leino huomautti, ettei ainakaan Satakunnan väestö voi lähteä sille tielle, mitä ohjelmakomitea ehdottaa. Maamme puolustuksessa on pääpaino pantava kansainvälisten takeiden hankkimiseen.

O. H. Puro torjui väitteet, että ohjelmakomitea olisi käyttänyt asiantuntijoina sotilashenkilöltä sekä nojautuisi ipuolustusrevisionin mietintöön¹. Katsoi, -ettei ole lainkaan osoitettu, missä suhteessa komitean ehdotus olisi väärään osunut ja missä määrin siinä esiintyisi militaristinen henki. Puhuja kosketteli Venäjän taholta uhkaavaa vaaraa, huomauttaen, että Tanskan, iHollannin ja Sveitsin asema on toinen kuin meidän.

U. Järvinen ilmoitti edustamiensa kunnallisjärjestöjen kannattavan mietinnön hylkäämistä.

J. Jalonen ja V. V. aurio kannattivat mietinnön hylkäämistä.

J. Linna polemisoï Keta ja Puroa vastaan. Mietintö on ollut porvaristolle sangen mieleinen. Perustelut ovat muuten aivan toisenlaiset kuin ponnet. On asetettava toiset miehet muokkaamaan •uudet perustelut ja ponnet.

M. Alanko myönsi komitean tehneen tarkkaa työtä, mutta ohjelma on liiani väritetty ja militaristinen. Koko mietintö olisi hylättävä ja saatava uusi ehdotus.

•A. Kaikusalo, K. Liamimlainen ja Sv. Telen puhuivat myös mietintöä vastaan.

J. Helo vastasi erinäisille edellisille puhujille, jotka olivat moittineet eduskuntaryhmältä puuttuvan johdonmukaisuutta. Kannatti uuden ohjelman laatimista, mutta toivoi, että ryhmä jo tältä kokoukselta saisi täsmällisiä ohjeita.

P. Leski¹nen ilmoitti valitsijaansa olleen sitä mieltä, että ohjelmakomitean ehdotusta ei olisi kokonaan hylättävä. Olisi kuitenkin lähemmin määriteltävä ne suuntaviivat» joiden mukaan sotilasrasitusta olisi vähennettävä.

Anton Huotari piti luonnollisena, että kysymyksessä esiintyy erimielisyyttä. Ei ole myöskään ihmeteltävää, että puoluekokouksessa on tässä kysymyksessä esiintynyt kielteistä kantaa. Se on (peräisin Venäjän vallan ajoilta, eikä ole vielä kukaan voinut hävitä. Itsenäisen Suomen ehdot ovat kuitenkin! toiset kuin Venäjän vallan alla ollessa. Puoluekokouksessa ei ole tosin kukaan myöntänyt olevansa puolustusnihilisti, mutta sellainen henki ilmenee kyllä eräistä puheenvuoroista. Komitean mietinnön perusteluja ei kylläkään voida kaakilta osiltaan hyväksyä, mutta ponnet ovat kansainvälisen¹ sosialidemokratian hyväksymien periaatteiden mukaiset ja voidaan ne erällä lisäyksillä täydennettynä hyväksyä. (Eduskuntaryhmän toiminnan kannalta on tärkeää, että sille hyväksytään joku ohje. Paitsi suojeluskuntaa koskevaa lisäystä, olisi painostettava armeijan miesluvun vähentämistä ja sellaisia toimenpiteitä, jotka olisivat omiaan¹ lisäämään työväen maanpuolustustahtoa.

J. Palmeni ja J. Syvänen yhtyivät ehdotukseen, että mietinnön pohjalla iadetaisiini käytäntöön soveltuva ohjelma.

K. Perho ilmoitti valitsijainsa olevan sillä kannalla, että mietintö olisi hylättävä ja laadittava uusi ohjelma, joka perustuu kansanmiliisiin.

V. Piippo totesi, että käsitykset tästä kysymyksestä ovat sangen sekavat. -Komitea* ponsissa ei ole mitään vikaa eikä perusteluissakaan muuta kuin että niissä ei ole kylliksi painostettu Suomen työväestön rauhan-rakkautta. Ohjelma voitaisiin tässä kokouksessa hyväksyä eräiden korjausten jälkeen. Mutta kun tässä kokouksessa ei mitään päätöstä syntyne, voidaan ehdotus kyllä jättää seuraavaan puoluekokoukseen; mutta ohjeita eduskuntaryhmälle on jo tässä kokouksessa hyväksyttävä.

V. Tanner antoi tunnustuksen komitean työlle ja huomautti, että sen mietintö on oikeastaan oppikirja, joka on ensi kerran annettu puolueen jäsenille puolustuskysymyksestä. Se on tehnyt mahdolliseksi ensi kerran ottaa verrattain asiallisen käsittelyn alaiseksi tämän tärkeän kysymyksen. Komitean ponnet eivät kuitenkaan ulotu tarpeeksi pitkälle. Siitä puuttuu se, mitä useat puhujat ovat kaivanneet» lähimmän tulevaisuuden ohjelma tai ohjeet eduskuntaryhmälle, ja olisi sentähden suuri virhe kokouksen puolelta, jos koko asia lykättäisiin seuraavaan puoluekokoukseen, sillä silloin ei eduskuntaryhmällä olisi tilaisuutta saada mitään tukea puoluekokoukselta. Tällä kertaa olisi ennenkaikkea lyötävä kiinni se periaate, että meidän puolueemme.

•ei ote puolustusnihilistinen, vaan on valmis puolustamaan maata. Toinen asia, mikä on sanottava, on, että sotilasrasitus kuitenkin tällä kertaa on liian raskas. Sotilasmenoja on senvuoksi pyrittävä vähentämään: Tätä vähennystä olisi aikaansaattava lyhentämällä, palvelus-aikaa sotaväessä. Pja halusi vielä nimenomaani esittää vaatimuksen, että armeijan määrävahvuutta olisi vähennettävä. Jos nämä kaksi muutosta toimeenpannaan, voidaan melkoisessa määrässä vähentää puolustusmenoja. Tällainen ohjelma pitäisi tältä kokoukselta puolueen eduskuntaryhmälle saada. Ei kuitenkaan pidä uskoa, että asia tulee ainakaara! heti näin käymään. Mikään porvarillinen ryhmä ei suostu 'tätä ohjelmaa ajamaan; sitä on turhaa toivoakaan. Ainoa, joka siinä voi jotain tehdä, on sosialidemokraattinen hallitus. Mutta se- kään ei voi tehdä sen enempää kuin minkä verran se saa toiset sa- malla kannalla olevat ryhmät suostumaan puolustusmenojen vähen- tämiseen¹. Täytyisi siis käydä samota' kuin Ruotsissa, jossa sociali- demokraatit sopivat vapaamielisten kanssa vissistä puolustusmeno- jen vähentämisestä ja ajoivat sen ohjelman läpi. Puhuja pyysi suosi- tella valiokunnalle tätä ehdotustaan. Jos tämä ajatus saa kannatusta, niin valiokunta voi laatia ponnet.

E. Jokinen kertoi, että Turun piirin järjestöissä hyväksyttiin mietinnön ponnet jokseenkin kaikkialla.

M. Ampuja selitti, että hänellä olisi paljonkin sanettavaa komi- tean mietinnön ja käytettyjen puheenvuorojen johdosta. Puheajan rajoitukseni vuoksi ei pja kuitenkaan kerinnyt sanottavaansa esittäen.

E. O. Kotiranta kertoi Oulun puolessa asetutun jokseenkin samalle kannalle, minkä iHuotari oli kokouksessa esittänyt.

J. W. Keto selitti, että kun komitealla oli vähän aikaa käytettä- vänään, ei komitea voinut syventyä niihin käytännöllisiin kysymyk- siini joiden kanssa eduskuntaryhmä joutuu tekemisiin. Ohjelma- komitean ponnet ovat hyvät, mutta niiden lisäksi voidaan kyllä hy- väksyä käytännöllisiä ohjeita eduskuntaryhmälle.

T. Lindman kannatti ja perusteli komitean ehdotusten hylkää- mistä katsoen, että puolue on tällä kertaa liian heikko näin suurista kysymyksistä päättämään. Kun kunnallisjärjestöt ja nuorisojärjestöt eivät voi täydellä ponnella tuoda ajatuksiaan ilmi, ei ole oikein, että kiirehditään kysymyksen ratkaisua.

T. Pöyhönen kertoi, että Mikkelin, läänissä oli tultu siihen tu- lokseen, että ohjelmakomitean ehdotus oli laadittu silmälläpitäen sitä, että puolue pääsee kohta hallituspuolueeksi. Ei uskonut lähiaikoina näin käyvän ja piti senvuoksi tarpeettomana kiirehtiä ohjelman hy- väksymistä. Esitti (Mikkelin läänin vaalipiirin edustajain ehdotuksena päätöslauselman, jonka mukaan komitean ehdotus hylätään ja puo- luekokous asettaa uuden komitean tekemään ehdotusta seuraavalle

puoluekokoukselle, minkä ohella puoluekokous hyväksyy väliaikaisen ohjelman¹ noudatettavaksi siihen saakka, kunnes vakinainen ohjelma tulee hyväksytyksi. Tässä ohjelmassa tulee painostaa kansainvälistä rauhaa ja aseiden 'riisumist!.. Sitäpaitsi on vaadittava puolustusmenojen vähentämistä, ase-velvollisten palvelusajan lyhentämistä ja militarististen epäkohtien I oistamista armeijasta.

J. Kosonen esitti kokoukselh: Kuopion it. vp:n piirikokouksen asiassa hyväksymän päätöslauselm in, jonka mukaan komitean¹ mietintö olisi hyljättävä ja uusi komit :a asetettava sekä eduskuntaryhmän kaikin keinoin pyrittävä sotilasmenojen pienentämiseen rum. palvelusaikaa lyhentämällä ja van stuksia vähentämällä.

K. Nordlund: Tampereeni kunnallisjärjestössä ja koko piirissäkin oli sellainen' käsitys, ettei komitean mietintöä kokonaisuudessaan eikä edes sen ponsiakaan olisi sellaisenaan, hyväksyttävä. Yhtyi kannattamaan mietinnön hylkäämistä, uuden, komitean asettamista ja väliaikaisen meniettelytapaohjelman laatimista. 'Huomautti, että sosialidemokraattien kanta tässä niinkuin monissa muissakin kysymyksissä on siksi erilainen, ettei kenellekään voida myöntää yksinoikeutta ainoan oikean kannan esittämiseen.

I. Penttalia katso» komiteain' osuneen oikeaan, koska yleensä oli voitu hyväksyä komitean ehdotuksessa. esiintyvät, periaatteet.

V. Kivisalo: En voi allekirjoittaa kaikkea mitä komitean mietinnön, perusteluissa sanotaan, miutta en hyväksy sitäkään, että mielfmtö kokonaisuudessaan hylätään ää asetetaan uusi komitea. Ehdotan että nyt käsiteltävänä olevan mietinnön ponnet hyväksytäisiin sillä H:lin, nan kunnallisjärjestön ehdottamalla muutoksella, että ponsien kolmas kohta tulisi näin kuuluvaksi:

»Sosialidemokraattinen puolue käsittää kuiteinkin, ettei kansamme itsenäisyyttä voida turvata yksinomaan aseilla, vaan tarvitaan siihen ennen kaikkea työtätekevien kansalaisten taloudellisen ja henkisen aseman kohottamista niin korkealle että jokainen heistä tuntee asemansa .itsenäisen kansanvaltaisen tasavallan täysioikeutettuna jäsenenä puolustamisen arvoiseksi; senvuoksi eivät maanpuolustusmenot saa olla niin suuret, että ne estävät maan taloudellista vaurastumista ja työväenluokan asemaa parantavia uudistuksia, jotka ovat välttämättömiä sen puolustustahdon kasvattamiseksi.

Samalla vaatii puolue, että suojeluskuntalaitos porvaripuolueiden luokka-armeijana, eri kansalais piiri en välille epäluuloa ja vihaa lietsovana, ' ja siten työväenluokan puolustustahtoa heikentävänä, sekä Kansanvaltaiselle valtioelämälle muutenkin, vaarallisena, lakkauteaan, ja jos tarve vaatii, sen tilalle perustetaan kaikista kansanluokista kokoonpantu, yleisen sotilasjohdon alainen Teservilaitos.«

T. Nuutinen): «Komitean mietintöä on liian vähän käsitelty järjestöissä. Jos ehdotus nyt hyväksytään, olisi se vain muutamien harvojen julkilausuma kanta ilman että tiedettäisiin sen takana olevan joukkoja. Komitean ehdotusta on tarkistettava ja tiivistettävä.

Keskustelun päätyttyä tähän lähetettiin asia valiokuntaan.

"Kuudentena kokouspäivänä esitettiin kokoukselle maanpuolustusohje 1 m a v a l i o k u n n a n m i e t i n t ö, joka — otsikot ja allekirjoitukset poisjättäen — kokonaisuudessaan kuuluu:

Siinä lähetekeskustelussa, joka suoritettiin maanpuolustuskysymyksestä) lausuttiin yleisenä käsityksenä, että ohjelmakomitean ehdotus perusteluineen ei ole sellainen, että se voisi tyydyttää sos.-dem. puolueen jäseniä. Valiokunta; joka tässä suhteessa on samaa käsitystä, ehdottaa senvuoksi yksimielisesti,

että komitean ehdotus maanpuolustusohjelmaksi hylätään.

Valiokunnalla ei asian tärkeyden, ja laajakantoisuuden sekä käytettävissä olevan ajan vähyden vuoksi ole hionnalisesti ollut mahdollisuutta ryhtyä luomaan uutta maanpuolustusohjelmaa omasta aloitteestaan, mutta kun toisaalta on tärkeätä, että sellainen yksityiskohtaisempi ja uusia oloja vastaava ohjelma 'puolueelle mahdollisimman pian saataisiin, valiokunta ehdottaa,

että puoluekokous päättää, että ensi puoluekokoukselle on esitettävä uusi ehdotus puolueen maanpuolustusohjelmaksi. Ehdotuksen laatimista varten on asetettava komitea, jonka jäsenet puolueenuevosto valitsee.

Kun kuitenkin puolueen käytännöllinen toiminta maanpuolustuskysymyksiessä, ennen kaikkea eduskunnassa, vaatii, että jo lähintäkin tulevaisuutta varten puoluekokouksen olisi määrättävä lähempiä toimintaohjeita, mille kannalle maanpuolustusta koskevilla asioilla olisi asetettava, niin että turmiollista (hajanaisuutta ja hapa-roimista voitaisiin välttää, olisi valiokunnan mielestä jo tässä puoluekokouksessa väliaikaisesti vahvistettava käytännöllinen maanpuolustusohjelma, jota olisi noudatettava, kunnes lopullinen ohjelma hyväksytään. Tähän *nähd*en valiokunta, esittää seuraavaa.

"~ Koska sos.-dem. työväenliikkeen päämääräänsä päästäkseen täytyy käydä kansainvälisitä mutta myös kansallista luokkataistelua, on siitä seurauksena, että kunkin maan työväestöllä on oikeus ja velvollisuuskin puolustautua maataan ja kansaansa vastaan suunnatuilta hyökkäyksiltä, vaikkakin tätä puolustustahtoa on omiansa heikentämään se että porvariston pystyttämä ja ylläpitämä maanpuolustusta armeijajärjestelmä on tehty etupäässä omistavien luokkien luokkaetuja suojelevaksi samoin kuin myös se ettei vähävaraisten aseman parantamiseksi, siten että nekin tuntisivat, maansa puolustamisesta arvoiseksi, ole kiinnitetty tarpeellista huomiota.

Siksi kunnes yleinen aseista riisuutuminen, johon kansainvälisillä neuvotteluilla on pyrittävä, on saatu aikaan, on senvuoksi maan itenäisyyden turvaamiseksi 'erityinen maanpuolustuslaitos tarpeellinen. Se on kuitenkin järjestettävä täysin kansanvaltaisille perusteille eikä sen aiheuttamat kustannukset saa nousta kohtuuttomiksi huomioonottamalla, että työtätekevien kansanluokkien asemaa on parannettava ja verorasitusta lievennettävä. Näitä vaatimuksia ei nykyinen, puolustuslaitos vastaa. Sieltä on vallalla epäkansanvaltainen ja militaristinen henki ja sen rasitus on maalle liian raskas. Näissä kohdin on siis lähinnä edessä olevana aikana saatava muutoksia. Armeijan sisäinen henki on saatava kansanvaltaisemmaksi ja ennen kaikkea miehistön kohtelu ihmisarvon mukaiseksi. Armeijan menoissa on tehtävä huomattava väibennys. Tässä tarkoituksessa on ensi sijassa asevelvollisuusaikaa lyhennettävä, armeijan vahvuusmäärää alennettava ja varsinkin ylimääräisiä menoja melkoisesti vähennettävä. Puolustuslaitoksen laajentamista ja varustusten lisäämistä tarkoittavia pyrkimyksiä on vastustettava. Suojeluskunta-1 laitos, jota on pidettävä luokkakaartina, ja jolla ei voi väittää olevani merkitystä maanpuolustuksellekaan, koska armeijalla on "oma reservinsä, on hajoitettava. Lisäksi on valtion rauhaa harrastavalla ulkopoliitikalla pyrittävä rauhallista tietä poistamaan muiden maiden kanssa mahdollisesti syntyvien selkkausten aiheita.

Näillä perusteilla valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

- 1) Sos.-dem. puolue vaatii, että maanpuolustusmenoja on niiden nykyisistä määristä tuntuvasti vähennettävä. Tässä tarkoituksessa on erikoisesti asevelvollisuusaikaa lyhennettävä, armeijan vahvuusmäärää alennettava sekä varustusten lisäämistä ja maanpuolustuslaitoksen laajentamista tarkoittavia pyrkimyksiä vastustettava.
- 2) Armeijan sisäisessä elämässä 'esiintyvät epäkohdat sekä militaristinen henki on saatava poistetuksi. Armeijan "miehistön ihmisarvoa loukkaavasta kohtelusta on tehtävä loppu ja kaikki siihen syylliset saatettava ankaraani rangaistukseen.
- 3) Armeijan päällystössä vallitseva kansanvallalle ja erikoisesti työväenliikkeelle vihamielinen Jienki on saatava muutetuksi, kaikki kansanvallanvastaiset pyrkimykset perinpohjin tukahutettava ja fascistiset upseeriainekset armeijasta poistettava.
- 4) Kaikilla puolueen periaatteiden mukaisilla käytettävissä olevilla keinoilla on vaikutettava.siihen, että suojeluskuntajärjestö lakkautetaan.

5) Valtioiden välisillä neuvotteluilla ja sopimuksilla sekä yleensä rauhaa harrastavalla ulkopolitiikalla on pyrittävä poistamaan valtioiden välisten selkkausten aiheita sekä aikaansaamaan ystävälliset suhteet naapurivaltioiden kanssa.

E. Manner ehdotti sanan i»vahvuusmäärän« tilalle sanan »miesluvun«, minkä ehdotuksen johdosta J. Helo todisteli, että vahvuusmäärä on tässä sopivampi sana.

V. Vaurio yhtyi kannattamaan ponsia, mutta piti välttämättömänä, että eduskunta suhtautuu varovaisesti asetehtaiden perustamiseen y.m. samanlaisiin asioihin.

V. Kivisalo: Vaikkeikaan kukaan täällä tunnusta olevansa puolustusnihilistisellä kannalla, ei valiokunnan ponsiehdotuksia luukiessaan voi juuri muuhunkaan käsitykseen tulla. Jonkun maan. joutuminen sotaisiin selkkauksiin ei läheskään aina riipu siitä, kuinka vakavaa rauhanhalu maassa on. Armeijan miesluvun vähentämistä on harkittava ennakkoluulottomasti. Päätöslauselmassa olisi sanottava nimenomaan, että sosialidemokraatit ovat maanpuolustuksen kannalla. Ehdotti hyväksyttäväksi komitean ponnet hämeenlinnalaisten kolmanteen kohtaan ehdottamalla lisäyksellä täydennettynä.

T. Lindman ehdotti mietinnön perustelujen 2 kohtaan pienemmän muutoksen saamatta kuitenkaan ehdotukselleen kannatusta.

P. Leskimen oli sitä mieltä, että ponsien 1 kohdassa on sanottu liian paljon. Ehdotti poistettavaksi sanat: »armeijan vahvuusmäärää alennettava«.

J. Leino ja J. Herajärvi kannattivat mietinnön hyväksymistä sellaisenaan.

H. ©.'Puro' valitti, ettei valiokunta ollut mietinnössään edes sen vertaa tehnyt oikeutta komitealle, että olisi tunnustanut komitean perustelut sosialidemokratilaiselta kannalta oikeaan osuneiksi. Valiokunnan ponnet ovat agitatsiooniponnet, eikä suinkaan sitä, mitä niiden pitäisi olla. Ensimmäisessä ponnassa olisi riittänyt esim. vain vaatimus asevelvollisuuden lyhentämisestä, sillä siihen sisältyisi myös vahvuusmäärän ja kustannusten alentaminen. Suojeluskuntaa on jo nyt pidettävä armeijan reservinä. Jos niihin nähden tahdotaisiin jotain positiivista sanoa, olisi vaadittava, ettei suojeluskunta saisi pitää omaa armeijaa, vaan olisi suojeluskuntalaisten kuuluttava sotaväen riveihin. Mietinnön ponnet ovat hätätyötä ja omiaan aiheuttamaan mitä ristiriitaisimpia tulkintoja eri puolilla.

J. Vuoristo huomautti, että mietintöä vastaan on esitetty täysin ristiriitaisia ehdotuksia. Kokous ei voi hyväksyä kumpakaan äärimmäisistä katsantokannoista. Ja silloinhan mietintö on oikeaan osunut. Puhuja polemisoi yksityiskohtaisemmin -Kivisalo^ ja Puron lausuntoja vastaan.

....,-

J. F. Aalto piti valiokunnan mietintöä selvänä ja asiallisena polemisoiden, sen arvostelijoita vastaan. Ei uskonut porvariston saavan lainkaan aseita mietinnöstä, joka oli periaatteelliseltakin kan-, naita hyvä.

A. Alenius huomautti, että komitean mietinnön hyväksyminen olisi tietänyt kovin kielteistä tulosta järjestötoimintaan nähden. Valiokunnan mietintö on aivan toista maata tässä suhteessa.

K. Nordlund: Valiokunnan mietintö on suurin piirtein tyydyttävä. Suojeluskuntien hajoittamista koskevassa pöimieä ei sana, miten on meneteltävä. Tähän kohtaan sisältyvä ajatus on puolueen keskuudessa yleinen. Mietinnössä esiintyvä sana »puolustautua* »mi muutettava suoraviivaisemmaksi »puolustaa«-sanaksi.

J. Helo: Tärkein tällä hetkellä lausuttava asia on vaatimus sotilasrasituksetn vähentämisestä. Tällainen vaatimus ei ole läheskään niin pelottava kuin on uskoteltu. Myöskin maalaisliittolaiset tahtovat samaa, vaiikkeivät enää uskalla sitä sanoa. Kun valiokunnan ehdottamat ponnet hyväksytään, saadaan enemmän johdonmukaisuutta eduskuntaryhmän: toimintaan.

Edelleen eräät puhujat kannattivat valiokunnan mietinnön hyväksymistä, minkä jälkeen todettiin, että tehdyt muutosehdotukset eivät olleet saaneet kannatusta.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin ilman ää* nestystä.

Puolueen suhtautuminen hallituskysymykseen.

Kolmantena kokouspäivänä esiteltiin käsiteltäväksi liitteenä seuraavassa älustusvihkossa (siv. 3—14) esiintyvä toimittaja A. Huotarin laatima alustus puolueen suhtautumisesta hallituskysymykseen'. (Puoluetuimikunta ehdotti alustuksen ponnet hyväksyttäväksi.

A. Huotari torjui eräitä julkisuudessa alustusta Vastan tehtyjä muistutuksia. Ei ole syytä pelätä, että hallitukseen mennään, ellei ole olemassa riittäviä edellytyksiä siihen. Ehdotettua päätöslauselmaa on moitittu liian väljäksi ja vaadittu pysyttäväksi entisessä päätöksessä, jonka mukaan vain, hätätilassas voiaaän meimä hallitukseen. Tämä käsityskanta ei ole oikea, sillä pitäisikö puolueen vain vaikeimpina aikoina, jolloin muut puolueet eivät yksin voi maata hallita ja jolloin hallituksessa olemallakaan ei työväeniluokalle voida mitään etuja hankkia, päästää jäseniään' hallitukseen,

mutta säännöllisinä aikoina antaa porvarien yksin hallita. Paljon suuremmalla syyllä on hallitukseen mentävä ja siellä oltava aikoina, jolloin sieltä käsin voidaan jotain työväenluokan hyväksi tehdä. Omasta puolestaan pja toivoi valiokunnan muuttavan ponsia siten, •että hallitukseen menosta voitaisiin päättää yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Tärkeätä vain on, että puolueuuevosto ja eduskuntaryhmä saavat molemmat asiasta päättää ja että niiden molempien enemmistö on samaa mieltä asiasta.

H. Ry ö m ä yhtyi Huotarin käsitykseen määräenemmistöjen haitallisuudesta ja ehdotti päätettäväksi:

Sosialidemokraattinen puolue voi yksin muodostaa hallituksen tai ottaa osaa kokoomushallituksen muodostamiseen muiden puolueiden kanssa, jos puolueen eduskuntaryhmä ja puolueuuevosto, kumpikin erikseen yksinkertaisella äänteenemmistöllä tekemällään päätöksellä ääto päättää. Samalla tavoin tekemällään päätöksellä on eduskuntaryhmällä ja puolueuuevostolla oikeus kutsua puolueen edustajat pois hallituksesta.

K. H. Wiik selosti meillä ja muissakin maissa tapahtuneita kysymykseen vaikuttavia muutoksia ja totesi, että olot yleensä ovat muuttuneet siinä suhteessa, että porvaristo on suhteellisesti, heikontunut ja työväestö suhteellisesti vahvistunut. Jos nyt astutaan hallitukseen, voidaan siellä käyttää todellista vaikutusvaltaa. Suomessa ei sosialidemokraattinen liike sodan jälkeen ole voimistunut, pikemmin päinvastoin, mutta ennen sotaa olikin liikkeemme voimakkaampi kuin monissa muissa maissa. Siitä huolimatta ei meillä tähän saakka ole ollut olemassa Kautskyn sosialistien hallitukseen menolle asettamia edellytyksiä, joten häneen ei tässä asiassa voida vedota, kuten on yritetty.

Pja yhtyi Huotarin käsitykseen:, että kysymys hallitukseen menosta ei tällä kertaa ole polttava. Tarkasteli yhteistoiminnan mahdollisuuksia eri porvaripuolueiden kanssa, tullen melko kielteisiin tuloksiin. Joskaan asia siis ei ole polttava, voi se siksi tulla ja tulee se sellaiseksi tehdä kehittämällä sosialidemokratia voimakkaaksi. Ruotsissa, Tanskassa, Belgiassa ja Itävallassa on verraten suurella menestyksellä lähetetty sosialisteja hallitukseen, ja johtuu tämä menestys ennen kaikkea siitä, että juuri näissä maissa on työväenluokka harviciaisen hyvin järjestynyttä. Norjassa ollaan ja on syytä olla kielteisellä kannalla. Saksassa ovat hallituskokeilut johdaneet Verraten huonoihin tuloksiin.

Hallitukseen mentäessä on laadittava selvä ohjelma ja hankittava sille porvarillisten ryhmäin hyväksyminen. 'Umpimähkään ei saa hallitukseen mennä, ja sen vuoksi olisi alustukseni ensimmäisen ponsi selvennettävä. Edelleen on huolehdittava, että hallituksessa

olevat puolueen edustajat ovat katkeamattomassa vuorovaikutuksessa puolueen kanssa ja sen kontrollin alaisina. Kolmatta pönttä olisi muutettava niin, että hallituksesta poistutaan, jos puolueenuvosto ja eduskuntaryhmä tai toinen niistä yksinkertaisella äänten enemmistöllä niin päättää.

Vaikkakin siis voidaan suurin piirtein yhtyä puoluetoimikunnan •ehdotukseen, on muistettava, että näiden päätösteini toimeenpano vaatii suurta arvostelukykä ja itsehillintää. Jos sopimattomana aikana mennään hallitukseen ja tällainen yritys epäonnistuu, näin •sosialidemokratian auktoriteetti kärsii, vastustajat sekä oikealla että vasemmalla saavat vettä myllyynsä ja työväenkin keskuudessa luottamus sosialidemokratiaan 'alkaa horjua. Jos yritys onnistuu, voi siitä olla tuntuvaakin, apua sosialidemokratian' luokkataistelulle. On pidettävä muistissa, ettemme pyri hallitukseen vaan valtaan. Ja hallitukseenmeno voi toisinaan olla hyvä keino valtaantäpäsän edistämiseksi.

J. W. Keto yhtyi Wiikin lausuntoon siinä, että hallitukseen menossa, vaikkapa valtuudet olisivat laajatin, on noudatettava varovaisuutta. M.m. tulee kommunistisen liikkeen olla koko lailla taantuniutta ennenkuin sosialidemokraattien on viisasta mennä hallitukseen. Hallitukseen on yleensä mentävä vain sellaisella hetkellä, jolloin on mahdollisuutta koota ja kohottaa työväenluokan luokkavoimaa. Tampereeilä hyväksytyt lisäykset puoluetoimikunnan ehdottamiin ponsiin voidaan hyväksyä. Hallitukseen menoa ei saa tehdä niin helpoksi, että sitä voidaan käyttää puolueen vahingoittamiseksi.

R. Sventoržetski oli taipuvainen tiukentamaan puoluetoimikunnan ehdottamia ponsia. Kokous voisi sisällyttää ponsiin seuraavaa:

1) Sosialidemokraattinen puolue voi ottaa hallituksen yksin muodostaakseen tai sallia osanoton kokoomushallitukseen muiden puolueiden kanssa, kuitenkin vain sillä ehdolla, että hallituksessa olisi sosialistinen enemmistö. Puolueen osanotosta sellaiseen hallitukseen päättää puoliluneuvosto ja sos.-dem. eduskuntaryhmä 2/3 äänten enemmistöllä.

2) Sosialidemokraattinen puolue voi sallia osanoton kokoomushallitukseen muiden puolueiden! kanssa sosialistien ollessa vähemmistönäkin, mutta tällaista päätöstä varten, joka voidaan tehdä vain poikkeuksellisissa tilanteissa, vaaditaan 3/4 äänten enemmistö kummassakin mainitussa elimessä.

Kolmanneksi ponneksi sopisi alustuksessa ehdotettu ponsi.

V. Vaurio kannatti puoluetoimikunnan iponsia muuten, paitsi «että katsoi yhteistoiminnan porvarien kanssa nykyhetkellä sopimatomaksi.

J. Jalonen tyhtyi Wiikin lausuntoon.

J. F. Aalto myönsi, että entisestä kannasta on syytä luopua, mutta silti ei voida ajtaa vapaata valtakirjaa hallitukseen menijöille, jota Puoluetoimikunnan, ponsien seillaise>naan hyväksyminen merkitsee. Kannatti VVäikii esittämää¹ suuntaa ponsilauseلمien muuttamisesta. Työväen joukkotoimintaa ei kohoteta hallitukseen menolla. Sen täytyy tapahtua toisin.

P. Leskinen kannatti ponsien hyväksymistä Wiikio lisäysten mukaisesti korjattuina.

H. Laakso huomautti, että Keski-Suomen työväestö ei voinut nähdä mitään vaaraa hallitukseen menosta. Ponnnet on suurin piirtein hyväksytty ja .yväskyläⁿ kunnallisjärjestö on yksinkertaisen ääntenenemmistön kärinällä.

A. Kuusisto katsoi, että teoreettisena ratkaisuna on asialla suuri merkitys, mutta jkäytäntöön nähden voidaan jäädä odottamaan. Hätätilassa menoa ei [voida suositella, sillä silloin tulisi puolue olemaan väini jonkinlaisia yhteiskuntaa suojelevana poliisina.

V. P a a v i l a i n eri oli sitä mieltä, että hallitukseen voidaan kyllä mennä, milloin siitä on työväelle etua. On kuitenkin hyvin kyseenalaista, missä määrin siitä tällä kertaa etua olisi. Ei ole vielä sellaista porvarillista irjuuuetta, jonka kanssa-yhteistyöstä voisi hyviä tuloksia odottaa. Ehdotti alustuksen 1. ja 2. ponnin tilalle seuraavaa:

1. Sos.-dem. puoluet voi edeltäpäin hyväksytyn ohjelman perusteella ottaa hallitukseenj yksin muodostaakseen tai sallia osanoton kokoomushallitukseen, kun sosJaMdemokraateilla on siellä enemmistö ja kun sellaisen menettelyn katsotaan tuottavan näin sisä- kuin ulkopoliitiikankin kannalta maan työväenluokalle määrättyjä etuja ja kun sen avulla voidaan estää taantumiuksem nousu, edistää rauhan säilyttämistä, lopettaa !ota, turvata kansainvälistä valtiomuotoa ja työväen toimintavapauttja. Puolueen osanotosta seijlaiseen .hallitukseen ja ohjelmasta päättää puolueeneuvosto ja sos.-dem. eduskuntaryhmä 2/3 äänten enemmistöllä.

2. Sos.-dem. puolue \voi samoin edellytyksin kuin edellä on sanottu, sallia osanotonj kokoomushallitukseen muiden puolueiden kanssa sosialidemokraattien ollessa vähemmistönä, mutta tällaista päätöstä varten, joka vpidaan tehdä vain erikoisen hätätilan vallitessa, vaaditaan 3/4 äänten enemmistö.

J. Pyy yhtyi pääalassa VVäikim lausuntoon ja esitti Viipurin kunnallisjärjestöni evästyksen, mukaisesti ponsiin lisättäväksi:

»Puolue voi puolueeneuvoston ja eduskuntaryhmän 2/3 enemmistön päätöksellä ottaa osaa hallitukseen ehdolla, että hallituksen ohjelmiaan otetaan seuraavaa:

»

Vuoden 1918 tapahtumat poistetaan päiväjärjestyksestä täydellä armahduksella, vaitioillinen keskuspoliisi (ohrana) poistetaan; suojeluskuntain valtioavustus ja työläisiin kohdistuva valtiollinen vaino lopetetaan; amnestia poliittisesti tuomituille.

Puhevuorot ja puheaika (5 min.) rajoitettiin.

J. Vuorisio katsoi, että ensimmäinen ehto hallitukseen menolle on oleva, että työväenluokka voittaa sen kautta huomattavia etuja. Muuten hävitään enemmän kuin voitetaan. Nykyinen aika ja olotila Suomessa ei ole sopiva hallitukseen menolle. Selosti niitä vaikeuksia, joita työvänehallituksen toiminta alusta pitäen meillä tätä nykyä kohtaisi. Ei ole sopivia hallituskumppaneita. Jos nyt mentäisiin hallitukseen jouduttaisiin myöntämään suojeluskuntamäärärahoja ja suorittamaan mailta taantumuksen peruina olevia vaikeita tehtäviä. Sosialistien hallitukseen meno saattaa tuottaa tavallaan hallitusmuodolle ja työväestöllemme paljon suurempia vaaroja kuin se tuottaisi etuja, niin kauan kuin nykyinen olotila maassamme valitsee. Kannatti minimiohjelmavaatimuksen ponsiin sisällyttämistä.

T. Nuutinen huomautti, että työväenjärjestöt eivät ole riittävästi käsitelleet kysymystä. Ennen seuraavia eduskuntavaaleja ei missään tapauksessa olisi yritettävä hallitukseen menoa. Toiseksi muuttuu asia, jos puolueen voimasuhteet eduskunnassa lisääntyvät ja olot muuttuvat muutenkin suotuisammiksi.

Kolmannen kokouspäivän yleiskokouksen päättyessä klo 5 ip, jäi useita pyydettyjä puheenvuoroja käyttämättä, minkä vuoksi keskustelu asiasta jatkui vielä seuraavana päivänä.

A. Väisänen ilmoitti. Vaasan itäisen vaalipiirin edustajana yhtyvän puoluetolimikunnan ehdotukseen Wiikin tekemällä lisäyksellä.

J. Kuittinen ei pitänyt hallituskysymystä päivänpolttavana. Hallitukseen menosta ei olisi mitään hyötyä puolueelle; siitä hyötyisivät vain taantumukselliset saaden tukea monarkistisille puuhilleen. Kun työväki on pirstoutunut ja jyrkimmän suunnan taholta asetettaisiin hallitukselle vaatimuksia, joita on mahdoton täyttää, niin käyttäisivät kommunistit sitä propagandatyönsä hyväksi. Kaikesta huolimatta olisi asiasta kuitenkin tehtävä myönteinen päätös, mutta suuria toiveita ei hallitukseen menoon ole kiinnitettävä.

M. M111inen yhtyi puoluetolimikunnan ehdotukseen Wiikto tekemät muutokset huomioonottaen. ,

A. Gylling yhtyi kannattamaan Wiikin edellisenä päivänä lausumia ajatuksia. . . .

E. Lähde: 'Puolueen asema on tällä hetkellä siksi vaikiintunut, ettei aikaisemmista ristiriidoista ole pelkoa, joten Huotarin alustukseen voidaan yhtyä. Ponsia olisi kuitenkin korjattava.

siten, että niissä lausuttaisiin, että sos.-dem. puolue voi ottaa, hallituksen yksin muodostaakseen tai sallia osanoton kokoomushallitukseen muiden puolueiden kanssa sellaisen minimiohjelman pohjalla, joka sos.-dem. eduskuntaryhmässä ja puolueuuevostossa on tullut hyväksytyksi 2/3 äänen enemmistöllä.

S. W'illgreim ilmoitti valitsijainsa oikeen sillä kannalla, ettei tätä nykyä ole syytä eikä edellytyksiä hallitukseenmenolle, mutta •että tästä huolimatta olisi poistettava ne esteet, mitkä puoluekokousten aikaisempien päätösten vuoksi tässä suhteessa ovat olemassa.

K. Ahmala: Kysymystä on pidettävä menettelytapakysymyksenä, eikä se lie sellaisena voida aivan ahtaita raja-aitoja asettaa. Ei uskonut, että joillakin puolueen jäsenillä olisi erikoista halua hallitukseen, kuten oli väitetty. Toivoi ponnet laadittavan sellaisiksi, että niiden mukaan hallitukseenmeno on mahdollinen.

J. Leino kertoi Porin kunnallisjärjestön olleen sitä mieltä, että olisi syytä höllentää entistä päätöstä siten, ettei se ole esteenä. Muuten ei nykyinen! tilanne kuitenkaan ole kypsä hallitukseen menolle. Ratkaisu olisi tehtävä 2/3 äänen enemmistöllä.

J. Herajärvi ilmoitti iH:gi» kunnallisjärjestön puolesta, että tämä kannattaa puo^uetoimikunnan ehdotusta,

Keskustelu päätty tähän ja asia meni valiokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin mene 11 el y t a p a v a l i o -
•kunnan asiassa laatima mietintö, joka — otsikot ja allekirjoitukset poisjättäen — kuuluu:

Puolueemme vastaisesta suhteesta hallitukseen, mikä kysymys on menettelytapavatkuitaan valmistelua varten lähetetty, valiokunta kunnioittaen I a^Hisuu seuraavaa:

Valiokunnassa on, niinkuin lähetekeskustelussakin, oltu yksimieli-
siä siitä, että puolueemme osanotto hallitukseen olisi, paitsi 1922
vuoden puoluekokouksen asiaa koskevassa päätöksessä mainituissa
tapauksissa, sallittava¹ muutenkin, kun siitä havaitaan olevan työ-
väelle hyötyä. Kumi :ä;äisiä tilanteita ei voida tarkkaan määritellä,
on valiokunta A. Huotarin asiaa koskevan, alustuksen ensimmäisestä
pönnestä poistanut näiden tapausten luettelon.

Sitä vastoin valiokunta pitää tarpeellisena lisätä nimenomainen
määräys siitä, että ensin en sosialidemokraattien astumista hallitukseen
ora, joka tapauksessa irikseen, laadittava tulevan hallituksen ohjelma
ja että, jotta tällä ohjelmalla olisi hyvä mahdollisuus tulla toteute-
tuksi, sille on hankittava niiden puolueiden hyväksyminen, joiden
kannatuksesta hallitus! on oleva riippuvainen. Ohjelmaan on luon-
«ollisesti koetettava saada sisältymään mahdollisimman paljon työ-
väelle tärkeitä uudistuskysymyksiä ja toiselta puolen varottava,
•ettei muiden puolueiden vaikutuksesta sisällytetä hallituksen ohjel-

maan puolueemme ohjelman vastaisia tai muuten työvälle vahingollisia kohtia.

Hyläten ne ehdotukset, joiden mukaan alustuksen /ehdottaman 2/3 ääntenenemmistö tilalle olisi säädettävä joko yksinkertaisesta tai 3/4 enemmistöstä hallitukseenmenoa koskevan päätöksen tekoa varten, valiokunta asettuu tässä suhteessa alustuksen kannalle. Koska päätös on tehtävä määrättyä hallitusohjelmaa silmälläpitäen, on alustuksen toiseen ponteeseen tehty tätä tarkoittava selvennys.

Koska hallitusohjelman laatiminen ja siitä sopiminen saattaa viedä enemmän aikaa kuin mitä puolueuuvosto voi siihen käyttää, on tarpeellista, että puolueuuvosto voi, sen jälkeen kuin se itse on, pääpiirteissään hyväksymänsä ohjelman perusteella, hyväksynyt hallitukseen menon, uskoa muut toimenpiteet asiassa — hallituksen seikkaperäisemmän ohjelman laatimisen, siitä sopimisen ja lopullisen, hallitukseen menoa koskevan päätöksen tekemisen — eduskuntaryhmälle. Toiseen ponteeseen on tehty tämän sisältöinen lisäys.

Siihen nähden, mitä alustuksessa sanotaan hallituksen sosialidemokraattisten jäsenten ja sosialidemokraattisen puolueen vuorovaikutuksen tarpeellisuudesta, on lisätty uusi kolmas iponi.

Koska jo se seikka, että joko puolueuuvoston tai eduskuntaryhmän enemmistön mielestä sosialidemokraattien kuuluminen jo aikaisemmin muodostettuun hallitukseen ei ole enää suotavaa, aa omiansa osoittamaan, ettei tätä varten toivottavaa yksimielisyyttä enää puolueessa vallitse, on neljanteen ponteeseen tehty sellainen muutos, että kumpikin näistä puolue^elimistä on oikeutettu yksinkertaisella ääntenenemmistöllä kutsumaan puolueen jäsenet pois hallituksesta. Jotta kuitenkin o~~M~~i takeita siitä, että tätä koskeva päätös tehdään vasta vakavan harikinn jälkeen, on säädetty, että puolueuuvoston ja eduskuntaryhmän on ennen päätöksen tekoa yhteisesti neuvoteltava asiasta.

Edellä lausutun perusteella valiokunta ehdottaa päätettäväksi:

1) Sosialidemokraattinen puolue voi (1922 vuoden puoluekokouksen asiasta tekemässä päätöksessä mainittujen tapausten lisäksi) ottaa yksin muodostaakseen hallituksen tai ottaa osaa kokoomushallitukseen, kun sellaisesta menettelystä katsotaan olevan hyötyä työväenluokalle, ja on tällöin lähimmän ajan ohjelmasta sovittava niiden puolueiden kanssa, joiden kannatuksen varaan hallitus muodostetaan.

2) Puolueen osanotosta hallituksen muodostamiseen jokaisessa yksityistapauksessa päättää puolueuuvosto -ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. Myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi määrätyn hallitusohjelman pohjalla vaaditaan 2/3 ääntenenemmistö molemmissa näissä elimissä; kuitenkin voi puolueuuvosto, hyväksyt-

tyään omasta puolestaan äsken mainitulla määräenemmistöllä periaatteessa hallituksesta muodostamisen ja pääpiirteissään sen ohjelman, oikeuttaa eduskuntaryhmän, laadittavan seikkaperäisen hallitusohjelman perusteella, samalla määräenemmistöllä lopullisesti hyväksymään hallituksen muodostamisen.

• 3) Hallituksessa: olevain puolueen jäsenten on oltava katkeamattomassa vuorovaikutuksessa puolueen keskuselinten kanssa ja niiden kontrollin alaisina .

4) iKun puolueen jäsenten hallitukseen kuulumiselle ei emää ole edellytyksiä, on puolueenuevostolla tai sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä, asiasta yhteisesti neuvoteltuaan, oikeus kutsua puolueen jäsenet pois hallituksesta.

A. Huotari huomautti, että ensimmäisessä ponnassa oleva välilause: »1922 vuoden puoluekokouksen asiasta tekemässä päätöksessä mainittujen tapausten lisäksi* on muodollisesti päätöslauselmaan sopimaton ja asiallisesti tarpeeton. Ehdotti koko välilauseen poistettavaksi.

Ehdotusta kannattivat J. F. Aaltonen ja J. Herajärvi ja hyväksyttiin se ilman äänestystä.

Kun muita muistutuksia päätöslauselmaa vastaan ei esitetty, päätti kokous hyväksyä valiokunnan ehdotuksen Huotarin tekemällä poistoehdotuksella korjattuna. Poistettu välilause on edelläolevas* a valiokunnan ehdotuksessa asetettu sulkujen sisään.

Puolueen suhtautuminen kommunismiin.

Neljäntenä kokouspäivänä esiteltiin käsiteltäväksi liitteenä seuraavan alustusvihikon siv. 14—56 esiintyvä toimittaja R. Sventoräzetskin laatima alustus puolueemme suhtautumisesta kommunismiin. Puoluetoimikunta ehdotti alustuksen parantelun hyväksyttäväksi.

J. Jalonen selitti, että hänen valitsijansa hyväksyvät kyllä ehdotetut ponnet, mutta toivovat samalla, -että niitä myöskin käytännössä: hoidatettaisiin. Kommunismi olisi meillä rauennut jo aikoja sitten, jollei sos^dem. puolue-olisi epäviisaalla esiintymisellään sitä tukenut. Kommunistista puoluetta on kohdeltava työväen puolueena ja kukkotafstelusta sen kanssa luovuttava.

K. Lamminen: Ponnet ovat osaksi ristiriidassa perustelujen kanssa. Yhteistoiminta kommunistien kanssa on usein vienyt myös tyydyttäviin tuloksiin ja olisi siihen vastakin pyrittävä.

U. Lappalainen yhtyi kannattamaan alustusta ja sen ponsia sellaisinaan.

iK. Nordlund piti keskustelun jatkamista tarpeettomana yhtyen kannattamaan alustuksen, ponsia.

Puheenvuorot rajoitettiin.

V. Kivisalo: Hämeenlinnaini kunnallisjärjestö kannattaa ponsia muuten, paitsi että 1. ponnin loppuosa: peittelemättä itseltään j.n.e. olisi tarpeettomana poistettava.

R. Svantorzetski 'toivoi toiseen ponteeseen tehtäväksi lisäyksen, jossa sanottaisiin, että satunnaisissa tapauksissa on yhteistoiminta kommunistien kanssa mahdollista puoluetoimikunnan luvalla. Vastusti Kivisalon poistoehdotusta pitäen tärkeänä,, että tunnustetaan kommunismin myönteiset saavutukset.

Ä. Väisänen selosti kommunismin aiheuttamaa tilannetta Vaasan yhdistyneiden piirien alueella. Siellä on kommunisteja paljon ja suhtautuminen¹ kommunismiin mutkikkaampaa kuin monessa muussa piirissä. Oikea ratkaisu vaatii monasti erittäin varovaista harkintaa. Pää-äänenkannattajan esiintymisiä ei siellä ole kaikin ajoin jaksettu ymmärtää. Piti alustuksen ponsia hyvinä.

K. Perho ja T. Nuutinen kannattivat ponsia Svemtorzeinkin ehdottamalla lisäyksellä täydennettynä ja ehdottivat asian lähetettäväksi valiokuntaan.

Keskustelun päätyttyä tähän lähetettiin asia m-emettelytapavaliokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esiteltiin ja keskustelutta hyväksyttiin menettelytapavaliokunnan asiassa laatima mietintö, joka — otsikot ja allekirjoitukset poisjätäten — kuuluu:

«iMenettelytapavaliokuntaan valmistelevaa käsittelyä varten lähetetyn, puolueemme suhdetta kommunismiin koskevan! ponsilauseen valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi, kuitenkin niin muutettuna, että toinen ja kolmas ponsi saisivat seuraavan sanamuodon:

»että työväenliikkeen eheytyminen, johon on pyrittävä, on saatavutettavissa ainoastaan sosialidemokratian periaatteiden pohjalla;

että tilapäinen yhteistoiminta kommunistisella kannalla olevien aineiden kanssa kunnallisvaaleissa, vappumielenosoituksissa ynnä muissa semmoissa tapauksissa on sallittua ainoastaan, mikäli sosialidemokratian periaatteita ei sillä loukata, jonka vuoksi paikallisia, JÄT jestöjä kehoitetaan tällaisissa tapauksissa tarpeen, mukaan pyytämään piiritoimikuntien tai puoluetoimikunnan lausuntoa asiasta.*..

Puoluekokouksen hyväksymä päätöslauselma kuuluu näin ollen kokonaisuudessaan:

Esitettyjen tosiseikkojen perusteella ja jättämällä kaikki ennenaikaiset «nustukset¹ kommunismin tulevaisuudesta toistaiseksi syrjään puoluekokous on sitä mieltä,

että sosialidemokraattisen puolueen taholta on vasfedeskin tarkkaavaisuudella seurattava uuskommunismiin jatkuvaa kehitystä sekä arvosteltava sitä sellaisena kuin se todellisuudessa on, peittelemättä itseltään enempää ~~seini~~ kielteisiä kuin myönteisiääkään saavutuksia;

että työväenliikkeen eheytyminen, johon on pyrittävä, on saavutettavissa ainoastaan: sosialidemokratian periaatteiden pohjalla;

että tilapäinen yhteistoiminta kommunistisella kannalla olevien ainesten kanssa kunnallisvaaleissa, vappumielenosoituksissa ynnä muissa semmoisisissa, tapauksissa on sallittua ainoastaan, mikäli sosialidemokratian periaatteita ei sillä loukata, jonka vuoksi paikallisia, järjestöjä kehoitetaan tällaisissa tapauksissa tarpeen mukaan pyytämään piirtoimikuntien tai puoluetoimikunnan lausuntoa asiasta; ja

että suhtautumisessa n.k. »Suomen sosialistiseen puolueeseen*» on tehtävä ero kommunistijohtajien ja niiden vaikutuksen alaisten työläisten välillä, jotta siirtyminen takaisin sosialidemokraattiseen puolueeseen muodostuisi viimemainituille luonnolliseksi¹ ja helpoksi asiaksi.

Valistustyön järjestäminen.

Neljäntenä kokouspäivänä esiteltiin käsiteltäväksi liitteenä seuraavan alustusvihkon siv. 45—47 esiintyvä Viipurin mk:h kunnallisjärjestön alustus ja siihen liittyvä puoluetoimikunnan lausunto puolueen, jäsenmääräni kohottamisesta. \ Yhdessä tämän kysymyksen kanssa päätettiin käsitellä alustusvihkon siv. 36—45 esiintyvä T. Tainion laatima ja puoluetoimikunnan¹ hyväksymä alustus järjestötoiminnan elvyttämisestä, mikä kysymys kokouksen esityslistalle oli merkitty käyttäen nimitystä »valistus-työn! järjestäminen.».

• O. Toivonen teroitti aluksi mieliin puolueen periaatteelliseiftohjelmani tuntemisen ja ymmärtämisen¹ tarpeellisuutta ja merkitystä; Agitatsionia, järjestettäessä olisi otettava huomioon m.m. pienet valitut ^lentolehtiset. Yhdistykset biisi jaettava pieniin piiriryhmiin> jotka yhteisvoimin! keskuudessaan hoitavat valistus- ja agitatsioni»

työn. Puhetilaisuudet on järjestettävä huolellisesti ja kuulijoita vetäviksi. Olisi aikaansaattava yleinen' ohjelmaopas. Puolueen ja järjestöjen johtohenkilöiden on henkilökohtaisella esimerkillään ja esiintymisieliään vaikutettava kokoavasti. Yhdistyksissä samoin kuin johtotehtävissäkin tulee toiminnan olla suunniteltua ja säännöstelltyä yksityiskohtia myöten. Piirien puhujia» esiintymisellä on yhtä suuri merkitys kuin puolueen yfeisjärjestäjä¹läkin¹. Puhujilla tulisi aina kierrellessään olla myytäväksi, aiottua kirjallisuutta mukanaan. Maailmansodan jälkeen muotiin tullutta hulikanismia vastaan on ^{kaikkialla} rohkeasti taisteltava. Työläiset saatava ymmärtämään oman sanomalehden merkitys ja tilaamisen välttämättömyys. Tähän seikkaan kiinnitettävä huomiota varsinkin siellä, missä työläiset yhä edelleen tilaavat 'Porvarillisia lehtiä.

Puhevuorot rajoitettiin.

T. Lindman piti välttämättömänä tarkastaa, millaisille perusteille puolueen valistustyö, pohjautuu ja tulisi pohjautua. Viipurilaisten alustuksessa suositellaan osaksi samanlaisia menettelytapoja, joita edistysmielinen osuuskauppaliike valistustyössään käyttää. Eihän mikään estä käyttämästä näitä samoja menettelytapoja puolueenkin valistustyössä. Tarvittavien varojen saamiseksi on kyllä keinoja olemassa. Puoluesihtööri on halunnut säilyttää päätehtävän valistustyössä piirisihteeille, joiden palkkoja hän ehdottaa korotettavaksi. Tuo on epäonnistunut ehdotus, sillä piirittoimikunnilla ei ole varoja siihen. Valistusvukon järjestämistä koskevasta ehdotuksesta ei ehdottomasti pidetä kiinni, mutta jos sellainen järjestetään, on puoluetoimikunnan oltava mukana sen aikana tapahtuvaa toimista a suunnittelemassa ja ohjaamassa.

V. Hupli piti laajemman puheen valistustyön järjestämisen suuntaviivoista. Huomautti, että kysymys" voidaan kokouksessa tarkoitustaan vastaavasti ratkaista vaira, jos ed upota liiaksi valis*-tustyön erikoiskysymyksiin-, vaan katseellaan sitä laajemmalla ja yleisemmällä kannalta ja samalla tarkastellaan puolueen toimintaa, mahdollisuuksia ja tehtäviä yleensäkin.

Kansalaissota muodostaa jonkunlaisen taitekohdat! puolueemme sisäisessäkin kehityksessä. Ennen sitä ilmeni puohieen toiminta joukkojen vaistomaisesti tapahtuvan nousun merkeissä; ja puolueen toiminta sai etupäässä kiihihoituksen ja herätyksen leiman. Suotuisat ulkonaiset olosuhteet keräsivät myös puolueen ympärille joukkoja. Sen jälkeen ovat olosuhteet muuttuneet. Joukkojen innostus ja toimintahalu ovat laimentuneet. Toiveet eivät ole toteutuneet, katkeria pettymyksiä on koettu ja valtiollisella ja kunnallisella alalla saavutetut kansanvaltaiset muodot pakoittavat puolueen -toiminnan suuntautumaan enemmän rakentavaan ja luovaan työhön. Myöskin

viime vuosien¹ maailmainihistorialliset tapaukset ovat vaikuttaneet entisten käsityskantojen muuttumiseen. Voidaan todeta, että Suomen työväenluokka ei henkisesti rakenteeltaan, ajatustavaltaan ole sama kuin ennen kansalaissotaa. Vaikkakin kaikki tämä on osaksi vaikuttanut puoluetoiminnan muotoon ja sisältöön, niin voidaan väittää, että puoluetoiminta ja sen järjestely on jäänyt jälkeen muuttuneista olosuhteista, jälkeeni ajastaan. Tämä koskee erikoisesti juuri valistustyötä. Se ei vastaa niitä vaatimuksia, joita muuttuneet olosuhteet ja puolueen muuttunut asema sille asettavat.

Mitä sitten on tehtävä? Yksistään ponsilla, arvosteluilla ja moitteilla'©! uudistusta aikaansaada. Sellaiset asiat eivät parane sanoilla, vaan teoilla: Valistustyöni järjestäminen on ensi sijassa henkilökysymys. Valistustyö ja reklaami on erikoisala, joka vaatii, oman spesialistinsa, paljon ja ututteraa työkykyä, aloiterikkautta ja tekijältään harrastusta, innostunutta ja lämmintä sydäntä. — Valistustyön järjestämiseen tarvittavia varoja meillä on ja sopivien henkilöiden puute ei ole niin suuri kuin väitetään. Niitä ani etsittävä ja kehitettävä, kunnes löydetään oikeat. Ensimmäinen tehtävä, josta kaikki muu riippuu, on tarkoitustaan vastaavan valistustyökeskuksen aikaansaaminen. Järjestettäköön asiat «in, että meillä on säännöllinen, pysyvä ägitatsdonikeskus, joka johtaa valistustyötä, kouluttaa 'piirisihteereitä, hankkii välineitä, tekee aloitteita, koettaa milloin yhtä, milloin toista keinoa ja muodostaa sen ahjon, josta singotaan iskuja vastustajia vastaan ja lietsotaan innostusta omiin joukkoihin.

J. Pyy kannatti Hupiin esittämän valistuskeskuksen järjestämisestä. Kommunistit ovat lupauksillaan saaneet puolelleen paljon entistä torppariväestöä. Olisi kiinnitettävä erikoista huomiota pienviljelijäväestön palauttamiseksi puolueeseen ja pysyttämiseksi puolueessa. Mahdollisesti järjestettävällä valistusviikolla on valistustyöhön mobilisoitava myöskin kunnallisissa toimissa olevat puolueen jäsenet. Puoluetoimikunnan ponsiehdotus on liian pyöreä ja olisi sen vuoksi molemmat ehdotukset sovitettava yhteen.

E. Sallila: Alustus ei anna mitään käytännöllistä ohjetta valistustyöni järjestelyyn' nähden. Yhtyi Hupiin lausuntoon valistustyön järjestämisen! suuntaviivoista ja esitti yksityiskohtaisen ponsilauselmahdotuksen, joka erikoisesti nuorisotoimintaa koskevalla ja parilla muulla pienemmällä lisäyksellä täydennettynä tuli myöskin valiokunnan ehdotukseksi ja puoluekokouksen päätökseksi.

E. Kuuk k a j i M. Suok a s yhtyivät Hupiin esittämiin suuntaviivoihin. " ' . .

H. Laakso ei ollut tyytyväinen kumpaankaan alustukseen seläisenään. Painosti puoluejohdon merkitystä valistustyön järjeste-

lyssä. Puolueen on palkattava vähintään kaksi puhujaa. Puoluelehtien levitykseen on kiinnitettävä enemmän, huomiota. Nuorisoin erikoisvalistus on kokonaan unohdettu sekä perusteluissa että ponsissa.

T. Tainio: Kun Sos.-dem. Työläsnuorisomitto ei kuulu puolueeseen, on erikoisesti nuorisoa koskeva valistustyö tahallaan jätetty alustuksen ulkopuolelle. Kysymyksen merkitys on kyllä suuri, mutta on se järjestettävä, vasta sitten, kun on aikaansaatu kiinteät suhteet nuorisoliitoni kanssa. Toistaiseksi on vain pari' pienempää nuorisoliiton osastoa liittynyt puolueeseen.

E. Lähde: On pidettävä silmällä kahta näkökohtaa: herättävää ja kasvattavaa valistustyötä. Meillä ei ole oikeastaan päästy vielä herättävää kasvatustyötä pitemmälle. M.m. Itävallassa ja Ruotsissa on voitu jo tehdä myös kasvattavaa valistustyötä, ja siellä on myöskin tulokset siitä havaittavissa. T. Sivistysliiton opintokerho-työ on myös osoittanut, että vähilläkin toimintavaroilla saadaan paljon aikaan. Puolueemme palveluksessa olleiden henkilöiden toiminnalta on puuttunut järjestävää johtoa.

H. Tuomoja kannatti Sallilan ponsiehdotusta tehostaen sen erinäisten kohtien ja 'lentolehtisten merkitystä.

M. Alanko: Olisi kieritettävä erikoista huomiota järjestöjen sisäisen toiminnan elvyttämiseen. Emme ole kylliksi tarkanneet yhdistysten toimintaa sisältäpäin. Hämeenlinnankirj. piirissä on perustettu yhdistyksiä, jotka kohta puhujan paikkakunnalta poistuttua ovat sammuneet. Valistusviikon järjestäminen olisi jätettävä piirien päätettäväksi. Ehdotti Hämeenlinnan kunnallisyhdistyksen evästyksen mukaisesti päätettäväksi,

1. että puolueen valistustyössä on entistä 'enemmän kiinnitettävä "huomiota järjestäytymisen merkitykseen;

2. että puolueen ja piirien puhujien ja luennoitsijain on matkoilla ollessaan tutustuttava paikalliseen toimintaan ja kiinnitettävä 'entistä enemmän huomiota silloin seikkaan, missä määrässä puolueen ja piiritoimikuntien ohjeita on noudatettu sekä miten olisi mahdollisuus saada yhdistyksen virkailijat täyttämään tehtävänsä, jos ne on laiminlyöty ja siten sisäinen toiminta ensin elpymään;

3. että piiritoimikuntien on voimiensa ja varojensa mukaan järjestettävä erityisiä kursseja järjestötoimintajain kasvattamiseksi ja kehittämiseksi;

4. että ammatillisesti järjestyneiden puolueovereiden on huolehdittava, että valtiollisen toiminnan ja järjestäytymisen tärkeys tulee myöskin ammattiyhdistysväestölle selvitettyksi, ja siten valtiollisen ja ammatillisen liikkeen suhteet lähemmäksi;

5. että olisi pyrittävä korottamaan piirisihteerien palkkoja täysin pätevien voimien kiinnittämiseksi mainittuihin toimiin;

että piiritoimikuntien on pyydettävä puoluetimikunnan lausuntohakijoista pitrisihteeripaikkoja täytettäessä, mutta olkoon piiritoimikunnilla oikeus harkintansa mukaan nämä paikat täyttää;

että puoluetimikuntaa kehoitetaan tarkasti valvomaan valistustyötä kaikissa piireissä, tekemään ja suunnittelemaan uusia aloitteita, jotka olisivat omiaan -elvyttämään järjestötoimintaa;

että puoluetimikunnan on valvottava, että piirikokoukset tekevät tämänluontoisen valistusohjelman; sekä

•että puoluetimikunnan ja puolueen varsinaisten toimitsijain, etupäässä puoluesihteerin, olisi seurattava riirikokouksissa tehtäviä päätöksiä ja .läsnäolollaan vaikuttava herättävästi ja innostavasti...

E. Manner kannatti jäsenmäärän kohottamista koskevan alustuksen ponsien hyväksymistä Sallilan tekemillä lisäysehdotuksilla, täydennettynä ja poistaen alustuksen ponsien neljännen kohdan lopusta sanat: »ja siten valtiollisen ja ammatillisen liikkeen suhteet läheisemmiksi.

M. Miettinen suositteli kotiagitatsioonin käyttämistä vaalien, edellä heikosti järjestyneillä paikoilla.

Puhe aika rajoitettiin 2 minuuttiin.

J. Jalonen: Valistuskeskus on kyllä hyvä olemassa, mutta paikallisilla oloja on myös suuri merkitys. Puolueen jäsenmäärän alenemiseeni on ollut syytä myös puoluejohdon harjoittama diktatuuri..

E. Törmä kannatti piirisihteerien palkkojen koroittamista koskevan kohdan poistamista ponsilauselmasta.

Y. Oksanen vertaili puhujain etuja ja vaikeuksia ennen ja nyt, tullen siihen tulokseen, että puhujain asema ennen oli verrattomasti parempi kuin nykyään. Palkat ovat riittämättömiä ja kohtelu maaseudulla välinpitämätöntä ja virallisen kylmää. Päätökseen olisi sisällytettävä, että piirien on pyrittävä, tarvittaessa puolueen avulla, koroittamaan piirisihteerien ja puhujain palkkoja, pätevien voimien kiinnittämiseksi mainittuihin toimiin.

E. Valkeinen toivoi puoluelehtien avustavan puolueosastoja niiden halutessa julkituoda ajatuksensa.

A. Pitkäsilta toivoi puoluejohdon taholta kiinteämpää yhteyttä perusjärjestöjen kanssa valistustyön järjestämisessä. Tehosti, sanomalehtien sisällön ja levittämisen merkitystä.

K. Nordlund kiinnitti huomiota Laaksoin ehdotukseen nuorisovalistustyön järjestämisestä. Kommunistisen toiminnan voima-peräisyys maassamme johtuu etupäässä siitä, että kommunistit ovat muodostaneet nuorisosta iskujoukkoja. Keskitys on; valistustyössä välttämätön, mutta se vaatii oikeita miehiä valistustyötä johtamaan.. On lähetettävä miehiä kiertämään, mutta myöskin, keskuspaikassa, tulee olla miehet, jotka .panevat työn käyntiin..

H. Seppä ne n: Teoriat ja suunnitelmat ovat hyödyttömät, jollei niitä saada käytännössä toteutetuiksi. Puolueelle on hankittava tarmokkaita järjestäjiä ja varsinkin Perä-Pöhjolaan kiinnitettävä huomiota.

Sv. Telen: Jos kiinnitämme hai omi ota vain uusien jäsenien koaamiseen, niin tippuu jäseniä samoin tein pois. On kiinnitettävä enemmän huomiota kasvattavaan puoleen, ja pyrittävä perustamaan opintokerhoja työväenyhdistysten keskuuteen.

K. Perho vetosi Wiikin¹ aikaisempaan kirjoitukseen, jossa oli teroitettu, että jokaisen puolueen palveluksessa olevan on lähdettävä kansan joukkoon. Toivoi, että Wiik puoluesihteeriksi tultuaan noudattaa tätä neuvoa ja vaatii myös toisten niin tekemään.

K. Siimes yhtyi Hupiin lausuntoon ja ehdotti, Tainion alustuksen ponsiin lisättäväksi järjestöjen opintokerhotoimintaa ja nuorison valistustyötä tehostavia täydennyksiä ja kannatti piirisihteerien paikkojen korotusta koskevan kohdan poistamista.

J. Herajärvi toivoi sanomalehtiein kiinnittävän enemmän huomiota järjestötoimintaan.

Keskustelun päätyttyä tähän lähetettiin asia valiokuntaan.*

Viidentenä kokouspäivänä esitettiin ja keskustelutta hyväksyttiin valistus- ja järjestöasiain v a l i o k u l i n a n - ehdotus päätöslauselmaksi.

K o k o u k s e n hyväksymä päätöslauselma kuuluu: Puolueen valistustyön keskus ja ylin ohjaaja aa puoluetoimikunta.

Puoluetoimikunta hankkii piireille yhteisiä valistusvälineitä ja seuraa valppaasti valistustoiminnan ja -välineitten nopeasti tapahtuvaa kehitystä ja ottaa valistustyössä käytäntöön uusimpia muotoja ja saavutuksia.

Puoluetoimikunta antaa piireille ja puoluejärjestöilte valistustyön 'järjestämisessä yleisiä ohjeita ja huolehtii, että piirit, kunnallis- ja puoluejärjestöt toimivat valistustyössä ohjeiden mukaisesti.

Järjestötoiminnan elvyttämisessä ja valistustyöni järjestämisessä on lähinnä kiinnitettävä huomiota seuraaviin seikkoihin:

- että keskuksesta käsin jatkuvasti ja säännöllisesti johdetaan ja suoritetaan puolueen herätys-, valistus-, kasvatus- ja opiintotyötä;
- että puolueen valistustyössä on entistä enemmän kiinnitettävä huomiota järjestäytymisen merkitykseen;

että puolueen jäsenmäärän kohottamiseksi on siiloin tällöin mahdollisuuksien mukaan järjestettävä erikoinen puolueen valistus- viikko;

että puolueosastojen on sopivina aikoina järjestettävä ohjelmallisia vapaaillamia;

•että puolue toimikunnan tuke kiinnittää huomiota' kirjalliseen valistustyöhön:, lähettämällä puoluelehdillä säännöllisesti agitatioonikirjoitelmia ja herätysartikkeleita sekä julkaisemalla lentolehtisiä ja kirjasia päivän kysymyksistä;

että puolueen ja piirien puhujien ja luennoitsijoiden on matkoilla ollessaan tutustuttava paikallisiin olosuhteisiin ja annettava yksityiskohtaisia gheita asianomaisille johtokunnille järjestötoiminnan ja valistustyön vilkastuttamiseksi ja kuntoon saamiseksi;

että piiritoimikuntien on voimiansa ja varojensa mukaan, puolue toimikunnain apua ja ohjeita noudattaen, järjestettävä erityisiä kursseja paikallisten järjestötoimijain kasvattamiseksi ja kehittämiseksi;

että puoluejärjestöjen on, mahdollisuuksien, mukaan, perustettava opintokerhoja ja huolehdittava puolueen ja piirien paikkakunnalle järjestämien valistus- ja opintotilaisuuksien ilmoitusten levittämisestä, lisäohjelmasta ja muusta käytännöllisestä järjestämisestä. Myöskiir:, on puoluejärjestöjen huolehdittava siitä, etteivät sen omistamat kokous- ja juhlapaikat pääse rakennusten ja kalustojen puolesta rappeutumaan, vaan että huoneus tot pidetään tarkoituksenmukaisessa kunnossa, ja että kaikissa tilaisuuksissa vallitsee mallikelpoinen järjestys;

että puoluejärjestöjen ja toimitsijain toiselta puolen ja puoluelehden toiselta puolen tulee olla läheisessä vuorovaikutuksessa keskenään valistustyön järjestämisessä ja toteuttamisessa;

että ammatillisesti järjestyneiden puoluetoverien on huolehdittava, että valtiollisen toiminnan ja -järjestäytymisen tärkeys tulee myöskin arnmattiyhdistysväelle selvitettyksi;

•• että piiritoimikuntien on pyydettävä puolue toimikunnan lausunto hakijoista piirisihteerin toimia täytettäessä, ja että piirisihteerin toimiin pyritään kiinnittämään täysin päteviä voimia.

Erikoisesti nuorisotoimintaairj nähden päättää puoluekokous:

Ottaen huomioon sen vaikean tilanteen ja heikon taloudellisen aseman, mihin Sos.-dem. Työläisnuorisoliitto on joutunut taistelllessaan kommunistista hajoitustyötä vastaan sosialidemokraattisen aatteen tunnetuksi tekemiseksi maan työläisnuorisoon keskuudessa, sen herättämiseksi ja järjestämiseksi sos.-dem. nuoris-osastoihin, jättää kokous puolue toimikunnan tehtäväksi:

1) kehoittaa kaikkia puolueosastoja kiinnittämään edelleenkin vakavaa huomiota 'työläisnuorisoon järjestämis- ja valistustyöhön sekä antamaan neuvoja ja taloudellista tukea paikkakunnallaan toimivalle sos.-dem. nuoris-osastoille;

2) kehoittaa puolue toimikuntaa heikkoja piirejä y.m. järjestöjä avustaessaan ottamaan myöskin huomioon Työläisnuorisoliiton.

Raittiuskysymys.

Neljäntenä kokouspäivänä 'esiteltiin käsiteltäväksi liitteenä seuraavan alustusvihkon sivuilla 53—60 esiintyvä Toveriseuran alustus ja puoluetoimikunnan antama lausunto ja tekemä ehdotus raittiuskysymyksestä.

J. Virtanen kiinnitti huomiota järjestöjen suhtautumiseen kieltoakitilant&eseen: huomauttaen, että yhdistykset eivät riittävästi tue raittiusasiaa. Myöskin puoluelehtien toimituksissa tapahtuu kieltoakin rikkomuksia. Puoluejärjestöt olisi saatava tukemaan kieltoakia puoluekokouksen päätöksen avulla ja siinä edustettujen joukkojen yhteisvoimin. Toivoi että kokous käsittelisi asiaa arvovaltaisesta ja viittasi Sos.-dem. Työläisnaisliiton edustajakokouksessaan joku päivä aikaisemmin asiasta tekemään päätökseen.

Puheenvuorot ja puheaika rajoitettiin.

A. Lehtonen kannatti puoluetoimikunnan ehdotusta ja paheksui sitä tapaa, millä raittiusliiton kiihkeimpien jäsenten taholta oli suhtauduttu eri mieltä oleviin.

J. Herajärvi selosti Toveriseuran alustuksen syntyhistoriaa huomauttaen, että alustus oli raittiusliiton liittotoimikunnan laatima ja hyväksymä ja oli se aluksi jätetty liittoimikunnan taholta suoraan puoluetoimikunnalle, joka ei kuitenkaan ottanut sitä huomioon, perustellen menettelyään sillä, ettei raittiusliitto ole puolueen jäsenosasto. Selosti asiaa laajemmin arvostaa! Ien puoluetoimikunnan ehdotusta ja suositellen Toveriseuran alustuksen hyväksymistä. Jollei Toveriseuran ehdotusta sellaisenaan! voida hyväksyä, olisi valiokunnan sovelletuttava päätökseen ainakin väkijuomain luvaton maahantuontia ja ralettisopetuksen tehostamista kouluissa koskevat kohdat tästä ehdotuksesta. Huomautti kuitenkin, että Helsingin kunnallisjärjestö oli evästännyt hänet kannattamaa.¹ puoluetoimikunnan ehdotusta.

V. Kivisalo kertoi Hämeenlinnan kunnallisjärjestön asettuneen pääasiassa alustuksen kannalle, maitta tehneen sein ponsiehdotukseen erinäisiä muutoksia. Ehdotti ponsiin sisällytettäväksi seuraavaa:

Jokaisessa puolueosastossa on toimeenpantava entistä tiukempi toverikuri kielto lakin kko mu st e n estämiseksi; jäsenelle, joka juopottelullaan häpäisee puolueen mainetta, on sellaisesta menettelystä ensin annettava vakava varoitus ja jos rikkomus sen jälkeen¹ uusiintuu, on hänet määrääjäksi erotettava" jäsenyydestä;

jokaisen puolueosaston olisi tuettava Sos.-dem. Raittiusliiton toimintaa olemalla sen kanssa vuorovaikutuksessa, levittämällä sen

julkaisemia lehtiä ja raittiuskirjailisuutta sekä, missä se on mahdollista, perustamalla keskuuteensa sen alainen raittiusosasto sekä yleensä huolehdittava paikkakunnallaan raittiutyöstä, erittäinkin lasten ja nuorten raittiuskasvatuksesta.

J. Pyy: Koska olemme lainsäädännön kautta pyrkineet kielto-lain alaisuuteen, niin on meidän myös keskuudessamme se toteutettava. Ehdotti puoluetoimikunnan ponsiin lisättäväksi,

että työväenluokan edustajiksi valtiollisiin ja kunnallisiin luottamustoimiin! asetetaan ainoastaan raittiita puoluetovereita ja että heidän on vaikutettava sikäli kuin siihen on tilaisuutta, siihen suuntaan, että valtion virkoihin nimitetään vain kielto-lain kannattajia sekä että työväen valtuutettujen joutuessa kunnallisiin tehtäviin *om* pyrittävä tehostamaan kurnnaosta raittiusvalvontatyöä sekä edistettävä raittiusopetuksen ottamista opetusohjelmaani kansakouluissa.»

A. Gylling: Kielto-lain kautta tehty parsinta on puutteellinen. Olisi pyrittävä 'lainsäädäntöön, johon ei jäisi takaportteja. Ehdotti asiaa lähetettäväksi valiokuntaan.

K. Kajanto kannatti puoluetoimikunnan ehdotusta, ehdottaen kuitenkin toiseni ponnen loppuosan kuulumaan:

»sekä poistaa kaikki sellaiset esteet, jotka lakeina tai hallinnollisina määräyksinä saattavat »estää työväenjärjestöjen tai kuntain' taholta järjestettyä raittiustyötä, kuin myös asianomaisia puolue järjestöjä ja eduskuntaryhmää.«

J. H. Muikku, kertoi valitsijainsa yhtyneen pääasiassa Toveriseuran ehdotukseen.

U. Järvinen yhtyi kannattamaan Toveriseuran ponsia, joihin olisi kuitenkin tehtävä pari korjausta. Järjestöjen jäseciksi on hyväksyttävä ei-raittiitakin ja kasvatettava nämä raittiiksi, mutta heitä ei ole käytettävä luottamustoimiin ennenkuin ovat luotettavasti, raittiita.

J. Kosonen: Surkeata kieftolakitilannetta tuskin voidaan ponsilla pelastaa. Piti puoluetoimikunnan ehdottamaa päätöslauselmaa riittävänä. Jos kuitenkin haluttaisiin lisää ponsia, voidaan puoluetoimikunnan ponsien lisäksi ottaa Toveriseuran alustuksen 3. ja 4. kohta.

J. Kuusilehto yhtyi edelliseen puhujaan.

V. Vaurio: Alustuksen ponsien 2. kohta on mahdoton käytännössä toteuttaa. Muut ponnet voidaan hyväksyä.

Sv. Telen kannatti puoluetoimikunnan ehdottamia ponsia, joihin voidaan tehdä pieniä lisäyksiä. Puolue on saatava ehdottomasti raittiiksi, eikä enemmän palkatuille kuin, palkattomillekaan saa myöntää oikeutta juoda.

J. Nieminen ehdotti alustuksen ponsiin eräitä¹ muutoksia ja yhtyi muuten Kivisalon lausuntoon.

H. Kemppinen yhtyi puoluetoimikuntia[^] ehdotukseen.

E. Lehtola kannatti Kivisalon ehdotusta.

H. Klinga kannatti puoluetoimikunnan ponsia Kuusilehdon lisäysehdotuksella täydennettynä.

V. Voionmaa: Käytännöllisemä keskustuskysymyksenä tässä keskustelussa on kysymys siitä, mikä on oleva puolueen osastojen suhde sos.-dem., raittiusjärjestöni. Neljä ratkaisua on mahdollista: 1) että puolueosastot velvoitetaan liittymään raittiusliittoon; 2) -että niitä kehoitetaan — ei pakoteta — liittymään; 3) ettei kielletä liittymästä, ja 4) että kielletään liittymästä. Minusta nuo kaksi äärimmäistä vaihtoehtoa on hylättävä. Asettuisin sille kannalle, että osastoja kehoitettaisiin raittiille jäsenineen liittymään sos.-dem. raittiusliittoon tai että niitä ei ainakaan kielletäisi liittymästä. Näitä kahta vaihtoehtoa voi harkita siinä valiokunnassa, johon todennäköisesti tämä asia tulee lykättäväksi. Semmoinen lisäys minusta kyllä olisi mahdollinen. Mätä sitten tulee Herajärven huomautukseen, että nuo entiset ponnet, joiden alkuvaiheissa olen ollut mukana, eivät ole riittävät, niin tahdon huomauttaa, että ne koskevat puolueemme suhdetta kieltolakiin eikä koko kieltolakiohjelmaa, ja niissä velvoitetaan eduskuntaryhmä toimimaan, laäinsäädäninöllistä tietä kieltolain tehostamiseksi. Eduskuntaryhmän taholta on tehty m.m. semmoinen aloite, jota tässä nimenomaani vaaditaan, opetuksen tehostamisesta kouluissa — on tehty laaja anomus, josta tulokset on ©ähtävänä tänä keväänä, koska se parasfaikaa kulkee hallituksessa. Entinen puoluepäätös ei sulje pois, se sisältää itse asiassa kaiken sen, mitä Toveriseuran lausunnossa ehdotetaan, ja paljon muuta, mutta nimenomaan, se koskee puolueen suhtautumista kieltolakiasiaan ja minusta se kelpaisi päätökseksi. Minusta ei ole mitään tosiasiallista syytä esiintynyt sen muuttamiseen. Siimakin on vielä paljon toivomista. Mutta puolueosastojen suhtautuminen raittiusliittoon on uusi seikka, jota sietäisi harkita, jotta tultaisiin sovinolliseen päätökseeni Ei asiaa sillä ajeta, että ehdottomaan raittiuteen ihmisiä työnnämme, vaikka vaadimmekin kieltolain kunnioittamista¹, joka on maan yleinen laki. Mutta koettakaamme edistää raittiusvaatimusta, menkäämme sovinollista tietä eteenpäin, eikä loukata niitä, jotka valitettavasti eivät ole tulleet ymmärtämään tämän asian suurta merkitystä.

H. Laakso: Entisen päätöksen muuttamiseen ei ole muuta perustetta kuin se, ettei sitä ole käytännössä noudatettu. Ei ole puoluekokouksen arvon mukaista tehdä päätöksiä, joita ei voida noudattaa.

Keskustelun päätyttyä, tähän meni asia valiokuntaan.

Viidentenä kokouspäivänä esiteltiin y a l i s t u s- ja j ä r j e s t ö - a s i a i . n v a l i o k u n n a t a s i a s • t a l a a t i m a m i e f i n t ö , joka — otsikot ja allekirjoitukset poisjättäen — kuuluu:

Valistus- ja järjestöasiainvaliokunta on rattiuskysymystä käsitellessään ottanut käsittelyn pohjaksi (Helsingin Toveriseuran alustuksen! ja Sos.-dem. Puoluetöimikunnan sen johdosta antaman lausunnon sekä ne ehdotukset, joita puoluekokouksessa toimitetussa lähetekeskustelussa esitettiin. Kaikkia näitä ehdotuksia harkittuaan tuli valiokunta siihen' 'tulokseen, että vuoden 1922 puoluekokouksessa tehty päätös raittiuskysymyksessä on niin laajakantoinen ja perusteellinen, ettei sen perinpohjaisempaan muuttamiseen vaiokuinnän. mielestä ole mitään perusteltua syytä. Muutamia pinempiä lisäyksiä,, joita lähetekeskustelussa on kannatettu, valiokunta kuitenkin pitää tarpeen'lisena.

Valiokunta ehdottaa puoluekokouksen päätettä vaksi.-

Harkittuaan kieltolakiasian nykyistä tilaa maassamme puoluekokous — uudistaen edellisen puoluekokouksen päätöksen — asettuu jyrkästi vastustamaan porvarillisia kieltolain kumoamiisyrityksiä ja pitää tarpeellisena lujittaa pyrkimyksiä kieltolain toteuttamiseksi. Siinä tarkoituksessa puoluekokous:

velvoittaa eduskuntaryhmän tarmokkaasti toimimaan kieltolainsäädännön edellen kehittämiseksi ja tehostamiseksi sekä asianomaisia puoluejärjestöjä voimakkaasti ottamaan osaa kunnalliseen työhön kieltolain valvonnan ja kansan raitistamisen edistämiseksi;

vaatii kaikkia puoluejärjestöjä ankarimmin valvomaan, ettei niiden toiminnan yhteydessä ja niiden huoneistoissa ja alueella tapahdu, minkäänlaisia kieltolain rikkomisia ja samoin jokaista puolueen jäsentä omasta kohdastaan 'noudattamaan kieltolakia;

asettaa puolueen toimiheifikllöillie, varsinkin palkatuille ehdottoman 'raittiu den vaatimuksen, lausuen samalla puolueen siveellisiin. päämääriin kuuluvan, että jokainen sen jäsen on ehdottomasti raitis;

kehoittaa kaikkia 'työläisiä ja .työväenjärjestöjä kaikin tavoin suosimaan ja kannattamaan työväen vapaita raittiusrientoja ja järjestöjä, missä se suinkin;! käy päinsä, perustamaan keskuuteensa raittiusosastoja, jotka liittyvät Sosialidemokraattiseen Raittiusliittoon ja levittävät raittiuskirjallisuutta ja 'huolehtivat raittiusuystöistä paikkakunnalla ;

velvoittaa puolueen sanomalehdistön huolellisesti seuraamaan kieltolakiolojen kehitystä ja itse puolestaan lakkaamatta taisteilemaan kieltolain ja kansanraittiu den puolesta.

Edelleen,

että luvaton väkijuomien maahantuonti on ehdottomasti ehkäistävä järjestys viran o m a isieni' ja tarpeen vaatiessa maan vakinaisen, puolustusväen avulla;